विद्युत नियमन आयोग

सानो गौचरण, काठमाडौं

नेपाल विद्युत प्राधिकरणको विद्युत उपभोक्ता महसुल दर निर्धारण (सामुदायिक थोक उपभोक्ता संस्थाका उपभोक्तासमेतका लागि)

मिति २०७८/०७/०८ मा बसेको आयोगको १४० औं बैठकबाट निर्धारित विद्युत उपभोक्ता महसुल दर (२०७८ मङ्सिर महिनाको विद्युत खपत र २०७८ पौष महिनादेखि बिलिङ्गमा लागू हुने)

निवेदक : नेपाल विद्युत प्राधिकरण, दरबारमार्ग, काठमाडौं

निवेदन सङ्ख्या **(Petition No.) : CT-2/2078/079**

२०७८ कार्तिक ०८

www.erc.gov.np

विद्युत नियमन आयोगका पदाधिकारीहरू

श्री दिल्ली बहादुर सिंह	अध्यक्ष
डा. राम प्रसाद धिताल	सदस्य
श्री रामेश्वर प्रसाद कलवार	सदस्य
श्री भागीरथी भट्टराई (ज्ञवाली)	सदस्य
श्री नूतन प्रकाश शर्मा	सचिव

विषयसूची

१. पृष्ठभूमि ६

१.१. विद्युत नियमन आयोग ११

१.२. नेपाल विद्युत प्राधिकरण ११

१.३. विद्युत महसुल निर्धारणका कानूनी आधार १२

१.४. विद्युत उपभोक्ता महसुल निवेदन उपर राय, सुझावसम्बन्धी सार्वजनिक सुनुवाइ १३

२. अध्ययन तथा विश्लेषण १५

२.१. उपभोक्ता वर्गअनुसारको बिक्री युनिट १५

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव १५

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष १६

२.२. आफ्ना आयोजनाबाट उत्पादन १९

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव १९

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष २१

२.३. विद्युत खरिद २२

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव २२

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष २३

२.४. विद्युत ऊर्जाको स्रोत तथा उपलब्धता २७

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव २७

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष २८

२.५. सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च ३१

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव ३१

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष ३४

२.६. कर्मचारी खर्च ३८

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव ३८

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष ३९

२.७. प्रधान कार्यालयसम्बन्धी खर्च ४१

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव ४१

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष ४२

२.८. पुँजीगत खर्च तथा स्थिर सम्पत्ति पुँजीकरण ४३

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव ४३

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष ४५

२.९. ह्रासकट्टी ४६

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव ४६

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष ४७

२.१०. पुँजी लगानीमा प्रतिफल ४९

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव ४९

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष ५०

२.११. ऋणको ब्याज ५२

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव ५२

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष ५२

२.१२. लगानीमा प्रतिफल ५३

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव ५३

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष ५४

२.१३. अन्य आय ५५

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव ५५

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष ५६

२.१४. रोयल्टी ५७

२.१५. अन्य व्यवस्था ५८

२.१६. नियामकीय शुल्क ५९

२.१७. मुद्रा सटही बापतको नोक्सान/(नाफा) ५९

२.१८. सम्पत्तिको क्षति ६०

२.१९. बोनसको व्यवस्था ६०

२.२०. करबापतको खर्च ६१
३. ने.वि.प्रा.को अधिक बिक्री (Revenue Surplus)/अपुग बिक्री (Revenue Gap) को विश्लेषण........ ६२
३.१. हालको महसुलको औसत बिलिङ्ग दर........ ६२
३.२. हालको महसुल दरको आधारमा प्रत्येक उपभोक्ता वर्गको बिक्री ६३
३.३. हालको महसुल दरको आधारमा अधिक बिक्री/(अपुग बिक्री) को विश्लेषण........ ६४
४. अधिक बिक्री/(अपुग बिक्री)को विश्लेषणका आधार तथा रणनीतिहरू........ ६६
५. आयोगले निर्धारण गरेको महसुल दर........ ६८
६. निर्देशन........ ८७
अनुसूची-१ .... ९४
अनुसूची-२ .... ९८
अनुसूची-३ .... १०४

नेपाल विद्युत प्राधिकरणको विद्युत उपभोक्ता महसुल दर निर्धारणसम्बन्धी निर्णय

(सामुदायिक थोक उपभोक्ता संस्थाअन्तर्गत रहेका उपभोक्तासमेतका लागि)

१. पृष्ठभूमि

विद्युत नियमन आयोग ऐन (यसपछि "ऐन" भनिएको) को दफा १३ ले निर्दिष्ट गरेको क्षेत्राधिकार अनुसार विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारणको लागि वितरण अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्ति नेपाल विद्युत प्राधिकरण (यसपछि "ने.वि.प्रा." भनिएको) ले मिति २०७८/०५/१५ मा विद्युत नियमन आयोग (यसपछि "आयोग" भनी सम्बोधन गरिएको) समक्ष विद्युत उपभोक्ता महसुल दरको प्रस्तावसहित निवेदन पेस गरेको हो। उक्त निवेदन प्राप्त भए लगत्तै सरोकारवालालाई सुसूचित गराउने उद्देश्यका साथ आयोगले प्राप्त गरेका सम्पूर्ण विवरणहरू आयोगले विद्युत महसुल निर्धारणका लागि तयार गरेको वेबसाइट (www.erc.gov.np/ct) मा प्रकाशित गर्नुका साथै सरोकारवालाको राय, सुझाव तथा प्रतिक्रियाको लागि मिति २०७८/०५/३० को गोरखापत्र राष्ट्रिय दैनिकमा विस्तृत सूचना प्रकाशन गरेको थियो।

उपरोक्त निवेदनको सम्बन्धमा ने.वि.प्रा.बाट आयोगले पटक पटक गरी प्राप्त गरेको विवरण, कागजात, इमेल तथा पत्रमार्फत प्राप्त थप जानकारी मुख्य गरी निम्न विषयसँग सम्बन्धित छन् :

- विद्युत महसुल प्रस्ताव र सम्बन्धित कागजातहरू,
- ने.वि.प्रा.को सञ्चालक समितिको निर्णय,
- विद्युत महसुल निर्धारणसम्बन्धी संक्षिप्त विवरण,
- विद्युत आपूर्तिसम्बन्धी अन्य दस्तुर एवम् सेवा शुल्कसम्बन्धी विवरण,
- ने.वि.प्रा.अन्तर्गतका निर्माणाधीन आयोजनाको विवरण,
- उपभोक्ता वर्गको वर्गीकरण तथा प्रस्तावित महसुल दर,

- ने.वि.प्रा.को विगतका वर्षहरूको वार्षिक प्रतिवेदन,
- विद्युत महसुल प्रस्तावउपर छलफलमा उठेका विषयहरूलाई थप प्रष्ट पार्न मद्दत गर्ने विवरण,
- आयोगद्वारा लिखित तथा मौखिक रूपमा त्रुटी औँल्याइएपछिको अवस्थामा ने.वि.प्रा.द्वारा आयोगसमक्ष पेस भएका विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण निर्देशिका, २०७६ को अनुसूची-४ बमोजिमका संसोधित विवरणहरू।

आयोगले ने.वि.प्रा.को उपभोक्ता महसुल दरसम्बन्धी प्रस्तावउपर विस्तृत अध्ययन पूरा गरी सो प्रस्तावउपर सरोकारवालाहरूको राय, सुझाव तथा प्रतिक्रिया लिनका लागि विद्युत नियमन आयोग सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन निर्देशिका, २०७६ को दफा ३ को उपदफा (१) खण्ड (क) तथा दफा ४ को उपदफा (३) समेतको व्यवस्थाबमोजिम मिति २०७८/०६/१४ मा आयोगको कार्यालय परिसरमा सरोकारवालाहरूको सहभागिताका साथ सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम आयोजना गरेको थियो। नोभेल कोरोनाभाइरस (कोभिड-१९) महामारीका कारण सरोकारवालाहरूको भौतिक उपस्थिति तथा नेपालभरिका समग्र उपभोक्ता, भिन्न भिन्न उपभोक्ता वर्गका प्रतिनिधित्व गर्ने विभिन्न संघ संस्था एवम् सरोकारवालाहरूबाट समेत राय, सुझाव तथा प्रतिक्रिया प्राप्त गर्ने अभिप्रायले आयोगले सूचना प्रविधिको उपयोग गरी घरमै बसी कार्यक्रममा सहभागिता जनाउन सक्ने व्यवस्था गरेको हो। आयोगले आयोजना गरेको सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम नेपाल टेलिभिजनको राष्ट्रिय प्रसारण र समाचार च्यानलबाट प्रत्यक्ष प्रसारणसमेत गरिएको थियो र सो प्रसारण प्रत्यक्ष रूपमा आयोगको आधिकारिक फेसबुक पेज (www.facebook.com/ercnepal2019) मार्फत विश्वभरिबाट हेर्न सकिने व्यवस्था मिलाइएको थियो। उक्त कार्यक्रममा सरोकारवालाहरू, विभिन्न उपभोक्ता वर्ग, क्षेत्र तथा संस्थाका प्रतिनिधिहरूको सहभागिता रहेको थियो भने त्रिचालिस (४३) जना सहभागीबाट प्रस्तावित उपभोक्ता महसुल दरबारे राय, सुझाव तथा प्रतिक्रिया प्राप्त भएको थियो। साथै, ने.वि.प्रा.को विद्युत उपभोक्ता महसुल दर निर्धारणसम्बन्धी प्रस्तावउपर विभिन्न सरोकारवालाहरूबाट आयोगको कार्यालयमा लिखित रूपमा,

टेलिफोनबाट, आयोगको इमेल ठेगाना (info@erc.gov.np) मा तथा आयोगको वेबसाइट (www.erc.gov.np/ct) मार्फत पनि राय, सुझाव तथा प्रतिक्रिया प्राप्त भएको थियो। आयोगले प्राप्त गरेको राय, सुझाव एवम् प्रतिक्रिया तथा सो सन्दर्भमा ने.वि.प्रा.ले दिएको प्रतिक्रिया यस निर्णयको अनुसूची-३ मा उल्लेख गरिएको छ।

नेपालको विद्युत क्षेत्रको नियामकीय निकायको हैसियतले विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण गर्दा आम उपभोक्ता तथा ने.वि.प्रा. दुवैको हित हुने गरी सन्तुलित एवम् न्यायोचित तवरले महसुल निर्धारण गर्नु आयोगको आधारभूत दायित्व हो। आयोगले ऐन भनी सम्बोधन गरिएको) तथा विद्युत नियमन आयोग नियमावली, २०७५ (यसपछि "नियमावली" भनी सम्बोधन गरिएको) को अधिनमा रहेर तर्जुमा गरी लागू गरेको विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण निर्देशिका, २०७६ (यसपछि "निर्देशिका" भनी सम्बोधन गरिएको) बमोजिम ने.वि.प्रा.ले आ.व.२०७८/०७९ को उपभोक्ता महसुल दर निर्धारणको लागि आयोगसमक्ष निवेदन पेस गरेको हो। तदनुसार, आयोगले ने.वि.प्रा.को विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण प्रस्तावउपर विस्तृत रूपमा अध्ययन गर्नुको साथै सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रममा प्रत्यक्ष रूपमा प्राप्त भएका, आयोगको कार्यालयमा लिखित रूपमा एवम् टेलिफोनमार्फत प्राप्त भएका, आयोगको इमेल तथा ठेगानामार्फत प्राप्त भएका सरोकारवालाहरूका राय, सुझाव तथा प्रतिक्रियालाई समेत मध्यनजर गर्दै ने.वि.प्रा.ले आर्जन गर्ने कुल आम्दानीको अनुमान गरी यथोचित सञ्चालन खर्च तथा पुँजीगत लगानीको प्रक्षेपणको आधारमा समतामूलक तथा न्यायिक हिसाबले समायोजन हुने गरी विद्युत उपभोक्ता महसुल दर निर्धारण गरेको छ।

आयोगले समस्त विद्युत उपभोक्ताको हित र ने.वि.प्रा.को संस्थागत तथा वित्तीय स्वास्थ्यलाईसमेत मध्यनजर गर्दै ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको प्रत्येक आम्दानी तथा खर्चको विस्तृत अध्ययन गरी एक सक्षम नियामकीय निकायको दृष्टि (Regulatory Eye) बाट विश्लेषण गर्दै यस निर्णयमार्फत विद्युत महसुल दर

निर्धारण गरेको छ। यस निर्णयको आगामी पृष्ठहरूमा आयोगले महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनका लागि प्रयोग गरेका आधार तथा गणनाहरू (Calculation) को विस्तृत रूपमा व्याख्या गरिएको छ।

यस निर्णयानुसार विद्युत उपभोक्ता महसुल दर निर्धारण गर्दा आयोगले ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७८/०७९ को लागि स्वीकृत गरेको आम्दानी तथा खर्च र सोही अवधिको ने.वि.प्रा.को लेखापरीक्षणमा भएको वास्तविक आम्दानी तथा खर्चमा कुनै भिन्नता भएमा ने.वि.प्रा.ले अर्को विद्युत उपभोक्ता महसुल दर निर्धारणको प्रस्ताव आयोगसमक्ष पेस गर्दा सोको समायोजन (True Up) का लागिसमेत आयोगलाई अनुरोध गर्न सक्नेछ। आयोगले सो आम्दानी तथा खर्चको विश्लेषण गरी वास्तविक खर्च तथा आम्दानीको अन्तरलाई अर्को महसुल निर्धारणमा समायोजन हुने गरी नियामकीय सम्पत्ति (Regulatory Asset) वा दायित्व (Regulatory Liability) को रूपमा स्वीकृत गर्ने छ। यद्यपि, ने.वि.प्रा.बाट सोसँग सम्बन्धित आवश्यक सम्पूर्ण जानकारी तथा विवरण आयोगसमक्ष पेस नभएता पनि उचित महसुल दर निर्धारण गर्न सम्बन्धित शीर्षकहरूको तर्कसङ्गत आधारमा मापन गरी स्वीकृत गरिएको छ। वार्षिक आवश्यक बिक्री रकम (Aggregated Revenue Requirement) भन्दा ने.वि.प्रा.को वार्षिक विद्युत बिक्री कम भएको अवस्थामा ने.वि.प्रा.लाई नियामकीय सम्पत्ति सिर्जना हुन्छ भने वार्षिक आवश्यक बिक्री रकमभन्दा ने.वि.प्रा.को वार्षिक विद्युत बिक्री अधिक भएको अवस्थामा भने ने.वि.प्रा.लाई नियामकीय दायित्व सिर्जना हुन्छ। प्रत्येक आम्दानी तथा खर्चका शीर्षकहरूसँग सम्बन्धित विश्लेषणको पृष्ठभूमि, तर्क तथा धारणाहरू यस निर्णयको आगामी पृष्ठहरूमा सम्बन्धित शीर्षकहरूमा उल्लेख गरिएका छन्।

आयोगलाई विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण गर्दा ने.वि.प्रा.को वित्तीय अवस्थामा प्रतिकूल असर पर्न नदिन ने.वि.प्रा.बाट पेस हुने प्रत्येक विवरणमा यथार्थता तथा स्पष्टता हुन जरूरी रहन्छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७ को विस्तृत वित्तीय विवरण र ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण भएको वित्तीय विवरणमा भिन्नता देखिएकाले आयोगले ने.वि.प्रा.सँग आवश्यकताअनुसार छलफल गरी प्रत्येक विवरण यथाशक्य स्पष्ट तथा तर्कसङ्गत हुने गरी यो निर्णय

गरेको छ। आ.व. २०७६/०७७ को विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारणसम्बन्धी निवेदनमा जस्तै उपरोक्त निवेदनको विश्लेषणका क्रममा पनि केही जानकारी एवम् तथ्याङ्कहरूको अभावका कारण उपयुक्त विश्लेषणमा सामान्य बाधा उत्पन्न भएको थियो। यद्यपि, नेपालको विद्युत क्षेत्रको परिप्रेक्ष्यमा उपभोक्ता महसुल निर्धारणको आयाममा नियामकीय अभ्यास अझै सुरुवाती चरणमा रहेको र नियमनका विषयका धेरै पक्षहरूसँग ने.वि.प्रा. पनि क्रमशः परिचित हुँदै जाने भएकोले आयोगले यसलाई सहज रूपमा लिई जानकारीको उपलब्धता नभएको अवस्थामा उच्चतम् प्रचलित नियामकीय अभ्यास (Best Prevailing Regulatory Practice) को प्रयोग गरी ने.वि.प्रा.को निवेदनउपर विश्लेषण गरेको छ। आगामी दिनमा ने.वि.प्रा. जस्तो परिपक्व अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले यस विद्युत क्षेत्रको नियामकीय अभ्यासप्रति सूसुचित होस्, नियामकीय अनुपालनको सम्बन्धमा दक्षता हासिल गरोस् तथा महसुल निर्धारण प्रक्रियाका क्रममा सूचना, जानकारी एवम् तथ्याङ्कहरूको अभावले आयोगले विश्लेषणमा कठिनाईहरू नझेलोस् भन्ने अभिप्रायले परिच्छेद-६ मा आयोगले आवश्यकतानुसार निर्देशन समेत दिएको छ।

विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारणसम्बन्धी निर्णयको प्रमुख उद्देश्य ने.वि.प्रा.को वित्तीय स्थिरतालाई ध्यानमा राखी देशभित्र विद्युतको खपत वृद्धि गराउन उपभोक्तालाई प्रेरित गर्ने नेपाल सरकारको नीतिअनुरूप विद्युत खपतको वृद्धिमा प्रोत्साहन हुने गरी उपभोक्ता हितलाई मध्यनजर गर्दै समय सापेक्ष विद्युत महसुल दर निर्धारण गर्नु हो। वर्षा याम तथा अफ पिक समयमा नेपालभित्रको खपतका लागि आवश्यक मागभन्दा बढी (Surplus) विद्युत उत्पादन भइरहेको र सोको व्यवस्थापनको सम्बन्धमा छिमेकी मुलुकहरूसँग कानूनी सम्झौताको लागि गृहकार्य चलिरहेको अवस्थामा आन्तरिक रूपमा विद्युत खपत बढाउन उपभोक्तालाई प्रोत्साहित गर्नुपर्ने पक्षलाई समेत आयोगले मध्यनजर गरेको छ।

यस निर्णयअनुसार निर्धारण गरिएको उपभोक्ता महसुल दर २०७८ मङ्सिर महिनादेखिको विद्युत खपत र २०७८ पौष महिनादेखिको बिलिङ्गमा लागू हुनेछ तथा आयोगद्वारा अर्को महसुल निर्धारणको निर्णय नभएसम्म यही निर्णयानुसारका महसुल दर कायम रहने छ। यो महसुल दर ने.वि.प्रा.का प्रत्येक

उपभोक्ता वर्गअन्तर्गत विद्युत उपभोग गर्ने उपभोक्ता तथा सामुदायिक थोक उपभोक्ताअन्तर्गतका उपभोक्तासमेतको हकमा लागू हुने छ। ने.वि.प्रा.ले यस निर्णय कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा यस निर्णयले व्यवस्था गरेसम्म आफ्नो प्रणालीमा आवश्यक परिवर्तन गर्नुपर्ने छ।

१.१. विद्युत नियमन आयोग

विद्युत क्षेत्रलाई नियमन गर्ने उद्देश्यले ऐन तथा नियमावलीअन्तर्गत स्वशासित र सङ्गठित नियामक निकायको रूपमा यस आयोगको स्थापना भएको हो। आयोगले विद्युतको उत्पादन, प्रसारण, वितरण तथा व्यापार लगायतका कार्यलाई सरल, नियमित, व्यवस्थित तथा पारदर्शी बनाई विद्युतको माग र आपूर्तिमा सन्तुलन कायम राख्न, विद्युत महसुल नियमन गर्न, उपभोक्ताको हक र हित संरक्षण गर्न, विद्युत बजारलाई प्रतिस्पर्धात्मक बनाउन तथा विद्युत सेवालाई भरपर्दो, सर्वसुलभ, गुणस्तरयुक्त तथा सुरक्षित बनाउन महत्वपूर्ण नियामकीय भूमिका निर्वाह गर्दै आएको छ।

१.२. नेपाल विद्युत प्राधिकरण

नेपालमा विद्युत उत्पादन, प्रसारण र वितरणलाई सक्षम, भरपर्दो र सर्वसुलभ गरी विद्युत आपूर्तिको समुचित व्यवस्था गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरण ऐन, २०४१ बमोजिम ने.वि.प्रा.को स्थापना भएको हो। ने.वि.प्रा.सँग हालसम्म सञ्चालनमा रहेका १९ (उन्नाइस) वटा जलविद्युत केन्द्रको अलावा १ (एक) बहुइन्धन विद्युत उत्पादन केन्द्र तथा १ (एक) डिजल विद्युत उत्पादन केन्द्रको स्वामित्व रहेकोले नेपालमा विद्युत आपूर्तिको व्यवस्था गर्न ने.वि.प्रा.को योगदान महत्वपूर्ण रहँदै आएको छ। ने.वि.प्रा.को २०७७/०७८ को वार्षिक प्रतिवेदनअनुसार आ.व. २०७७/०७८ मा ने.वि.प्रा.को प्रणालीमा उपलब्ध विद्युतको परिमाणमध्ये ३१.६६% ने.वि.प्रा.को आफ्ना विद्युत उत्पादन केन्द्रहरूबाट उत्पादन, ३६.५१% स्वतन्त्र विद्युत उत्पादकबाट खरिद तथा बाँकी ३१.८३% भारतबाट आयात गरिएको थियो। आ.व.

२०७७/०७८ को अन्तिमसम्म विद्युत वितरणकर्ताको हैसियतले ने.वि.प्रा.का हाल सामुदायिक थोक उपभोक्ताअन्तर्गतका उपभोक्ताबाहेक कुल ४५,३०,००० उपभोक्ता रहेका छन्। ने.वि.प्रा.को २०७७/०७८ को वार्षिक प्रतिवेदनअनुसार सो आर्थिक वर्षको अन्तिमसम्म ने.वि.प्रा.ले जम्मा ६,१७२.७८ मेगावाट जडित क्षमताका ३४५ (तीन सय पैतालिस) वटा आयोजनाहरूसँग विद्युत खरिद गर्ने सम्झौता सम्पन्न गरेको छ। जसमध्ये कुल ८१४.६५ मेगावाट क्षमताका १०८ (एक सय आठ) वटा आयोजनाहरूले व्यापारिक उत्पादन सुरु गरिसकेका छन्।

१.३. विद्युत महसुल निर्धारणका कानूनी आधार

विद्युत क्षेत्रको नियामक निकायको हैसियतले उत्पादनतर्फ विद्युत खरिदबिक्री दर निर्धारण, प्रसारण तर्फ प्रसारण शुल्क (Wheeling Charge) निर्धारण, वितरण तथा व्यापार तर्फ विद्युतको थोक बजार सञ्चालन र उपभोक्ता महसुल निर्धारण गर्ने कार्य कर्तव्य आयोगमा निहित रहेको छ। विद्युत उपभोक्ता महसुल दर निर्धारण गर्दा आयोगले ऐन, नियमावली तथा विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण निर्देशिका, २०७६ को व्यवस्था तथा प्रक्रियाको अधिनमा रही आफ्नो जिम्मेवारी वहन गरेको छ। आयोगले देहायबमोजिमको कानूनी व्यवस्थाको आधारमा विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण गरेको छ :

- ऐनको दफा १३ को उपदफा (१) को खण्ड (क) तथा नियमावलीको नियम ९ को उपनियम (१) ले निर्दिष्ट गरेबमोजिम विद्युत प्रणाली वा उत्पादन संरचनाको सञ्चालन खर्च, ह्रासकट्टी दर, साँवा ब्याजको भुक्तानी, मर्मत सम्भार खर्च, विद्युत संरचनाको निर्माण, पुनर्निर्माण, पुनर्स्थापना तथा शेयर लगानीबापत वार्षिक रुपमा प्राप्त हुने प्रतिफल लगायत विद्युत खरिद सम्झौता समेतलाई विचार गरी विद्युत महसुल दर निर्धारण शर्त तथा आधार निर्धारण गरी त्यसको आधारमा उपभोक्ताले बुझाउनु पर्ने महसुल निर्धारण गर्ने प्रावधान;

- उपरोक्त कानूनी व्यवस्थालाई आधार मानी आयोगले विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण निर्देशिका, २०७६ को तर्जुमा गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ। यस निर्देशिकाले ऐनको दफा १३ तथा नियमावलीको नियम ८ एवम् नियम ९ अन्तर्गत आयोगमा निहित रहेको विद्युत महसुल दर निर्धारण गर्ने प्रयोजनलाई सार्थकता प्रदान गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले यही निर्देशिकाको आधारमा आयोगसमक्ष विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारणको लागि निवेदन पेस गरेको हो। सो निर्दीशिकाको दफा ६ बमोजिमका आधारहरू तथा निर्देशिकाको दफा ५ अन्तर्गतका निर्देशक सिद्धान्तको अधिनमा रही निर्देशिकाको दफा ४ बमोजिम कारबाही अगाडि बढाई ऐनको दफा १३, नियमावलीको नियम ८ तथा निर्देशिकाका प्रावधानहरूबमोजिम विद्युत महसुल दर निर्धारण गरेको छ।

१.४. विद्युत उपभोक्ता महसुल निवेदन उपर राय, सुझावसम्बन्धी सार्वजनिक सुनुवाइ

ऐनको दफा २१ तथा नियमावलीको नियम १९ बमोजिम आयोगले विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण गर्ने विषयमा निर्णय गर्नुपूर्व सार्वजनिक सुनुवाइ गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेको छ। आयोगले विद्युत महसुल दर निर्धारण गर्ने प्रयोजनका लागि गरिने सार्वजनिक सुनुवाइको कार्यलाई सरल र व्यवस्थित बनाउन तथा सरोकारवालाहरूको जानकारी पाउने हक तथा स्वच्छ एवम् निष्पक्ष सुनुवाइको अधिकारलाई सुनिश्चितता प्रदान गर्न विद्युत नियमन आयोग सार्वजनिक सुनुवाई सञ्चालन निर्देशिका, २०७६ बमोजिमको प्रक्रिया अनुसरण गरी मिति २०७८/०६/१४ मा आयोगको कार्यालय भवनमा सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम आयोजना गरेको हो। नोभेल कोरोनाभाइरस (कोभिड-१९) को प्रभावलाई मध्यनजर गर्दै ने.वि.प्रा.को उक्त प्रस्ताव उपर सरोकारवालाहरूको राय, सुझाव तथा प्रतिक्रिया लिनका लागि सूचना प्रविधिकोसमेत प्रयोग गरी सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम आयोजना गरिएको थियो। साथै, सो सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रमको नेपाल टेलिभिजनको राष्ट्रिय च्यानल तथा समाचार च्यानलमार्फत प्रत्यक्ष प्रसारण

गरी देशभरका आम नागरिकलाई विद्युत उपभोक्ता महसुल दर निर्धारणको अभ्याससँग सुपरिचित गर्ने प्रयत्नसमेत गरिएको थियो।

ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको विद्युत महसुल प्रस्तावउपर छलफल गर्न आयोजित उक्त सार्वजनिक सुनुवाइमा आयोगका तर्फबाट सम्पूर्ण पदाधिकारीहरू तथा कर्मचारीहरू र ने.वि.प्रा.को तर्फबाट कार्यकारी निर्देशक तथा उपकार्यकारी निर्देशक लगायतका प्रतिनिधिहरूको उपस्थिति रहेको थियो। सो सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रममा ४६ (छयालिस) जना सरोकारवालाहरूको भौतिक रूपमा उपस्थिति रहेको थियो भने सूचना प्रविधिको माध्यम जूम (Zoom) तथा फेसबुक (Facebook) मार्फत १०४ (एक सय चार) जना सरोकारवालाहरूको सहभागिता रहेको थियो। उक्त सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रममार्फत ४३ (त्रिचालिस) जना सहभागीहरूबाट राय, सुझाव तथा प्रतिक्रिया प्राप्त भएको छ।

२. अध्ययन तथा विश्लेषण

२.१. उपभोक्ता वर्गअनुसारको बिक्री युनिट

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७८/०७९ को प्रक्षेपित बिक्री युनिट ९ अर्ब ४१ करोड १३ लाख ४३ हजार किलोवाट-घण्टा रहेको छ। ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, आ.व. २०७७/०७८ तथा आ.व. २०७८/०७९ को बिक्रीको परिमाण निम्नानुसार रहेको छः

<u>तालिका १: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित उपभोक्ता वर्गअनुसारको बिक्री युनिट</u>

विद्युत बिक्री (किलोवाट-घण्टा (युनिट) हजारमा)

क्र.सं.	उपभोक्ता वर्ग	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण गरिएको) बिक्री	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) बिक्री	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित) बिक्री
१.	ग्राहस्थ	२,८५२,०००	३,१३८,०००	३,६८६,५३७
२.	गैह्र व्यापारिक	१९०,०००	२०४,०००	२४६,१०२
३.	व्यापारिक	४८७,०००	५११,०००	६२९,६६९
४.	औद्योगिक	२,३०१,०००	२,८१६,०००	२,९७३,८११
५.	खानेपानी	१०५,७५१	१२१,४४०	१३७,५५८
६.	सिँचाइ	७६,२४९	८७,५६०	९९,१८२
७.	सडक बत्ती	८४,०००	८८,०००	१०७,९५६
८.	अस्थायी कनेक्सन	३,०००	४,०००	४,१९७
९.	यातायात	३,०००	२,०००	३,९३२
१०.	धार्मिक स्थल (साबिकको मन्दिर वर्ग)	८,०००	८,०००	१०,१४४
११.	गैह्र ग्राहस्थ	१५१,०००	११६,०००	१९५,४८८
१२.	मनोरञ्जन व्यवसाय	५,०००	४,०००	६,६१८
१३.	सामुदायिक थोक उपभोक्ता	१५१,०००	१७४,०००	१९४,९४९
१४.	निर्यात	१०७,०००	४४,०००	१,११५,२००
	जम्मा	**६,५२४,०००**	**७,३१८,०००**	**९,४११,३४३**

नोटः आ.व. २०७६/०७७ तथा २०७७/०७८ को विवरण ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७७/७८ वार्षिक प्रतिवेदनबाट साभार गरिएको

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को विद्युत बिक्री परिमाण (किलोवाट-घण्टा), विशेषतः निर्यात तर्फको बिक्रीमा गत वर्षभन्दा उल्लेखनीय रूपले वृद्धि हुने प्रक्षेपण गरेको छ। उक्त प्रक्षेपणअनुसार गत वर्षको तुलनामा यस वर्षको कुल विद्युत बिक्री युनिट २८.६१% ले बढ्ने देखिएको छ भने समग्र विद्युत बिक्रीको विगत ४ (चार) वर्ष (आ.व. २०७४/०७५ देखि आ.व. २०७७/०७८ सम्म) को चक्रिय वार्षिक वृद्धि दर (Compounded Annual Growth Rate) ७.११% रहेको छ। आ.व. २०७७/०७८ को तुलनामा नेपालमा अन्तरिक रूपमा बिक्री हुने विद्युत १४.०५% ले बढ्ने प्रक्षेपण गरिएको छ भने निर्यातको बिक्री युनिट चौबिस (२४) गुणाभन्दा बढीले बढ्ने अनुमान गरिएको छ। तर विगत ४ (चार) वर्षको निर्यात बाहेकको कुल बिक्री परिमाण (किलोवाट-घण्टा: युनिट) को विश्लेषण गर्दा चक्रिय वार्षिक वृद्धि दर ६.९६% मात्र रहेको देखिन्छ भने सोही अवधिमा निर्यात तर्फको चक्रिय वार्षिक वृद्धि दर करिब ९६.६९% रहेको देखिन्छ। कुल बिक्रीको ठूलो अंश ओगट्ने ग्राहस्थ र औद्योगिक वर्गको चक्रिय वार्षिक वृद्धि दर क्रमशः ६.४७% र ७.९४% रहेको देखिन्छ।

<u>तालिका २: ने.वि.प्रा.को विद्युत खपत वृद्धिको विश्लेषण</u>

विद्युत खपत वृद्धि (किलोवाट-घण्टा (युनिट) प्रतिशतमा)

उपभोक्ता वर्ग	किलोवाट-घण्टा खपत वृद्धि (प्रतिशतमा)		
	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)	चक्रिय वार्षिक वृद्धि दर (आ.व. २०७४/०७५ देखि आ.व. २०७७/०७८ सम्म)
ग्राहस्थ	१०.०३%	१७.४८%	६.४७%
गैह्र व्यापारिक	७.३७%	२०.६४%	४.३७%
व्यापारिक	४.९३%	२३.२२%	५.८२%
औद्योगिक	२२.३८%	५.६०%	७.९४%
खानेपानी	१४.८४%	१३.२७%	१०.९६%
सिंचाई	१४.८४%	१३.२७%	१०.९६%

उपभोक्ता वर्ग	किलोवाट-घण्टा खपत वृद्धि (प्रतिशतमा)		
	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)	चक्रिय वार्षिक वृद्धि दर (आ.व. २०७४/०७५ देखि आ.व. २०७७/०७८ सम्म)
सडक बत्ती	४.७६%	२२.६८%	३.२७%
अस्थायी कनेक्सन	३३.३३%	४.९३%	६.७५%
यातायात	(३३.३३)%	९६.६०%	(२१.६२)%
धार्मिक स्थल (साबिकको मन्दिर वर्ग)	०.००%	२६.८०%	०.७३%
गैह्र ग्राहस्थ	(२३.१८)%	६८.५२%	२.९८%
मनोरञ्जन व्यवसाय	(२०.००)%	६५.४५%	१०.२२%
सामुदायिक थोक उपभोक्ता	१५.२३%	१२.०४%	८.६९%
निर्यात	(५८.८८)%	२,४३४.५५%	९६.६९%
औसत	**१२.१७%**	**२८.६१%**	**७.११%**

<u>तालिका ३: ने.वि.प्रा.को विद्युत खपत वृद्धिको विश्लेषणको सारांश</u>

विद्युत बिक्री (किलोवाट-घण्टा (युनिट) प्रतिशतमा)

उपभोक्ता वर्ग	किलोवाट-घण्टा खपत वृद्धि (प्रतिशतमा)		
	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)	चक्रिय वार्षिक वृद्धि दर (आ.व. २०७४/०७५ देखि आ.व. २०७७/०७८ सम्म)
नेपालमा आन्तरिक बिक्री	१३.३६%	१४.०५%	६.९६%
निर्यात	(५८.८८)%	२,४३४.५५%	९६.६९%

ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको विवरणहरूको विश्लेषण गर्दा प्रक्षेपण गरिएको विद्युत बिक्री युनिट विगत ४ (चार) वर्ष (आ.व. २०७४/०७५ देखि आ.व. २०७७/०७८) सम्मको चक्रिय वार्षिक वृद्धि दरभन्दा चार (४) गुणाभन्दा बढी भएको देखिएकोले सो प्रक्षेपणको औचित्य पुष्टि गर्ने विवरण आयोगले ने.वि.प्रा.सँग माग गरेकोमा ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को विद्युत बिक्री प्रक्षेपण गर्दा थप नयाँ ग्राहक करिब ४ लाखले बढ्ने अनुमान रहेको, आ.व. २०७६/०७७ र आ.व. २०७७/०७८ मा कोभिड-१९ को लकडाउनको

कारण उक्त वर्षहरूमा प्रक्षेपण गरिएअनुसार ग्राहक सङ्ख्या बढ्न नसकेको र उद्योग कलकारखाना पनि प्रक्षेपण गरिएअनुसारले सञ्चालन हुन नसकेको भए तापनि आ.व. २०७८/०७९ मा मुलुकको अर्थ व्यवस्था पूर्ण रूपमा चलायमान हुने अनुमान र नयाँ ग्राहकको सङ्ख्या पनि थपिने अनुपातको ऊर्जा माग बढ्ने आधारमा विद्युत खपत वृद्धिको प्रक्षेपण गरिएको भन्ने प्रतिउत्तर पेस गरेको छ।

विगतमा विद्युतको माग व्यवस्थापन गर्न भारतबाट ठूलो मात्रामा विद्युत आयात गरिरहेको नेपालमा हाल मौसमी रूपमा विद्युतको मागभन्दा अधिक उत्पादन (Energy Surplus) हुँदै गएको स्थितिमा विद्युतको उपलब्धताको सुनिश्चितताले गर्दा विगतमा भन्दा अधिक विद्युत खपत हुने अनुमान गर्न सकिन्छ। यसका अतिरिक्त, नेपालका सबै घरधुरीहरूमा केन्द्रिय प्रसारण ग्रिडको पहुँच स्थापित हुने क्रम बढ्दो भएकाले विद्युत खपत एवम् बिक्रीको परिमाण बढ्ने देखिन्छ। नेपाल र भारत बीच क्रमशः सुदृढ हुँदै गइरहेको प्रसारण संरचना र नेपालमा अन्तरिक रूपमा निर्माण भइरहेका माथिल्लो भोल्टेजका प्रसारण संरचनाहरूले गर्दा नेपालमा उत्पादित विद्युत भारतमा निर्यात हुन सक्ने सम्भावना देखिन्छ। तसर्थ, आयोगले आ.व. २०७८/०७९ मा ने.वि.प्रा.को ९ अर्ब ४१ करोड १३ लाख ४३ हजार युनिट विद्युत बिक्री हुने प्रक्षेपणलाई स्वीकृत गरेको छ। तथापि, विद्यमान नोभेल कोरोनाभाइरस (कोभिड-१९) को महामारी पूर्ण रूपमा नियन्त्रण भई नसकेकोले माग तथा आपूर्तिको सन्तुलनमा पर्न सक्ने प्रभावका बारेमा आयोग सजग रहेको छ र यसबाट परेको असरलाई अर्को विद्युत महसुल निर्धारण गर्दा समायोजन गरिने छ।

ताालिका ४: आयोगद्वारा स्वीकृत उपभोक्ता वर्गअनुसारको बिक्री युनिट

किलोवाट-घण्टा (युनिट) हजारमा

क्र. सं.	उपभोक्ता वर्ग	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण गरिएको) बिक्री	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) बिक्री	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित) बिक्री	आ.व. २०७८/०७९ (आयोगद्वारा समायोजित) बिक्री
१.	ग्राहस्थ	२,८५२,०००	३,१३८,०००	३,६८६,५३७	३,६८६,५३७
२.	गैह्र व्यापारिक	१९०,०००	२०४,०००	२४६,१०२	२४६,१०२
३.	व्यापारिक	४८७,०००	५११,०००	६२९,६६९	६२९,६६९
४.	औद्योगिक	२,३०१,०००	२,८१६,०००	२,९७३,८११	२,९७३,८११
५.	खानेपानी	१०५,७५१	१२१,४४०	१३७,५५८	१३७,५५८
६.	सिंचाई	७६,२४९	८७,५६०	९९,१८२	९९,१८२
७.	सडक बत्ती	८४,०००	८८,०००	१०७,९५६	१०७,९५६
८.	अस्थायी कनेक्सन	३,०००	४,०००	४,१९७	४,१९७
९.	यातायात	३,०००	२,०००	३,९३२	३,९३२
१०.	धार्मिक स्थल (साबिक मन्दिर वर्ग)	८,०००	८,०००	१०,१४४	१०,१४४
११.	गैह्र ग्राहस्थ	१५१,०००	११६,०००	१९५,४८८	१९५,४८८
१२.	मनोरञ्जन व्यवसाय	५,०००	४,०००	६,६१८	६,६१८
१३.	सामुदायिक थोक उपभोक्ता	१५१,०००	१७४,०००	१९४,९४९	१९४,९४९
१४.	निर्यात	१०७,०००	४४,०००	१,११५,२००	१,११५,२००
	जम्मा	६,५२४,०००	७,३१८,०००	९,४११,३४३	९,४११,३४३

२.२. आफ्ना आयोजनाबाट उत्पादन

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा आफ्ना विद्युत उत्पादन केन्द्रहरूबाट ३ अर्ब ११ करोड ६२ लाख ४१ हजार किलोवाट-घण्टा बराबरको विद्युत उत्पादन हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, आ.व. २०७७/०७८ तथा आ.व. २०७८/०७९ को आफ्ना आयोजनाबाट हुने विद्युत उत्पादनको विवरण देहायबमोजिम रहेको छ :

तालिका ५: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित आफ्ना आयोजनाबाट हुने विद्युत उत्पादन

किलोवाट-घण्टा (युनिट) हजारमा

क्र.सं.	विवरण	उत्पादन केन्द्रको प्रकार	क्षमता (मे.वा.)	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण गरिएको) उत्पादन	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) उत्पादन	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित) उत्पादन
१.	काली गण्डकी ए	जलविद्युत	१४४	८७४,४७०	८१७,७१३	८८४,५०८
२.	मध्य मर्स्याङ्दी	जलविद्युत	७०	४४९,६२८	३९८,८४६	४५२,३०१
३.	मर्स्याङ्दी	जलविद्युत	६९	४४६,८५६	३९८,९२०	४६५,२२०
४.	अपर त्रिशुली ३ ए	जलविद्युत	६०	४१०,५५५	३१४,७६८	४८३,७६०
५.	कुलेखानी-पहिलो	जलविद्युत	६०	१६५,९७६	१९५,१५७	१०५,५६९
६.	कुलेखानी-दोस्रो	जलविद्युत	३२	८४,४८७	९५,२२९	५७,९०४
७.	चमेलिया	जलविद्युत	३०	१६३,८१५	१५१,२४७	१७०,०७९
८.	त्रिशुली	जलविद्युत	२४	१३१,९७७	१२१,२११	१४०,९६०
९.	गण्डक	जलविद्युत	१५	१०,३३८	१२,१२३	३०,७५४
१०.	मोदी खोला	जलविद्युत	१४.८	६९,९१७	६०,४७१	७१,५४१
११.	देविघाट	जलविद्युत	१५	९५,०५७	८५,४२९	९७,८५८
१२.	कुलेखानी-तेस्रो	जलविद्युत	१४	-	३५,५६५	२५,३३३
१३.	सुनकोशी	जलविद्युत	१०.०५	६२,२४५	५५,९१७	६३,६८२
१४.	इलाम (पूवा खोला)	जलविद्युत	६.२	३४,९१५	३४,४७७	३७,४४७
१५.	चतरा	जलविद्युत	३.२	१,८२२	३,३५२	४,३६०
१६.	पनौती	जलविद्युत	२.४	२,८८७	२,९४८	३,१८६
१७.	फेवा र सेती	जलविद्युत	२.५	१३,२८५	१३,५३३	१४,६८६
१८.	सुन्दरीजल	जलविद्युत	०.९७	२,८१५	३,९२२	७,०९३
१९.	फर्पिङ्ग	जलविद्युत	०.५	-	-	-
२०.	मल्टी फ्युल प्लान्ट	थर्मल	३९	३	-	-
२१.	हेटौंडा डिजेल प्लान्ट	थर्मल	१४.४१	५७	५४	-
२२.	उत्पादन निर्देशनालय		०.००	-	-	-
	जम्मा		६२७.०३	३,०२१,१०२	२,८००,८८३	३,११६,२४१

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको निवेदनमा प्रत्येक आयोजनाहरूको विस्तृत विवरण तथा लागतको विस्तृत विवरण उपलब्ध छैन। यसै गरी, निर्देशिकाको अनुसूची-४ को Form CTF 5: Expenditure for Operating NEA's Own Plant अनुरूप प्रक्षेपणको आधारहरू (Logics for Projection) समेत प्रस्तुत गरिएको छैन। अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रचलित नियामकीय अभ्यास हेर्ने हो भने सामान्यतया महसुलसम्बन्धी प्रस्ताव पेस गर्दा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले आफ्ना उत्पादन केन्द्रबाट उत्पादन हुने विद्युतको प्रक्षेपणसहित सो प्रक्षेपणका आधार र हरेक उत्पादन केन्द्रसँग सम्बन्धित विस्तृत जानकारी (Supporting Documents) संलग्न गरी नियामकीय निकायसमक्ष बुझाउने प्रचलन रहेको पाइन्छ। यस अवधारणालाई विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण निर्देशिका, २०७६ ले पनि समेटी प्रामाण सहित प्रक्षेपणको आधार प्रस्तुत गर्नुपर्ने दायित्व ने.वि.प्रा.मा रहेको छ।

ने.वि.प्रा.का आफ्ना उत्पादन केन्द्रहरूको Plant Load Factor को तुलना गर्ने हो भने आ.व. २०७४/०७५, २०७५/०७६, २०७६/०७७ र २०७७/०७८ मा समग्रमा आयोजनाको वार्षिक औसत Plant Load Factor क्रमशः ४७.४४%, ४७.३६%, ५६.३०% तथा ५१.०३% रहेको छ। यसअनुसार पछिल्लो ४ (चार) वर्षको औसत Plant Load Factor ५०.५३% हुन आउँछ। उक्त उत्पादन केन्द्रहरूको आ.व. २०७४/०७५, २०७५/०७६, २०७६/०७७ र २०७७/०७८ को औसत Plant Load Factor को आधारमा आ.व. २०७८/०७९ को विद्युत उत्पादन गणना गर्दा कुल विद्युत उत्पादन २ अर्ब ८४ करोड ७४ लाख ८० हजार किलोवाट-घण्टा हुने देखिन्छ। तथापि, पछिल्ला २ (दुई) आर्थिक वर्षमा कोभिड-१९ को महामारीका कारणले ने.वि.प्रा.ले आफ्नो योजनाअनुसार विद्युत उत्पादन केन्द्रहरूको मर्मतसम्भार गर्न नसकेको र आ.व. २०७८/०७९ मा ती विद्युत उत्पादन केन्द्रहरूको मर्मतसम्भार

गरिएपश्चात् केही हदसम्म Plant Load Factor बढ्ने पक्षलाई मध्यनजर गर्दै तथा प्रक्षेपणका आधारहरू एवम् विस्तृत जानकारी उपलब्ध नभएका कारण आयोगले ने.वि.प्रा.का विद्युत उत्पादन केन्द्रहरूबाट उत्पादन हुने विद्युतको परिमाण समायोजन गर्न पर्याप्त आधारहरू नभएकाले आयोगले यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा आफ्ना उत्पादन केन्द्रहरूबाट उत्पादन गर्ने विद्युतको परिमाण ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेअनुसारको ३ अर्ब ११ करोड ६२ लाख ४१ हजार किलोवाट-घण्टा स्वीकृत गरेको छ।

२.३. विद्युत खरिद

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकबाट उत्पादित र भारतबाट आयात हुने गरी जम्मा ८ अर्ब ७ करोड ५२ लाख ५० हजार किलोवाट-घण्टा बराबरको विद्युत खरिद गर्न रु. ५० अर्ब ४१ करोड ८४ लाख १४ हजार आवश्यक पर्ने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, २०७७/०७८ तथा २०७८/०७९ को स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकबाट खरिद गरिने तथा भारतबाट आयात गरिने विद्युत खरिदको परिमाण तथा रकमको संक्षिप्त व्यहोरा देहायबमोजिम रहेको छ :

तालिका ६: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित विद्युत खरिद

विद्युत खरिदको स्रोत	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण गरिएको)		आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)		आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)	
	खरिद (किलोवाट-घण्टाः युनिट हजारमा)	रकम (रु. हजारमा)	खरिद (किलोवाट-घण्टाः युनिट हजारमा)	रकम (रु. हजारमा)	खरिद (किलोवाट-घण्टाः युनिट हजारमा)	रकम (रु. हजारमा)
स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादक	२,९९१,००१	२१,६९५,०१२	३,२३९,२०१	२०,०६६,३११	६,५०३,०१७	३८,०१६,५६५
आयात	१,७२९,०००	१३,४२५,२६१	२,८२६,२०९	२१,३९४,४८५	१,५७२,२३३	१२,४०१,८४९
जम्मा	४,७२०,००१	३५,१२०,२७३	६,०६५,४१०	४१,४६०,७९६	८,०७५,२५०	५०,४१८,४१४

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

अन्तर्राष्ट्रिय स्तरमा प्रचलित नियामकीय अभ्यास हेर्ने हो भने सामान्यतया उपभोक्ता महसुलसम्बन्धी प्रस्ताव पेस गर्दा अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले प्रत्येक स्रोतबाट खरिद गर्ने विद्युतको परिमाण तथा रकमसम्बन्धी विस्तृत जानकारी संलग्न गरी नियामकीय निकायसमक्ष बुझाउने प्रचलन रहेको हुन्छ। यस अवधारणालाई विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण निर्देशिका, २०७६ समेतले प्रमाण सहित प्रक्षेपणको आधार प्रस्तुत गर्नुपर्ने दायित्व ने.वि.प्रा.मा रहेको छ। साधारणतया देशभित्रका स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूबाट खरिद गरिने विद्युतको परिमाण तथा लागतको हकमा ने.वि.प्रा. र प्रत्येक विद्युत उत्पादन गर्ने आयोजनाहरूबीच कायम भएको विद्युत खरिद सम्झौताको परिधिभित्र रही सोहीअनुसारको खरिद परिमाण आयोगले स्वीकृत गर्दछ। ने.वि.प्रा.ले नेपालका अन्य अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिबाट खरिद गर्ने विद्युत सबैजसो "टेक अर पे" प्रकारका दीर्घकालीन विद्युत खरिद सम्झौताअन्तर्गत हुने भएकाले सबै आयोजनाबाट कुन परिमाणमा कति विद्युत खपत हुन्छ भन्ने सम्बन्धमा जानकारी सङ्कलन गरी आयोगसमक्ष पेस गर्न जटिल नहुने देखिए तापनि ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको निवेदनमा प्रत्येक आयोजनाहरूसँग कायम गरिएका विद्युत खरिद सम्झौता तथा तिनले सृजना गर्ने दायित्वको पूर्ण विवरण पेस गरेको छैन।

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ का लागि देशभित्रका स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूबाट खरिद गर्ने विद्युतको परिमाण ६ अर्ब ५० करोड ३० लाख १७ हजार किलोवाट-घण्टा प्रक्षेपण गरेको छ। यो आ.व. २०७७/०७८ को अपरिष्कृत विद्युत खरिदको परिमाणको दुई (२) गुणा हुन आउँछ। आ.व. २०७८/०७९ मा अपर तामाकोशी जलविद्युत आयोजनालगायतका अन्य नयाँ आयोजनाबाट विद्युत खरिद बढेको हुनाले आन्तरिक विद्युत उत्पादनमा अधिक वृद्धि भएको देखिन्छ। आ.व. २०७८/०७९ मा खरिद गरिने विद्युतको परिमाण दोब्बर भए तापनि

ने.वि.प्रा.ले सोबापतको विद्युत खरिद खर्च भने आ.व. २०७७/०७८ को ८९.४५% ले मात्र बढ्ने प्रक्षेपण गरेको छ। आ.व. २०७८/०७९ मा अपर तामाकोशी जलविद्युत आयोजनाबाट मात्रै रु. ८ अर्ब ५ करोड ४३ लाख बराबरको १ अर्ब ८९ करोड ३ लाख ३७ हजार किलोवाट-घण्टा विद्युत खरिद गरिने प्रक्षेपण छ।

आयोगसमक्ष पेस गरेको विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारणसम्बन्धी प्रस्तावमा ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा हिमाल पावर लिमिटेडद्वारा प्रवर्द्धित खिम्ती-१ जलविद्युत आयोजनाबाट रु. १ अर्ब ४९ करोड ९६ लाख ९१ हजार बराबरको ३७ करोड ४९ लाख २३ हजार किलोवाट-घण्टा विद्युत खरिद गर्ने प्रक्षेपण गरेको छ। मिति २०७७/०६/०४ (सन् २०२० सेप्टेम्बर २८) मा ने.वि.प्रा. एवम् हिमाल पावर लिमिटेडबीच सम्पन्न खिम्ती-१ जलविद्युत आयोजनाको विद्युत खरिदसम्बन्धी अन्तरिम सम्झौतामा ने.वि.प्रा.ले उक्त आयोजनाबाट विद्युत खरिद गरेबापत विद्युत खरिदबिक्री दर निर्धारण नभएसम्मको अन्तरिम समयावधिको लागि रु. २ प्रति किलोवाट-घण्टा कायम गर्ने र विद्युत खरिदबिक्री दर निर्धारण भएपश्चात् सोही दरअनुसार हिसाब फछ्र्यौट गर्ने उल्लेख गरिएको भए तापनि यस प्रस्तावमा भने खिम्ती-१ जलविद्युत आयोजनाको विद्युत खरिद गर्न रु. ४ प्रति किलोवाट-घण्टा माग गरिएको छ। हालको अवस्थामा अन्तरिम दर (रु. २ प्रति किलोवाट-घण्टा) नै कायम रहेको र भविष्यमा उक्त आयोजनाको विद्युत खरिदबिक्री दर निर्धारण भएपश्चात् मिति २०७७/०३/२७ देखि लागू हुने गरी सोही दरअनुसारले उक्त आयोजनाबाट खरिद गरिएको सम्पूर्ण विद्युतबापतको रकम फछ्र्यौट गर्नुपर्ने पक्षप्रति आयोग सजग रहेको छ। तसर्थ, ने.वि.प्रा.ले रु. २ प्रति किलोवाट-घण्टाको अतिरिक्त अन्य रकम उक्त आयोजनालाई तत्काल बुझाउनु नपर्ने भएकाले आ.व. २०७८/०७९ मा खिम्ती-१ जलविद्युत आयोजनाबाट ३७ करोड ४९ लाख २३ हजार किलोवाट-घण्टा विद्युत खरिद गरेबापत रु. २ प्रति किलोवाट-घण्टाको दरले भुक्तानी दिने गरी

रु. ७४ करोड ९८ लाख ४५ हजार मात्र स्वीकृत गरेको छ। तथापि, आगामी दिनमा उक्त आयोजनाको विद्युत खरिदबिक्री दर निर्धारण भएपश्चात् रु. २ प्रति किलोवाट-घण्टा भन्दा अधिक तिर्नुपरेको खण्डमा ने.वि.प्रा.को त्यस आर्थिक वर्षको विद्युत खरिदबिक्रीबापतको खर्च अत्याधिक बढ्न गई विद्युत उपभोक्ता महसुल असामान्य रूपमा बढी हुन नदिन अहिलेदेखि नै निश्चित रकमको व्यवस्था गर्नुपर्ने भएका कारण अतिरिक्त रु. २ प्रति किलोवाट-घण्टाको दरले हुन आउने रकम रु. ७४ करोड ९८ लाख ४५ हजार मात्र "अन्य व्यवस्था" अन्तर्गत स्वीकृत गरेको छ। यसका अतिरिक्त आयोगले अन्य आयोजनाबाट खरिद गर्ने विद्युतको परिमाण तथा तत् तत् आयोजनाबाट विद्युत खरिद गरेबापतको रकम ने.वि.प्रा.ले प्रस्ताव गरेअनुसार नै स्वीकृत गरेको छ।

यसरी समग्रमा आयोगले ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा आन्तरिक रूपमा खरिद गर्ने विद्युतको परिमाण तथा लागत क्रमशः ६ अर्ब ५० करोड ३० लाख १७ हजार किलोवाट-घण्टा तथा रु. ३७ अर्ब २६ करोड ६७ लाख २० हजार स्वीकृत गरेको छ।

ने.वि.प्रा.ले भारतबाट आयात गर्ने विभिन्न विद्युत बिक्रीकर्तासँग कायम गरिएका विद्युत खरिदबिक्री सम्झौताको प्रति पेस गरिएको छैन र प्रक्षेपणका आधारहरूसमेत पेस गरेको छैन। जसले गर्दा विद्युत आयात गरिने प्रत्येक विद्युत बिक्रीकर्तासँगको न्यूनतम दायित्वलगायतको विश्लेषण गर्न कठिन भएको छ। ने.वि.प्रा.को उपभोक्ता महसुल निर्धारणसम्बन्धी प्रस्तावमा आ.व. २०७७/०७८ मा रु. २१ अर्ब ३९ करोड ४४ लाख ८५ हजार बराबरको २ अर्ब ८२ करोड ६२ लाख ९ हजार किलोवाट-घण्टा विद्युत खरिद गरिएको छ भने आ.व. २०७८/०७९ मा रु. १२ अर्ब ४० करोड १८ लाख ४९ हजार बराबरको १ अर्ब ५७ करोड २२ लाख ३३ हजार किलोवाट-घण्टा विद्युत खरिद गर्ने प्रक्षेपण गरिएको छ। आ.व. २०७८/०७९ मा अपर तामाकोशी जलविद्युत आयोजनाले व्यापारिक उत्पादन सुरु गर्ने र

स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादकहरूले निर्माण गरिरहेका अन्य आयोजनासमेत राष्ट्रिय प्रणालीमा जोडिने भएकाले गत वर्षको तुलनामा यस वर्ष आयातित विद्युतको परिमाण एवम् सोको खरिदबापतको खर्च घटेर जाने अनुमान गरिएको देखिन्छ।

आयोगले स्वीकृत गरेको आ.व. २०७८/०७९ मा नेपालबाट आन्तरिक रूपमा खरिद गर्ने विद्युतको परिमाण, ने.वि.प्रा.ले Form CTF 5: Yearly Expenditure for Operating Own Plants (Except Employee Cost and Depreciation) मा उल्लेख गरेको आ.व. २०७८/०७९ मा ने.वि.प्रा.को आयोजनाबाट उत्पादन हुने विद्युतको परिमाण, ने.वि.प्रा.को निर्यातसहितको कुल प्रक्षेपित बिक्री युनिटलाई आधार मानी कुल आवश्यक विद्युतको गणना गर्दा आयातमा ७६ लाख ५३ हजार किलोवाट-घण्टा कम हुने देखिएकाले आ.व. २०७८/०७९ मा ने.वि.प्रा.ले आयात गर्नुपर्ने विद्युतको परिमाण १ अर्ब ५६ करोड ४५ लाख ८० हजार किलोवाट-घण्टा मात्र स्वीकृत गरिएको छ। आ.व. २०७८/०७९ मा आयात गरिने विद्युतको परिमाणमा कमी हुँदा घट्न आउने विद्युत खरिदबापतको रकम गणना गर्ने प्रयोजनको लागि ने.वि.प्रा.ले विद्युत आयातका लागि प्रक्षेपण गरेको विद्युतको औसत खरिदबिक्री दर रु. ७.८९ लाई आधारमा मानी विद्युत आयातबापतको रकममा समायोजन गरिएको छ। सोहीअनुसार आयोगले विद्युत आयातबापतको खर्च रु. १२ अर्ब ३४ करोड ३३ लाख १९ हजार मात्र स्वीकृत गरेको छ।

तालिका ७ः आयोगद्वारा स्वीकृत विद्युत खरिद

विद्युत खरिदको स्रोत	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण गरिएको)		आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)		आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)		आ.व. २०७८/०७९ (समायोजित)	
	खरिद (किलोवाट -घण्टाः युनिट हजारमा)	रकम (रु. हजारमा)	खरिद (किलोवाट -घण्टाः युनिट हजारमा)	रकम (रु. हजारमा)	खरिद (किलोवाट -घण्टाः युनिट हजारमा)	रकम (रु. हजारमा)	खरिद (किलोवाट -घण्टाः युनिट हजारमा)	रकम (रु. हजारमा)
स्वतन्त्र ऊर्जा उत्पादक	२,९९१,००१	२१,६९५,०१२	३,२३९,२०१	२०,०६६,३११	६,५०३,०१७	३८,०१६,५६५	६,५०३,०१७	३७,२६६,७२०
आयात	१,७२९,०००	१३,४२५,२६१	२,८२६,२०९	२१,३९४,४८५	१,५७२,२३३	१२,४०१,८४९	१,५६४,५८०	१२,३४३,३१९
जम्मा	४,७२०,००१	३५,१२०,२७३	६,०६५,४१०	४१,४६०,७९६	८,०७५,२५०	५०,४१८,४१४	८,०६७,५९७	४९,६१०,०३९

२.४. विद्युत ऊर्जाको स्रोत तथा उपलब्धता

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा हुने अनुमानित विद्युत बिक्रीका लागि आवश्यक विद्युतको परिमाण ११ अर्ब १८ करोड ४० लाख किलोवाट-घण्टा हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, २०७७/०७८ तथा २०७८/०७९ को ऊर्जाको स्रोत र उपलब्धता (Energy Availability) को विवरण देहायबमोजिम रहेको छः

तालिका ८ः ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित विद्युत ऊर्जाको स्रोत तथा उपलब्धता

क्र.सं.	विवरण	युनिट	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण भएको)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)
१	आफ्ना आयोजनाबाट उत्पादन	किलोवाट-घण्टा (दश लाखमा)	३,०२१.०६	२,८१०.७९	३,१०९
२	विद्युत खरिद		२,९९१	३,२४१	६,५०३
३	आयातित विद्युत		१,७२९	२,८२६.२१	१,५७२
४	**कुल उपलब्ध विद्युत**		**७,७४१.०६**	**८,८७८**	**११,१८४**
५	आन्तरिक खपत	किलोवाट-घण्टा (दश लाखमा)	३०	३४	३९
६	विद्युत प्रणालीमा हुने क्षति	प्रतिशत	१५.२७	१७.१८	१५.५०

क्र.सं.	विवरण	युनिट	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण भएको)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)
७	विद्युत प्रणालीमा हुने क्षति युनिट	किलोवाट-घण्टा (दश लाखमा)	१,१८२.०६	१,५२५.२४	१,७३३.५२
८	**बिक्री**	**किलोवाट-घण्टा (दश लाखमा)**	६,५२९	७,३१८.७६	९,४११.४८

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा कुल उपलब्ध विद्युतको परिमाण ११ अर्ब १८ करोड ४० लाख किलोवाट-घण्टा र कुल क्षति १ अर्ब ७३ करोड ३५ लाख २० हजार किलोवाट-घण्टा हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले पछिल्लो पटक क्षतिसम्बन्धी जानकारी पेस गर्दा निर्देशिकाबमोजिमको ढाँचामा जानकारी पेस गरेको छैन। ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७८/०७९ को बजेटमा ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा निजी खपत (स्टेसनसमेत) को रूपमा ३९ हजार किलोवाट-घण्टा हुने उल्लेख गरिएको छ। तथापि, ने.वि.प्रा.ले गणना गरेको क्षति (Loss) को परिमाण १ अर्ब ७३ करोड ३५ लाख २० हजार किलोवाट-घण्टामा निजी खपतलाई समावेश गरिएको छैन।

कुल उपलब्ध ऊर्जा र बिक्री विद्युतको परिमाणको अन्तर गणना गर्दा प्राप्त शेष परिमाणले कुल क्षति र आन्तरिक खपत (स्टेसनसमेत) को योगफललाई प्रतिनिधित्व गर्दछ तर ने.वि.प्रा.ले उल्लेख गरेको क्षतिको प्रतिशतमा आन्तरिक खपत समावेश गरिएको छैन। यसरी ने.वि.प्रा.को आन्तरिक खपतलाई क्षतिको रूपमा नलिँदा ने.वि.प्रा.का सबस्टेसन एवम् कार्यालयहरूमा हुन सक्ने अनावश्यक विद्युतको खपतमा कमी ल्याउन एवम् ऊर्जा दक्षता बढाउन तर्फ प्रेरित गर्न नसकिने भएका कारण आगामी दिनमा क्षतिको गणना गर्दा ने.वि.प्रा.को आन्तरिक खपतलाई पनि क्षति सरह नै मानी कुल क्षति गणना गर्नुपर्ने आवश्यकता देखिन्छ। साथै, क्षतिको गणना

गर्दा निर्देशिकाबमोजिमको ढाँचामा प्रसारण क्षति र वितरण क्षतिको प्रतिशत तथा परिमाण उल्लेख गर्नुपर्ने देखिन्छ।

महसुलसम्बन्धी प्रस्तावमा ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ आफ्ना उत्पादन केन्द्रहरूबाट उत्पादन हुने विद्युतको परिमाण सम्बन्धमा Form CTF 5: Yearly Expenditure for Operating Own Plant (Except Employee Cost and Depreciation) र Form CTF 15: Source and Usage of Energy मा उल्लेख गरेको परिमाणमा भिन्नता पाइएको छ। Form CTF 5: Yearly Expenditure for Operating Own Plant (Except Employee Cost and Depreciation) मा आ.व. २०७८/०७९ मा आफ्ना आयोजनाहरूबाट उत्पादन हुने विद्युतको परिमाण ३ अर्ब ११ करोड ६२ लाख ४१ हजार किलोवाट-घण्टा हुने उल्लेख गरिएको छ भने Form CTF 15: Source and Usage of Energy मा सो परिमाण ३ अर्ब १० करोड ९० लाख किलोवाट-घण्टा हुने उल्लेख गरिएको छ। तसर्थ, विद्युत ऊर्जाको स्रोत तथा उपलब्धताको गणनाका लागि आयोगले Form CTF 5: Yearly Expenditure for Operating Own Plant (Except Employee Cost and Depreciation) मा उल्लेख भएबमोजिमको आ.व. २०७८/०७९ मा ने.वि.प्रा.को आफ्ना उत्पादन केन्द्रहरूबाट हुने उत्पादनमा उल्लेखित विद्युत उत्पादनको प्रक्षेपणअनुसारको ३ अर्ब ११ करोड ६२ लाख ४० हजार किलोवाट-घण्टालाई स्वीकृत गरेको छ। यसअनुसार समायोजन गर्दा ने.वि.प्रा.को आफ्ना उत्पादन केन्द्रहरूबाट उत्पादन हुने विद्युतको परिमाण ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेको भन्दा बढ्ने देखिन्छ।

आयोगले स्वीकृत गरेको ने.वि.प्रा.को आफ्ना उत्पादन केन्द्रहरूबाट उत्पादन हुने विद्युतको परिमाण ३ अर्ब ११ करोड ६२ लाख ४१ हजार किलोवाट-घण्टा, ने.वि.प्रा.ले नेपालभित्रबाट खरिद गर्ने विद्युतको परिमाण ६ अर्ब ५० करोड ३० लाख २० हजार किलोवाट-घण्टा, विद्युत निर्यातको परिमाण १ अर्ब ११ करोड ५२ लाख किलोवाट-घण्टा, निर्यातबाहेकको विद्युत

बिक्रीको परिमाण ८ अर्ब २९ करोड ६१ लाख ४३ हजार किलोवाट-घण्टा, ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेअनुसार कुल उपलब्ध विद्युतको १५.५०% को हिसाबले विद्युत प्रणालीमा हुने क्षतिको परिमाण १ अर्ब ७३ करोड ३४ लाख ९५ हजार किलोवाट-घण्टा, ने.वि.प्रा.को विद्युत प्रणालीको आन्तरिक खपतबापतको विद्युतको परिमाण ३ करोड ९० लाख किलोवाट-घण्टाको आधारमा गणना गर्दा आ.व. २०७८/०७९ मा ने.वि.प्रा.को प्रणालीमा ११ अर्ब १८ करोड ३८ लाख ३८ हजार किलोवाट-घण्टा विद्युत आवश्यक पर्ने र १ अर्ब ५६ करोड ४५ लाख ८० हजार किलोवाट-घण्टा विद्युत आयात गर्नुपर्ने देखिएकोले सोहीअनुसारको विद्युत आयातको परिमाण स्वीकृत गरिएको छ।

यसका अतिरिक्त, ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष Form CTF-15: Source and Usage of Energy पेस गर्दा निर्देशिकामा तोकिएबमोजिमको ढाँचामा विस्तृत विवरण पेस नगरेका कारण आयोगले ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७८/७९ को विद्युत ऊर्जाको स्रोत तथा उपलब्धता देहायबमोजिम हुने गरी स्वीकृत गरेको छ:

<u>तालिका ९: आयोगद्वारा स्वीकृत विद्युत ऊर्जाको स्रोत तथा उपलब्धता</u>

क.सं.	विवरण	युनिट	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण भएको)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)	आ.व. २०७८/०७९ (आयोगद्वारा स्वीकृत)
१	आफ्ना आयोजनाबाट उत्पादन	किलोवाट-घण्टाः युनिट (दश लाखमा)	३,०२१.०६	२,८१०.७९	३,१०९.००	३,११६.२४
२	विद्युत खरिद		२,९९१.००	३,२४१.००	६,५०३.००	६,५०३.०२
३	आयातित विद्युत		१,७२९.००	२,८२६.२१	१,५७२.००	१,५६४.५८
४	कुल उपलब्ध विद्युत		**७,७४१.०६**	**८,८७८.००**	**११,१८४.००**	**११,१८३.८४**
५	आन्तरिक खपत	किलोवाट-घण्टाः युनिट (दश लाखमा)	३०.००	३४.००	३९.००	३९.००
६	विद्युत प्रणालीमा भएको क्षति	प्रतिशत	१५.२७	१७.१८	१५.५०	१५.५०%

क्र.सं.	विवरण	युनिट	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण भएको)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)	आ.व. २०७८/०७९ (आयोगद्वारा स्वीकृत)
७	विद्युत प्रणालीमा भएको क्षति युनिट	किलोवाट-घण्टाः युनिट (दश लाखमा)	१,१८२.०६	१,५२५.२४	१,७३३.५२	१,७३३.४९
८	कुल बिक्री (निर्यात समेत)	किलोवाट-घण्टाः युनिट (दश लाखमा)	६,५२९.००	७,३१८.७६	९,४११.४८	९,४११.३४

२.५. सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा आफ्ना विद्युत उत्पादन केन्द्रको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च रु. ८७ करोड १ लाख ४६ हजार हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, २०७७/०७८ र २०७८/०७९ को आफ्ना विद्युत उत्पादन केन्द्रहरूबाट उत्पादन हुने विद्युतको परिमाण र सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्चको विवरण देहायबमोजिम रहेको छ :

<u>तालिका १०: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित विद्युत उत्पादनसम्बन्धी सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च</u>

क्र. सं.	विवरण	उत्पादन केन्द्रको प्रकार	क्षमता (मेगावाट)	आ.व. २०७६/७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)		आ.व. २०७७/७८ (अपरिष्कृत)		आ.व. २०७८/७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)	
				किलोवाट-घण्टाः युनिट (हजारमा)	खर्च (रु. हजारमा)	किलोवाट-घण्टाः युनिट (हजारमा)	खर्च (रु. हजारमा)	किलोवाट-घण्टाः युनिट (हजारमा)	खर्च (रु. हजारमा)
१	काली गण्डकी "ए"	जलविद्युत	१४४.००	८७४,४७०	२३५,९२६	८१७,७१३	९५,४७५	८८४,५०८	१०६,६६६
२	मध्य मर्स्याङ्दी	जलविद्युत	७०.००	४४९,६२८	८५,१७२	३९८,८४६	६६,२३७	४५२,३०१	८६,६०७
३	मर्स्याङ्दी	जलविद्युत	६९.००	४४६,८५६	५१,५०६	३९८,९२०	९४,३४०	४६५,२२०	१०५,५९३
४	अपर त्रिशुली ३ ए	जलविद्युत	६०.००	४१०,५५५	५,६९४	३१४,७६८	२५,७५८	४८३,७६०	३४,७७३
५	कुलेखानी-पहिलो	जलविद्युत	६०.००	१६५,९७६	१२४,३९६	१९५,१५७	५७,२९६	१०५,५६९	६५,६८५
६	कुलेखानी-दोस्रो	जलविद्युत	३२.००	८४,४८७	२७,०२२	९५,२२९	२६,२४५	५७,९०४	३२,८०७

क्र. सं.	विवरण	उत्पादन केन्द्रको प्रकार	क्षमता (मेगावाट)	आ.व. २०७६/७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)		आ.व. २०७७/७८ (अपरिष्कृत)		आ.व. २०७८/७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)	
				किलोवाट-घण्टाः युनिट (हजारमा)	खर्च (रु. हजारमा)	किलोवाट-घण्टाः युनिट (हजारमा)	खर्च (रु. हजारमा)	किलोवाट-घण्टाः युनिट (हजारमा)	खर्च (रु. हजारमा)
७	चमेलिया	जलविद्युत	३०.००	१६३,८१५	२२,४६३	१५१,२४७	३७,०१२	१७०,०७९	४३,९५९
८	त्रिशुली	जलविद्युत	२४.००	१३१,९७७	६९,९१४	१२१,२११	९८,२९०	१४०,९६०	१०३,६७४
९	गण्डक	जलविद्युत	१५.००	१०,३३८	१४,९३१	१२,१२३	१६,६०८	३०,७५४	२२,७५३
१०	मोदी खोला	जलविद्युत	१४.८०	६९,९१७	२८,९०७	६०,४७१	५६,२९९	७१,५४१	७८,८१८
११	देविघाट	जलविद्युत	१५.००	९५,०५७	४७,८६२	८५,४२९	३१,९७८	९७,८५८	३५,०८९
१२	कुलेखानी-तेस्रो	जलविद्युत	१४.००	-	५,८२९	३५,५६५	७,०३१	२५,३३३	९,७०३
१३	सुनकोशी	जलविद्युत	१०.०५	६२,२४५	७१,९९८	५५,९१७	३९,९२०	६३,६८२	४७,८८४
१४	इलाम (पूवा खोला)	जलविद्युत	६.२०	३४,९१५	४९,१७३	३४,४७७	१८,५८५	३७,४४७	२०,०१९
१५	चतरा	जलविद्युत	३.२०	१,८२२	९,९९४	३,३५२	१०,२७६	४,३६०	१४,२८४
१६	पनौती	जलविद्युत	२.४०	२,८८७	१७,७५०	२,९४८	२१,१९९	३,१८६	२५,७३९
१७	फेवा र सेती	जलविद्युत	२.५०	१३,२८५	१४,८२१	१३,५३३	१६,७१०	१४,६८६	१८,७२३
१८	सुन्दरीजल	जलविद्युत	०.९७	२,८१५	-	३,९२२	-	७,०९३	-
१९	फर्पिङ्ग	जलविद्युत	०.५०	-	-	-	-	-	-
२०	मल्टी फ्युल प्लान्ट	थर्मल	३९.००	३	७,४६४	-	८,०६५	-	१०,४०४
२१	हेटौंडा डिजेल प्लान्ट	थर्मल	१४.४१	५७	६,५८९	५४	५,३६०	-	६,९६८
२२	उत्पादन निर्देशनालय		०.००	-	३७,६५८	-	-	-	-
	जम्मा		६२७.०३	३,०२१,१०२	९३५,०६९	२,८००,८८३	७३२,६८३	३,११६,२४१	८७०,१४६

यसै गरी, ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा प्रसारण प्रणालीको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च रु. १ अर्ब ४२ करोड २६ लाख ४४ हजार हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, आ.व. २०७७/०७८ र आ.व. २०७८/०७९ को प्रसारण प्रणालीको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्चको विवरण देहायबमोजिम रहेको छ :

तालिका ११: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित विद्युत प्रसारणसम्बन्धी सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च

रु. हजारमा

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)
१	प्रसारण, डी.एम.डी. कार्यालय	८०,४१९	५४,४७३	६४,२६२
२	प्रसारण ग्रिड, पूर्वी शाखा, दुहवी	२५,९१५	२२,४०७	२८,०४९
३	प्रसारण ग्रिड, मध्य डिभिजन, हेटौंडा	३४,२१७	२६,७०४	२७,७१६
४	बागमती प्रसारण ग्रिड, काठमाडौं	५९,७९४	५९,१८७	६५,८२१
५	प्रसारण ग्रिड, पश्चिम डिभिजन, बुटवल	२७,७१८	३२,१८०	३४,४०९
६	प्रसारण ग्रिड, मध्यपश्चिम तथा सुदुर पश्चिम शाखा, अत्तरिया	२९,७३१	३८,५२५	४३,९३५
७	प्रसारण ग्रिड, उत्तर पश्चिम शाखा, पोखरा	२५,९५०	३२,०५५	३५,१७७
८	ढल्केवर ग्रिड	४३,९९९	३६,२७५	४३,७२०
९	ग्रिड विकास	-	३०,६६८	३३,८५६
१०	ट्रान्समिसन हिलिङ्ग चार्ज	१,०१२,०८५	९४९,८०७	१,०४५,७००
	जम्मा	**१,३३९,८२८**	**१,२८२,२८१**	**१,४२२,६४४**

यसै गरी, ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा वितरण प्रणालीको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च रु. ४ अर्ब ४७ करोड ४५ लाख ७३ हजार हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोग समक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, आ.व. २०७७/०७८ र आ.व. २०७८/०७९ को वितरण प्रणालीको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्चको विवरण देहायबमोजिम रहेको छः

तालिका १२: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित विद्युत वितरणसम्बन्धी सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च

रु. हजारमा

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)
१	वितरण खर्च (डि.सि.एस.)	५७,१३९	५४,९०५	७१,३७६
२	प्रदेश-१	५८४,४१४	४६८,९८०	७६६,५७२
३	प्रदेश-२	५६६,३६५	४७७,७१५	७१६,२४६
४	बागमती प्रदेश	६४७,६४५	६१९,३७८	९७१,७७३
५	गण्डकी प्रदेश	२८१,७०७	३३७,९८८	४७६,५६३

क.सं.	विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)
६	लुम्बिनी प्रदेश	२७२,१९७	२७९,६६७	३४६,७८७
७	कर्णाली प्रदेश	११५,४००	१५७,७८३	२१३,००८
८	सुदुरपश्चिम प्रदेश	२१६,६१६	९५,०१७	३४६,२३०
९	हेटौंडा डिभिजन	१८३,७८९	१८७,५८३	२७७,६२२
१०	नेपालगन्ज डिभिजन	१७१,०६७	१६३,३४८	२३२,३२०
११	ग्रामिण विद्युतीकरण	६,६८०	३८,६७२	५६,०७४
	जम्मा	**३,१०३,०१९**	**२,८८१,०३६**	**४,४७४,५७३**

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने.वि.प्रा.ले Form CTF 5: Yearly Expenditure for Operating Own Plant (Except Employee Cost and Depreciation), Form CTF 6: Yearly Expenditure of Transmission line/network (Except Depreciation and Employee Expenses) र Form CTF 7: Yearly Expenditure of Distribution line/network (Except Depreciation and Employee Expenses) को ढाँचाबमोजिमको सम्बन्धित खर्चको प्रक्षेपणको आधार पेस गरेको छैन। साथै, ने.वि.प्रा.ले २०७६/०७७ को सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च भनी पेस गरेको खर्चको रकम र ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको सो खर्चको रकममा भिन्नता देखिन्छ।

ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७४/०७५ देखि आ.व. २०७७/०७८ सम्मको उत्पादन केन्द्रको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्चको चक्रिय वार्षिक वृद्धि दर ऋणात्मक ४.३४% भए तापनि ने.वि.प्रा.ले सो खर्च आ.व. २०७७/०७८ को अपरिष्कृत रकमभन्दा आ.व. २०७८/०७९ मा औसतमा १८.७६% ले वृद्धि हुने गरी प्रक्षेपण गरेको देखिन्छ। आ.व. २०७८/०७९ मा हरेक विद्युत उत्पादन केन्द्रको लागि विभिन्न दरमा खर्चको वृद्धि प्रस्ताव गरिए तापनि सम्बन्धित

उत्पादन केन्द्रको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्चमा सो वृद्धि प्रस्ताव गरिनुको कुनै कारण उल्लेख गरिएको छैन। तसर्थ, सोको सम्बन्धमा आयोगले ने.वि.प्रा.सँग थप जानकारी माग गरेकोमा ने.वि.प्रा.ले विद्युत उत्पादन केन्द्रहरूको नियमित मर्मतसम्भारको कार्यको लागि बजेट तर्जुमा गरिएको, विगतमा हुन नसकेका मर्मतसम्भारको कार्यको लागि थप बजेट आवश्यक पर्ने र आ.व. २०७८/०७९ मा २ (दुई) वटा विद्युत उत्पादन केन्द्र थप भएकोले उत्पादन केन्द्रको मर्मतसम्भारका लागि बढी खर्च विनियोजन गरेको उल्लेख गरेको छ। तथापि, यस कारणको पुष्टि गर्ने थप कागजात वा जानकारी पेस गरिएको छैन। उपरोक्त पक्षहरूलाई मध्यनजर गर्दै आयोगले ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७७/०७८ को विद्युत उत्पादन केन्द्रको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भारसम्बन्धी अपरिष्कृत खर्चमा नेपाल राष्ट्र बैंकको वार्षिक प्रतिवेदन अनुसारको आ.व. २०७४/०७५, २०७५/०७६ र २०७६/०७७ को औसत उपभोक्ता मुद्रास्फिती दर ५% ले थप गरी यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि आ.व. २०७८/०७९ मा ने.वि.प्रा.को विद्युत उत्पादन केन्द्रको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्चबापत रु. ७६ करोड ९३ लाख १८ हजार स्वीकृत गरेको छ। तथापि, वास्तविक खर्च स्वीकृत रकमभन्दा थपघट भएमा सो खर्चको जायजता जाँच गरी यस आ.व. २०७८/०७९ को लागि भविष्यमा True Up गर्दा समायोजन गरिने छ।

यसै गरी, ने.वि.प्रा.ले प्रस्तुत गरेको आ.व. २०७८/०७९ को प्रसारण लाइनको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्चको हकमा १० उपशीर्षकमा विभाजन गरी ३.७९% देखि अधिकतम २५.१८% सम्मको वृद्धि हुने गरी आ.व. २०७७/०७८ को खर्चमा औसत १०.९५% ले वृद्धि हुने प्रक्षेपण गरेको भए तापनि उक्त प्रक्षेपणलाई पुष्टि गर्ने जानकारी पेस गरिएको छैन। यसको सम्बन्धमा आयोगले ने.वि.प्रा.सँग थप विवरण मागेकोमा ने.वि.प्रा.ले प्रसारणको सञ्जाल वृद्धि भएसँगै यसको मर्मतसम्भारमा आवश्यक पर्ने रकम सोहीबमोजिम व्यवस्था गरिएको र

आ.व. २०७७/७८ को तुलनामा २०७८/७९ मा प्रसारण लाइन निर्माण, क्षमता वृद्धि/सुधार आदि जस्ता थप कार्य गराउनुपर्ने भएकाले बजेट बढ्न गएको व्यहोरा उल्लेख गरेको छ। प्रसारण लाइनको क्षमता वृद्धि/सुधार गर्दा यस्तो खर्च सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्चअन्तर्गत समावेश नभई स्थिर सम्पत्तिमा समावेश हुने भए तापनि ने.वि.प्रा.अन्तर्गतका प्रसारण लाइनको निर्माण सम्पन्न भई सञ्चालनमा आउने क्रम बढ्दै गएकाले तिनको सञ्चालन र मर्मतसम्भारमा खर्च हुने र पुराना प्रसारण सञ्जालको खर्च मुद्रास्फीतिको दरसँगै बढ्न सक्ने भएकाले आ.व. २०७७/०७८ को अपरिष्कृत खर्चमा नेपाल राष्ट्र बैंकको वार्षिक प्रतिवेदन अनुसारको आ.व. २०७४/०७५, २०७५/०७६ र २०७६/०७७ को औसत उपभोक्ता मुद्रास्फिती दर ५% ले थप गरी यस महसुल निर्धारणको प्रयोजनको लागि रु. १ अर्ब ३४ करोड ६३ लाख ९५ हजार आ.व. २०७८/०७९ को प्रसारण लाइनको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्चको रूपमा स्वीकृत गरिएको छ।

यसै गरी, ने.वि.प्रा.ले वितरण प्रणालीको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्चलाई ११ उपशीर्षकमा विभाजन गरी उक्त उपशीर्षकअन्तर्गतका आ.व. २०७७/७८ को खर्चमा २४% देखि २६४.३९% सम्मको वृद्धि हुने गरी र कुल वितरण प्रणालीको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च औसतमा ५५.३१% ले वृद्धि हुने गरी आ.व. २०७८/०७९ को प्रक्षेपण गरे तापनि सो वृद्धिलाई पुष्टि गर्ने जानकारी पेस गरिएको छैन। आयोगले सो खर्चको प्रक्षेपणको आधारसम्बन्धी थप विवरण माग गरेकोमा ने.वि.प्रा.ले मुलुकमा विद्युतीकरणको अनुपात बढ्दै गई झन्डै ९०% क्षेत्रमा विद्युत विस्तार भएको, नयाँ ग्राहक सङ्ख्या पनि सोही अनुपातमा बढ्दै गएको कारण वितरण तथा ग्राहक सेवा सञ्चालन/सम्भार तर्फ खर्चको अनुपात वृद्धि भएको र विद्युत सेवाको क्षमता विस्तारसँगै ग्राहक सेवातर्फ उल्लेखित रूपमा सुधार गर्न आवश्यक भएकाले सोको लागि प्रक्षेपण गरिएको व्यहोरा उल्लेख गरेको छ। पछिल्लो समयमा वितरण सञ्जालको निर्माण

सम्पन्न भई सञ्चालनमा आउने क्रम बढ्दै गएकाले तिनको सञ्चालन र मर्मतसम्भारको खर्च थप हुने र पुराना वितरण सञ्जालको खर्च मुद्रास्फीतिको दरसँगै बढ्ने, नेपालको कुनै क्षेत्रमा अत्याधिक मर्मतसम्भारको खर्च हुने आदि पक्षलाई मध्यनजर गर्दै कुनै क्षेत्रमा ने.वि.प्रा.ले प्रस्ताव गरेअनुसारको रकम स्वीकृत गरी बाँकी क्षेत्रको हकमा आ.व. २०७७/०७८ को अपरिष्कृत खर्चमा नेपाल राष्ट्र बैंकको वार्षिक प्रतिवेदन अनुसारको आ.व. २०७४/०७५, २०७५/०७६ र २०७६/०७७ को औसत उपभोक्ता मुद्रास्फिती दर ५% ले थप गरी आ.व. २०७७/०७८ को तुलनामा आ.व. २०७८/०७९ मा वितरण सञ्जालबाट बिक्री हुने विद्युतको परिमाणमा भएको वृद्धि दरका आधारमा थप वृद्धि प्रदान गरी यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि आ.व. २०७८/०७९ को वितरण प्रणालीको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च रु. ४ अर्ब ८ करोड ८ लाख ७१ हजार स्वीकृत गरिएको छ।

उपरोक्त विश्लेषणको आधारमा आयोगले स्वीकृत गरेको विद्युत उत्पादन, प्रसारण तथा वितरण सञ्जालसम्बन्धी सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च निम्नानुसार रहेको छ :

<u>तालिका १३: आयोगद्वारा स्वीकृत सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च</u>

रु. हजारमा

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण भएको)	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा. द्वारा प्रक्षेपित)	आ.व. २०७८/०७९ (आयोगद्वारा स्वीकृत)
१	उत्पादन खर्च	८९७,४११	९३५,०६९	७३२,६८३	८७०,१४६	७६९,३१८
२	प्रसारण खर्च	१,३३९,८२८	१,३३९,८२८	१,२८२,२८१	१,४२२,६४४	१,३४६,३९५
३	वितरण खर्च	३,१०३,२३९	३,१०३,०१९	२,८८१,०३६	४,४७४,५७३	४,०८०,८७१
	जम्मा	**५,३४०,४७८**	**५,३७७,९१६**	**४,८९६,०००**	**६,७६७,३६३**	**६,१९६,५८४**

२.६. कर्मचारी खर्च

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा कर्मचारी खर्चबापत रु. १२ अर्ब २६ करोड २१ लाख ७ हजार खर्च हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, आ.व. २०७७/०७८ तथा आ.व. २०७८/०७९ को कर्मचारी खर्चको विवरण देहायबमोजिम रहेको छः

तालिका १४ः ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित कर्मचारी खर्च

विवरण	युनिट	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा. द्वारा प्रक्षेपित)
कर्मचारी सङ्ख्या				
उत्पादन	सङ्ख्या	९८८	९२६	१,२३६
प्रसारण	सङ्ख्या	९२६	८६८	१,१५८
वितरण	सङ्ख्या	६,३७९	५,९८२	७,९८०
मिश्रित जिम्मेवारी	सङ्ख्या	६५०	६१०	८१३
जम्मा	**सङ्ख्या**	**८,९४३**	**८,३८६**	**११,१८८**
कर्मचारी खर्च (सेवा निवृत लाभ र निवृत्तिभरण कोषमा योगदान समावेश नगरिएको)				
उत्पादन	रुपैयाँ (हजारमा)	८००,९५८	८०९,८०१	९७३,६९७
प्रसारण	रुपैयाँ (हजारमा)	५८०,२०५	५८६,६१०	७०५,३३५
वितरण	रुपैयाँ (हजारमा)	४,८०६,६९८	४,८५९,७६२	५,८४३,३३३
मिश्रित जिम्मेवारी	रुपैयाँ (हजारमा)	२,०२५,३९४	२,०४७,७५४	२,४६२,२००
जम्मा	**रुपैयाँ (हजारमा)**	**८,२१३,२५६**	**८,३०३,९२७**	**९,९८४,५६४**
कर्मचारी खर्च (सेवा निवृत लाभ)				
उत्पादन	रुपैयाँ (हजारमा)	९८,०३०	९९,११२	११९,१७२
प्रसारण	रुपैयाँ (हजारमा)	२५,९९६	२६,२८३	३१,६०३
वितरण	रुपैयाँ (हजारमा)	७८३,४२६	७९२,०७४	९५२,३८३
मिश्रित जिम्मेवारी	रुपैयाँ (हजारमा)	७२१,६४०	७२९,६०७	८७७,२७३
जम्मा	**रुपैयाँ (हजारमा)**	**१,६२९,०९२**	**१,६४७,०७७**	**१,९८०,४३०**
कर्मचारी खर्च (निवृत्तिभरण कोषमा योगदान)				
उत्पादन	रुपैयाँ (हजारमा)	२२,५३४	२२,७८३	२७,३९४
प्रसारण	रुपैयाँ (हजारमा)	१८,१६२	१८,३६२	२२,०७९

विवरण	युनिट	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा. द्वारा प्रक्षेपित)
वितरण	रुपैयाँ (हजारमा)	१६१,२९६	१६३,०७७	१९६,०८२
मिश्रित जिम्मेवारी	रुपैयाँ (हजारमा)	४२,४११	४२,८७९	५१,५५८
जम्मा	**रुपैयाँ (हजारमा)**	**२४४,४०४**	**२४७,१०२**	**२९७,११३**
जम्मा योगफल	**रुपैयाँ (हजारमा)**	**१०,०८६,७५३**	**१०,१९८,१०६**	**१२,२६२,१०७**

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७६/०७७ को कर्मचारीसम्बन्धी खर्च भनी पेस गरेको रकम र ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको कर्मचारीसम्बन्धी खर्चको रकममा भिन्नता देखिएको छ।

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को कर्मचारीसम्बन्धी खर्च आ.व. २०७७/०७८ भन्दा औसतमा २०.२४% ले वृद्धि हुने प्रक्षेपण गरे तापनि सो प्रक्षेपणसम्बन्धी विस्तृत विवरण पेस नगरेकाले आयोगले सोसम्बन्धी जानकारी माग गरेकोमा ने.वि.प्रा.ले देहायको तालिकाको अतिरिक्त सो तालिकामा उल्लेख गरिएको स्वीकृत दरबन्दीमा रिक्त रहेको पद लोकसेवा आयोगको प्रक्रियाबाट नियमित रूपमा पदपूर्ति हुने गरेको र आ.व. २०७८/०७९ मा रिक्त दरबन्दीका पदपूर्तिको लागि प्रक्रिया सञ्चालन भईसकेको र रिक्त पदहरू नियमित रूपमा पूर्ति हुँदै जाने जानकारी पेस गरेको छ। साथै, आ.व. २०७८/०७९ मा श्रावणदेखि नेपाल सरकारले निजामती कर्मचारीहरूको तलब रु. २,००० को दरले वृद्धि गरेको र कर्मचारीलाई EPR भत्ताको सुविधा उपलब्ध गराउनुपर्ने भएकोले तलब भत्तामा वृद्धि हुने तथा आ.व. २०७८/०७९ मा भएको पदपूर्ति विज्ञापनअनुसार थप नयाँ नियुक्ति हुने भएकाले सो थप हुने सङ्ख्यासमेतका लागि रकम प्रक्षेपण गरिएको जानकारी पेस गरिएको छ।

तालिका १५: ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको कर्मचारीसम्बन्धी दरबन्दी

तह	सेवा	स्वीकृत दरबन्दी			कार्यरत दरबन्दी		
		नियमित	आयोजना	जम्मा	स्थायी	करार/ दै.ज्या.	जम्मा
कार्यकारी निर्देशक		१	०	१	१	०	१
उप-कार्यकारी निर्देशक (तह-१२)		९	०	९	८	०	८
अधिकृत स्तर (तह ६-११)	प्राविधिक	१२५४	११३	१३६७	१०९१	०	१०९१
	प्रशासन	५९०	२३	६१३	५२६	९	५३५
	जम्मा	१८४४	१३६	१९८०	१६१७	९	१६२६
सहायक स्तर (तह १-५)	प्राविधिक	५९१३	०	५९१३	४२०५	६१	४२६६
	प्रशासन	३२८५	०	३२८५	२४३९	४६	२४८५
	जम्मा	९१९८	०	९१९८	६६४४	१०७	६७५१
कुल जम्मा		११०५१	१३६	१११८८	८२७०	११६	८३८६

ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको विवरण यस खर्चको विश्लेषणको लागि पर्याप्त नदेखिएको तथा आ.व. २०७८/०७९ मा २८०२ जना कर्मचारी थप गर्ने भन्ने लक्ष्य राखिएको भए तापनि ४ महिना व्यतित हुँदासमेत निकै न्यून सङ्ख्यामा कर्मचारीको पदपूर्ति भएका कारण यस आ.व.को अन्तिमसम्म लक्ष्यबमोजिमका कर्मचारीको पदपूर्ति हुने सम्भावना न्यून रहेको परिवेशलाई मध्यनजर गर्दै आ.व. २०७८/०७९ मा ने.वि.प्रा.ले १४०० कर्मचारी थप गर्ने तथा ती नयाँ कर्मचारीको ८ महिनाको मात्र तलब तथा भत्ता पूर्णरूपमा व्यहोर्नुपर्ने मान्यता राखी यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि आयोगले ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७८/०७९ को कर्मचारीसम्बन्धी खर्च रु. ११ अर्ब ८० करोड ८ हजार स्वीकृत गरेको छ।

तालिका १६: आयोगद्वारा स्वीकृत कर्मचारी खर्च

रु. हजारमा

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण भएको)	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)	आ.व. २०७८/०७९ (आयोगद्वारा स्वीकृत)
१	कर्मचारी खर्च (सेवा निवृत लाभ र निवृत्तिभरण कोषमा योगदान समावेश नगरिएको)		८,२१३,२५६	८,३०३,९२७	९,९८४,५६४	९,५२२,४६५
२	कर्मचारी खर्च (सेवा निवृत लाभ)		१,६२९,०९२	१,६४७,०७७	१,९८०,४३०	१,९८०,४३०
३	कर्मचारी खर्च (निवृत्तिभरण कोषमा योगदान)		२४४,४०४	२४७,१०२	२९७,११३	२९७,११३
	जम्मा	१०,३८३,५९९	१०,०८६,७५३	१०,१९८,१०६	१२,२६२,१०७	११,८००,००८

२.७. प्रधान कार्यालयसम्बन्धी खर्च

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा प्रधान कार्यालयसम्बन्धी खर्च रु. १ अर्ब ४६ करोड ८३ लाख १५ हजार हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, २०७७/०७८ तथा २०७८/०७९ को प्रधान कार्यालयसम्बन्धी खर्चको विवरण देहायबमोजिम रहेको छः

तालिका १७: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित प्रधान कार्यालयसम्बन्धी खर्च

रु. हजारमा

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण भएको)	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)
१	प्रधान कार्यालयसम्बन्धी जम्मा खर्च	४२६,३२०	९४४,१२५	७२७,२७७	१,४६८,३१५

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने,वि,प्रा.ले पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७ को प्रधान कार्यालयसम्बन्धी खर्चको रकम र ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदन अनुसारको प्रधान कार्यालयसम्बन्धी खर्चमा ठूलो भिन्नता देखिएको छ।

ने.वि.प्रा.ले प्रधान कार्यालयसम्बन्धी खर्चमा आ.व. २०७७/०७८ को तुलनामा आ.व. २०७८/०७९ मा १०१.८९% ले वृद्धि हुने प्रक्षेपण गरेको छ। यस खर्चमा विगतका आ.व. २०७६/०७७ र २०७७/०७८ को तुलनामा अस्वभाविक रूपले वृद्धिको प्रक्षेपण गरेकाले आयोगले सो प्रक्षेपणसम्बन्धी थप जानकारी माग गरेकोमा ने.वि.प्रा.ले यस शीर्षकअन्तर्गत प्रधान कार्यालयसँग सम्बन्धित एवम् कार्यालय सञ्चालन/सम्भारसम्बन्धी सामग्री खरिद गर्नको लागि आवश्यक बजेट व्यवस्थापन गर्न आवश्यक खर्च समावेश गरिने, साथै ने.वि.प्रा.अन्तर्गतका वितरण तथा ग्राहक सेवा निर्देशनालय, प्रसारण निर्देशनालय, उत्पादन निर्देशनालय तथा इन्जिनियरिङ्ग सेवा निर्देशनालयअन्तर्गतका विभिन्न वितरण केन्द्र, जलविद्युत केन्द्र तथा ग्रिड कार्यालयहरूमा नियमित कार्यक्रमबाहेकको खर्च पटक पटक सञ्चालक समितिबाट स्वीकृत गराई खर्च गर्न व्यवहारिक कठिनाई हुने भएको, साथै कुनै खर्च सम्बन्धित बजेट केन्द्रहरूमा राख्दा खर्च नियन्त्रण नहुने भएकाले खर्च नियन्त्रण गर्ने उद्देश्यका साथ कार्यकारी निर्देशकबाट यस्ता कार्यक्रमहरूको स्वीकृत गराई खर्च गर्ने प्रयोजनको लागि सञ्चालन, सम्भार तथा पुँजीगत बजेटअन्तर्गतका विभिन्न बजेट खर्च शीर्षकहरूमा भैपरि आउने जगेडाको रूपमासमेत बजेट व्यवस्थापन गर्नुपर्ने भएकाले यो शीर्षकमा आ.व. २०७७/०७८ भन्दा बढी रकम विनियोजन गरिएको भन्ने जानकारी पेस गरेको छ।

ने.वि.प्रा.ले उल्लेखित जानकारी पेस गरेको भए तापनि प्रक्षेपणको आधारहरू तथा यस शीर्षकमा प्रस्तावित अत्याधिक वृद्धिको पुष्टि हुने विवरण पेस नगरेको हुनाले यस महसुल निर्धारण गर्ने

प्रयोजनका लागि आ.व. २०७७/०७८ खर्चमा नेपाल राष्ट्र बैंकको वार्षिक प्रतिवेदन अनुसारको आ.व. २०७४/०७५, २०७५/०७६ र २०७६/०७७ को औसत उपभोक्ता मुद्रास्फिती दर ५% ले थप गरी आ.व. २०७८/०७९ को लागि प्रधान कार्यालयसम्बन्धी खर्च स्वरूप रु. ७६ करोड ३६ लाख ४१ हजार स्वीकृत गरिएको छ।

तालिका १८ः आयोगद्वारा स्वीकृत प्रधान कार्यालयसम्बन्धी खर्च

रु. हजारमा

विवरण	आ.व. २०७६/७७ (लेखापरीक्षण भएको)	आ.व. २०७६/७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)	आ.व. २०७८/७९ (आयोगद्वारा स्वीकृत)
प्रधान कार्यालयसम्बन्धी खर्च	४२६,३२०	९४४,१२५	७२७,२७७	१,४६८,३१५	७६३,६४१

२.८. पुँजीगत खर्च तथा स्थिर सम्पत्ति पुँजीकरण

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा रु. १ खर्ब ७१ अर्ब ८० करोड ३४ लाख ८० हजार पुँजीगत खर्च हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, आ.व. २०७७/०७८ तथा आ.व. २०७८/०७९ को पुँजीगत खर्चसम्बन्धी विवरण निम्नानुसार रहेको छ :

तालिका १९: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित पुँजीगत खर्च

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (प्रक्षेपित) रु. हजारमा
जग्गा खरिद	५९१,६३४	७,७८०,८८७	८,१६९,९३२
विद्युतगृह भवन	१९५,२४७	७,१६८,१५७	७,५२६,५६५
कार्यालय भवन	२८८,६५३	२,६१७,१५८	२,७४८,०१६

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (प्रक्षेपित) रु. हजारमा
आवास भवन	२९३,६४७	२,१३८,५०८	२,२४५,४३३
गोदाम	२५,९३५	१८७,४१७	१९६,७८८
अन्य संरचना	९,४२१,६७९	२,४२७,५८४	२,५४८,९६४
हाइड्रोलिक कार्य	२,६४६,५८७	५८,८०३,५८४	६१,७४३,७६३
हाइड्रोलिक यन्त्र तथा उपकरण	१,०२७,७१२	२६,०७४,३११	२७,३७८,०२७
इन्टर्नल कम्बस्टन यन्त्र तथा उपकरण	९३४,१८०	१०,४७४,७२०	१०,९९८,४५६
प्रसारण लाईन (३३ के.भी. भन्दा माथि)	१९,५८४,५१९	१९,०५१,८५४	२०,००४,४४७
प्रसारण लाईन (३३ के.भी. तथा सो भन्दा कम)	६,६०६,९००	१०,४३५,३७७	१०,९५७,१४६
प्रसारण सबस्टेशन, ट्रान्सफर्मर तथा स्विचगियर	१८,८६२,९२७	२१,४५४,६३२	२२,५२७,३६४
वितरण लाईन (ने.वि.प्रा.)	१,९३९,४३९	४४,६२८,८१३	४६,८६०,२५४
वितरण सबस्टेशन, ट्रान्सफर्मर तथा स्विचगियर	२,६५८,७५७	१२,०१७,६९४	१२,६१८,५७८
सौर्य ऊर्जा उत्पादन यन्त्र	१,७८९,००७	३३,१३४	३४,७९०
मिटर तथा मिटर परिक्षण सामग्री	१०४,८४५	१,१९७,५४९	१,२५७,४२६
उपभोक्ता सेवा	१३,३७९	२८७,६२५	३०२,००६
सार्वजनिक बत्ति तथा ट्राफिक संकेत	२८८,००३	१७३,७२५	१८२,४१२
औजार तथा सामग्री	१३१,२१२	९१९,०८२	९६५,०३६
कार्यशाला यन्त्र तथा समाग्री	२७,८१८	३६०,७७१	३७८,८१०
प्रसारण लाईन (नेपाल सरकारको लगानी भएको)	४००,०९३	-	-
वितरण लाईन (नेपाल सरकारको लगानी भएको)	५,८२७,७४१	-	-
वितरण लाईन (सिंचाई)	४१,१७५	-	-
वितरण लाईन (सार्वजनिक सहभागिता)	१८४,७५८	-	-
फर्निचर तथा फिक्स्चर	७०२	४७९,७१५	५०३,७०१
कार्यलयका उपकरणहरू	२,७८९	१,९७२,४८०	२,०७१,१०४
अन्य सम्पत्ति	१,३१७	२७६,६३२	२९०,४६३
प्रशासनिक खर्चबाट सारिएको पुँजीगत खर्च	७,६१९,१४६	-	-
सम्भाव्यता अध्ययन सम्बन्धी (पुँजीगत खर्च)	१,१३१,१७६	-	-
परामर्श सम्बन्धी खर्च (पुँजीगत खर्च)	४,९०६,०३१	-	-
भन्सार शुल्क	११२,४६३	-	-
वातावरणीय अध्ययनसम्बन्धी खर्च	४२७,६१०	-	-
केन्द्रीय कार्यालयसम्बन्धी खर्च	४३०,७५१	-	-
निर्माण अवधिभरको व्याज खर्च	८,२०५,३८५	-	-
पूर्वाधार विकास खर्च	६८८,००१	-	-
सामाजिक विकास खर्च	२५५,२४१	-	-
निर्माणकार्यको लागि ठेकेदारलाई दिइएको पेश्की	८,२४०,२१२	-	-
समाग्री आपुर्ति गर्न ठेकेदारलाई दिइएको पेश्की	७७९,१४२	-	-

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (प्रक्षेपित) रु. हजारमा
शेयर	१४२,७०५	-	-
समायोजन	३,५५८,५४९	-	-
सवारीसाधन तथा चलायमान यन्त्रहरू	-	३,४१८,७६२	३,५८९,७००
वायु ऊर्जा उत्पादन केन्द्र तथा उपकरण	-	१०६,७५५	११२,०९३
अचल सम्पत्ति	-	४६,३००	४८,६१५
घटीः प्रावधानहरू	(२८७,९१२)	(७०,९१०,८६६)	(७०,९१०,८६६)
जम्मा	**११०,०९९,१६०**	**१६३,६२२,३६२**	**१७१,८०३,४८०**

यसै गरी, ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा रु. ११ अर्ब ३७ करोड ६२ लाख ९ हजार बराबरको स्थिर सम्पत्ति पुँजीकरण हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७ र आ.व. २०७७/०७८ मा स्थिर सम्पत्तिमा पुँजीकरण गरिएको तथा आ.व. २०७८/०७९ मा पुँजीकरण गरिने प्रक्षेपणको विवरण निम्नानुसार रहेको छः

<u>तालिका २०: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित स्थिर सम्पत्ति पुँजीकरण</u>

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (प्रक्षेपित) रु. हजारमा
उत्पादन प्रणाली	१,८४६,८३४	४४४,६०८	५०२,६००
प्रसारण प्रणाली	१४,९४०,९३२	३,५९६,८८७	४,०६६,०४७
वितरण प्रणाली	१६,०१०,६५१	३,८५४,४१२	४,३५७,१६२
अन्य सम्पत्ति तथा ने.वि.प्रा.का आयोजनाहरू	९,००४,१४५	२,१६७,६६२	२,४५०,४०१
जम्मा	**४१,८०२,५६२**	**१०,०६३,५७०**	**११,३७६,२०९**

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को पुँजीगत खर्चको प्रक्षेपण गर्दा आ.व. २०७७/०७८ को रकममा ५% वृद्धि हुने अनुमान गरेको छ तर यसको पुष्टि हुने कुनै विवरण पेस गरेको छैन।

यसै गरी, ने.वि.प्रा.ले स्थिर सम्पत्तिमा आ.व. २०७८/०७९ मा थप हुने सम्पत्तिको प्रक्षेपित रकमको पुष्टि गर्ने विवरण पनि गरेको छैन।

आ.व. २०७८/०७९ मा हुने पुँजीगत खर्च तथा स्थिर सम्पत्तिमा थप हुने सम्पत्तिको विस्तृत विवरणको अभावको कारणले गर्दा आयोगले यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि आ.व. २०७८/०७९ मा हुने पुँजीगत खर्च ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेअनुसारको रु. १ खर्ब ७१ अर्ब ८० करोड ३४ लाख ८० हजार तथा स्थिर सम्पत्तिमा पुँजीकरण हुने सम्पत्ति ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेअनुरूप रु. ११ अर्ब ३७ करोड ६२ लाख ९ हजार स्वीकृत गरेको छ।

तालिका २१: आयोगद्वारा स्वीकृत स्थिर सम्पत्ति पुँजीकरण

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (प्रक्षेपित) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (समायोजित) रु. हजारमा
उत्पादन प्रणाली	१,८४६,८३४	४४४,६०८	५०२,६००	५०२,६००
प्रसारण प्रणाली	१४,९४०,९३२	३,५९६,८८७	४,०६६,०४७	४,०६६,०४७
वितरण प्रणाली	१६,०१०,६५१	३,८५४,४१२	४,३५७,१६२	४,३५७,१६२
अन्य सम्पत्ति तथा ने.वि.प्रा.का आयोजनाहरू	९,००४,१४५	२,१६७,६६२	२,४५०,४०१	२,४५०,४०१
जम्मा	**४१,८०२,५६२**	**१०,०६३,५७०**	**११,३७६,२०९**	**११,३७६,२०९**

२.९. ह्रासकट्टी

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा स्थिर सम्पत्तिको ह्रासकट्टीबापत रु. ६ अर्ब ५० करोड खर्च हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७,

आ.व. २०७७/०७८ तथा आ.व. २०७८/०७९ को वार्षिक ह्रासकट्टीसम्बन्धी विवरण देहायबमोजिम रहेको छ :

<u>तालिका २२: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित ह्रासकट्टी</u>

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (प्रक्षेपित) रु. हजारमा
उत्पादन प्रणाली	२६६,६१९	३४५,०००	२८७,१७०
प्रसारण प्रणाली	२,१५६,९५६	२,४७२,५००	२,३२३,२०८
वितरण प्रणाली	२,३११,३८७	२,३५७,५००	२,४८९,५४२
अन्य सम्पत्ति तथा ने.वि.प्रा.का आयोजनाहरू	१,२९९,८८८	५७५,०००	१,४००,०८०
जम्मा	**६,०३४,८५०**	**५,७५०,०००**	**६,५००,०००**

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७६/०७७ को ह्रासकट्टीबापतको खर्च पेस गरेको रकम र आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको ह्रासकट्टी खर्चको रकममा भिन्नता देखिएको छ।

ने.वि.प्रा.ले आफ्नो निवेदनमार्फत आ.व. २०७८/०७९ मा ह्रासकट्टी रु. ६ अर्ब ५० करोड हुने प्रक्षेपण गरेको छ तर त्यस सम्बन्धमा आयोगसमक्ष सम्पूर्ण स्थिर सम्पत्तिको विस्तृत विवरण पेस गरेको छैन। साथै, उपभोक्ताको प्रत्यक्ष योगदानबाट तथा अनुदानबाट सृजना हुने स्थिर सम्पत्तिको कुनै विवरण खुलाईएको छैन। सामान्यतया, अन्तर्राष्ट्रिय उच्चतम नियामकीय अभ्यास (Best International Regulatory Practices) अनुरूप ह्रासकट्टी दर गणना गर्दा सर्वप्रथम कुल स्थिर सम्पत्तिमा उपभोक्ताको प्रत्यक्ष योगदानबाट तथा अनुदानबाट निर्माण गरिएका सम्पत्तिको मूल्य घटाई त्यसको शेषमा ह्रासकट्टी गणना गरिन्छ।

आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको विवरणको आधारमा आ.व. २०७६/०७७ को ह्रासकट्टी रकम सो आ.व.को स्थिर सम्पत्तिको औसत लागत मूल्यको २.६१% देखिन्छ भने ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको विवरणको आधारमा आ.व. २०७७/०७८ मा २.५२% मात्र रहेकोमा ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को ह्रासकट्टी स्थिर सम्पत्तिको औसत लागत मूल्यको २.७३% हुने प्रक्षेपण गरेको छ तर ह्रासकट्टी दर बढ्नुको कुनै कारण खुलाइएको छैन।

तसर्थ, अपूग विवरणको कारणले गर्दा आयोगले आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको सो आ.व.को अन्त्यमा भएको स्थिर सम्पत्तिको लागत मूल्यमा ने.वि.प्रा.ले पेस गरेअनुसारको आ.व. २०७७/७८ र २०७८/७९ मा थप हुने स्थिर सम्पत्तिको लागत मूल्य जोडी आ.व. २०७८/०७९ को सुरु र अन्त्यको स्थिर सम्पत्तिको लागत मूल्यको गणना गरिएको छ। यही रकमको आधरमा आ.व. २०७८/०७९ को औसत स्थिर सम्पत्तिको लागत मूल्य गणना गरी आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको औसत ह्रासकट्टी दरले गणना गरी यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि रु. ६ अर्ब २३ करोड ३३ लाख ६० हजार ह्रासकट्टी खर्च स्वीकृत गरिएको छ।

तालिका २३: आयोगद्वारा स्वीकृत ह्रासकट्टी

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण भएको) रु. हजारमा	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (आयोगद्वारा स्वीकृत) रु. हजारमा
आ.व.को सुरुमा कुल स्थिर सम्पत्तिको लागत मूल्य (रु. हजारमा)	१८५,७९०,५६२	२१०,०२४,११४	२२२,७६९,७५१	२३२,८३३,३२१	२३२,८३३,३२१

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण भएको) रु. हजारमा	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (आयोगद्वारा स्वीकृत) रु. हजारमा
आ.व.को अन्त्यमा कुल स्थिर सम्पत्तिको लागत मूल्य (रु. हजारमा)	२२२,७६९,७५१	२५१,८२६,६७५	२३२,८३३,३२१	२४४,२०९,५३०	२४४,२०९,५३०
कुल स्थिर सम्पत्तिको औसत लागत मूल्य (रु. हजारमा)	२०४,२८०,१५७	२३०,९२५,३९५	२२७,८०१,५३६	२३८,५२१,४२५	२३८,५२१,४२५
वार्षिक ह्रासकट्टी रकम (रु. हजारमा)	५,३३८,५२१	६,०३४,८५०	५,७५०,०००	६,५००,०००	६,२३३,३६०
कुल स्थिर सम्पत्तिको औसत लागत मूल्यमा ह्रासकट्टी दर (प्रतिशतमा)	२.६१%		२.५२%	२.७३%	२.६१%
आयोगले स्वीकृत गरेको ह्रासकट्टी रकम (रु. हजारमा)					६,२३३,३६०

२.१०. पुँजी लगानीमा प्रतिफल

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को पुँजी लगानीमा प्रतिफल गणना गर्ने प्रयोजनको लागि कुल स्थिर सम्पत्तिको औसत लागत मूल्यको ३०% रकम पुँजी लगानी मानिने मान्यतामा जम्मा पुँजी रु. ७७ अर्ब ९८ करोड ४९ लाख हुने प्रक्षेपण गरेको छ। यसै गरी, आ.व. २०७८/०७९ को लागि सो पुँजीको ८.२८३% ले हुन आउने रकम रु. ६ अर्ब ४५ करोड ९४ लाख ८९ हजार प्रतिफलको रूपमा माग गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, आ.व. २०७७/०७८ तथा आ.व. २०७८/०७९ को पुँजी लगानीमा प्रतिफलसम्बन्धी विवरण देहायबमोजिम रहेको छ :

तालिका २४: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित पुँजी लगानीमा प्रतिफल

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित) रु. हजारमा
आ.व.को सुरुमा कुल स्थिर सम्पत्तिको लागत मूल्य (रु. हजारमा)	१८५,७९०,५६२	२२२,७६९,७५१	२४७,६४१,५३५
आ.व.को अन्त्यमा कुल स्थिर सम्पत्तिको लागत मूल्य (रु. हजारमा)	२२२,७६९,७५१	२४७,६४१,५३५	२७२,२५७,७९९
कुल स्थिर सम्पत्तिको औसत लागत मूल्य (रु. हजारमा)	**२०४,२८०,१५७**	**२३५,२०५,६४३**	**२५९,९४९,६६७**
कुल स्थिर सम्पत्तिमा शेयर पुँजीको प्रतिशत	३०.००%	३०.००%	३०.००%
कुल स्थिर पुँजीको आधारमा कुल पुँजी	**६१,२८४,०४७**	**७०,५६१,६९३**	**७७,९८४,९००**
लगानीमा अपेक्षा गरिएको प्रतिफल दर (प्रतिशत)	८.५२०%	८.२८३%	८.२८३%
कुल अपेक्षित प्रतिफल (रु. हजारमा)	**५,२२१,४०१**	**५,८४४,६२५**	**६,४५९,४८९**

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने.वि.प्रा.को कुल पुँजीमध्ये कति पुँजी चालु अवस्थाका आयोजनामा लगानी भएको हो र कति पुँजी निर्माणाधीन आयोजनामा लगानी भएको हो सोको विवरण पेस नगरिएकाले आयोगले यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनका लागि ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७८/०७९ को कुल स्थिर सम्पत्तिको औसत लागत मूल्यको ३०% रकमलाई पुँजी लगानी मानी सो रकममा ने.वि.प्रा.ले माग गरेअनुसार ८.२८३% ले गुणा गरी पुँजी लगानीमा प्रतिफल स्वीकृत गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले स्थिर सम्पत्तिको विस्तृत विवरण पेस नगरेकोले ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको आ.व. २०७६/०७७ को अन्त्यमा भएको कुल स्थिर सम्पत्तिको रकममा ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको आ.व. २०७७/०७८ मा थप भएको स्थिर सम्पत्ति र आ.व. २०७८/०७९ मा थप हुने स्थिर सम्पत्तिको रकम जोड गरी आ.व. २०७८/०७९

को सुरुमा र सो आ.व.को अन्त्यमा हुने स्थिर सम्पत्तिको लागत मूल्य गणना गरिएको छ। सोहीअनुसार आ.व. २०७८/०७९ को कुल स्थिर सम्पत्तिको औसत लागत मूल्य रु. २ खर्ब ३८ अर्ब ५२ करोड १४ लाख २५ हजार स्वीकृत गरी सो रकमको ३०% ले हुन आउने रु. ७१ अर्ब ५५ करोड ६४ लाख २८ हजारलाई पुँजी लगानी मानी सो पुँजीको ८.२८३% हुन आउने रकम रु. ५ अर्ब ९२ करोड ७० लाख १९ हजार पुँजी लगानीमा प्रतिफलको रूपमा स्वीकृत गरिएको छ।

तालिका २५: आयोगद्वारा स्वीकृत पुँजी लगानीमा प्रतिफल

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (आयोगद्वारा स्वीकृत) रु. हजारमा
आ.व.को सुरुवातमा कुल स्थिर सम्पत्तिको लागत मूल्य (रु. हजारमा)	१८५,७९०,५६२	२२२,७६९,७५१	२४७,६४१,५३५	२३२,८३३,३२१
आ.व.को अन्त्यमा कुल स्थिर सम्पत्तिको लागत मूल्य (रु. हजारमा)	२२२,७६९,७५१	२४७,६४१,५३५	२७२,२५७,७९९	२४४,२०९,५३०
कुल स्थिर सम्पत्तिको औसत लागत मूल्य (रु. हजारमा)	**२०४,२८०,१५७**	**२३५,२०५,६४३**	**२५९,९४९,६६७**	**२३८,५२१,४२५**
कुल स्थिर सम्पत्तिमा पुँजी लगानीको मात्रा (प्रतिशतमा)			३०.००%	३०.००%
पुँजी (रु. हजारमा)			**७७,९८४,९००**	**७१,५५६,४२८**
पुँजी लगानीमा प्रतिफलको दर (प्रतिशतमा)			८.२८३%	८.२८३%
लगानीमा प्रतिफल (रु. हजारमा)			**६,४५९,४८९**	**५,९२७,०१९**

हालको लागि स्वीकृत पुँजीको ८.२८३% प्रतिफल प्रदान गरिए तापनि भविष्यमा यही दर कायम नहुन सक्छ। आयोगले बजारको वस्तुस्थिति, लगानीको अवसर तथा विद्युतको क्षेत्रमा प्रभाव पार्ने अन्य सूचकको आधारमा समय समयमा प्रतिफलको दर परिवर्तन गर्न सक्ने छ।

२.११. ऋणको ब्याज

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा दीर्घकालीन ऋणको ब्याजबापत रु. ६ अर्ब खर्च हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, २०७७/०७८ तथा २०७८/०७९ को ब्याज खर्चसम्बन्धी संक्षिप्त विवरण देहायबमोजिम रहेको छ :

तालिका २६: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित ऋणको ब्याज

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित) रु. हजारमा
दीर्घकालीन ऋणको ब्याज	५,०००,०००	५,०००,०००	६,०००,०००
अल्पकालिन ऋणको ब्याज	-	-	-
जम्मा	**५,०००,०००**	**५,०००,०००**	**६,०००,०००**

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको ऋणको ब्याज खर्च र ने.वि.प्रा.ले २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुरूपको विवरण भनी पेस गरेको खर्च रकममा भिन्नता देखिएको छ।

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को दीर्घकालीन ऋणको ब्याज खर्चको प्रक्षेपणमा रु. ६ अर्ब बराबरको रकम उल्लेख गरे तापनि यस खर्च रकम कुन कुन ऋणको आधारमा गणना गरिएको हो सो विवरण, कुन कुन ऋण निर्माणाधीन आयोजनाका लागि उपभोग गरिएको हो सोसम्बन्धी विवरण तथा सम्पूर्ण ऋणको विस्तृत विवरण पेस गरिएको छैन।

तसर्थ, आयोगले ने.वि.प्रा.को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको दीर्घकालीन ऋणको ब्याज खर्चमा ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७६/०७७ पश्चात् लिएका नयाँ दीर्घकालीन ऋणको ब्याज रकम जोड

गरी यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनका लागि रु. ५ अर्ब ३० करोड ८० लाख १ हजार आ.व. २०७८/०७९ को ब्याज खर्चको रूपमा स्वीकृत गरेको छ। साथै, ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको विवरणमा ४ (चार) वटा ऋणको ब्याज दर उल्लेख नगरिएको हुनाले सो ऋणको हकमा औसत ब्याजदर (४.९३%) गणना गरी हिसाब गरिएको छ।

तालिका २७: आयोगद्वारा स्वीकृत ऋणको ब्याज

विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण भएको) रु. हजारमा	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (आयोगद्वारा स्वीकृत) रु. हजारमा
दीर्घकालीन ऋणको ब्याज	४,५३६,६५७	५,०००,०००	५,०००,०००	-	५,३०८,००१
अल्पकालीन ऋणको ब्याज	-	-	-	-	-
जम्मा	४,५३६,६५७	५,०००,०००	५,०००,०००	६,०००,०००	५,३०८,००१

२.१२. लगानीमा प्रतिफल

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा आफ्नो लगानी रहेका कम्पनीहरूबाट प्रतिफलको रूपमा रु. १९ करोड ४१ लाख ७७ हजार आम्दानी हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, आ.व. २०७७/०७८ तथा आ.व. २०७८/०७९ को लगानीबापत प्राप्त हुने प्रतिफलको विवरण देहायबमोजिम रहेको छ :

तालिका २८: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित लगानीमा प्रतिफल

रु. हजारमा

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)
१	चिलिमे हाइड्रोपावर कम्पनी लि.	९०,९९९	१२४,००४	१३०,२०४
२	बुटवल पावर कम्पनी लि.	३,७८९	४,२२१	४,४३२
३	पावर ट्रान्समिसन कम्पनी नेपाल लि.	४०,५००	४७,१८७	४९,५४६
	जम्मा	**१३५,२८८**	**१८४,९३१**	**१९४,१७७**

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको रकम भनी पेस गरेको विवरण र ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको रकममा भिन्नता देखिएको छ। साथै, ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको आ.व. २०७७/०७८ र २०७८/०७९ को विवरणमा गणितीय गल्ती देखिएको छ।

ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७७/०७८ को तुलनामा २०७८/०७९ को लगानीको प्रतिफल समग्रमा ५% ले बढ्ने प्रक्षेपण गरिएको देखिन्छ। ने.वि.प्रा.ले यस आम्दानीको सम्बन्धमा विस्तृत विवरण पेस नगरेकोले यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि ने.वि.प्रा.ले विभिन्न कम्पनीहरूमा गरेको लगानीबापत आ.व. २०७८/०७९ मा प्राप्त हुनसक्ने प्रतिफल ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेअनुसारको रु. १८ करोड ४१ लाख ८२ हजार स्वीकृत गरिएको छ।

तालिका २९: आयोगद्वारा स्वीकृत लगानीमा प्रतिफल

रु. हजारमा

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण भएको)	आ.व. २०७६/०७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/०७९ (ने.वि.प्रा.द्वारा प्रक्षेपित)	आ.व. २०७८/०७९ (आयोगद्वारा स्वीकृत)
१	चिलिमे हाइड्रोपावर कम्पनी लि.		९०,९९९	१२४,००४	१३०,२०४	१३०,२०४
२	बुटवल पावर कम्पनी लि.		३,७८९	४,२२१	४,४३२	४,४३२
३	पावर ट्रान्समिसन कम्पनी नेपाल लि.		४०,५००	४७,१८७	४९,५४६	४९,५४६
	जम्मा	१३७,९२४	१३५,२८८	१७५,४१२	१८४,१८२	१८४,१८२

२.१३. अन्य आय

(क) ने.वि.प्रा.को प्रस्ताव

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा लगानीमा प्रतिफलसहितको अन्य आयबापत रु. १० अर्ब ८१ लाख ५२ हजार आम्दानी हुने प्रक्षेपण गरेको छ। ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको आ.व. २०७६/०७७, आ.व. २०७७/०७८ तथा आ.व. २०७८/०७९ को अन्य वार्षिक आयसम्बन्धी विवरण देहायबमोजिम रहेको छ :

तालिका ३०: ने.वि.प्रा.द्वारा प्रस्तावित अन्य आय

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण गरिएको) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (प्रक्षेपित) रु. हजारमा
१	विद्युतसम्बन्धी सामग्रीको बिक्री	८३,९७८		
२	ढिला भुक्तानीबापतको हर्जना	२,३१०,८६६	३,९६१,२१३	४,३६३,७०३
३	विद्युत खरिदसम्बन्धी क्षतिपूर्ति	२५६,३३९		
४	लिजबापतको भाडा आम्दानी	२१,१९२		
५	अन्य सेवाहरूबाट आम्दानी	४९१,५२७		

क्र.सं.	विवरण	आ.व. २०७६/०७७ (लेखापरीक्षण गरिएको) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत) रु. हजारमा	आ.व. २०७८/०७९ (प्रक्षेपित) रु. हजारमा
६	अन्य विविध आम्दानी	१,५२६,६२८	२,३४२,०९५	२,५४९,५५५
	जम्मा आम्दानी	४,६९०,५३०	६,३०३,३०८	६,९१३,२५८
७	ब्याज आम्दानी	५,०३७,७८७	३,३९४,४४५	२,९००,७१७
८	इम्प्यरमेन्ट रिभर्सल (Impairment reversal -% NFRS)	-	-	-
९	संयुक्त उपक्रम/एसोसियट्सबाट भएको आम्दानी (Share of profit from investment in JV/Associates-% NFRS)	१३५,२८८	१८४,९३१	१९४,१७७
	जम्मा आम्दानी (% NFRS)	५,१७३,०७५	३,५७९,३७६	३,०९४,८९४
	घटी, विगतका वर्षहरूको मुनाफाको लगानी गरी प्राप्त भएको ब्याज वा लाभांश	-	-	-
	जम्मा	९,८६३,६०५	९,८८२,६८४	१०,००८,१५२

(ख) आयोगको विश्लेषण तथा निष्कर्ष

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको रकम भनी पेस गरेको विवरण र ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७६/०७७ को लेखापरीक्षण प्रतिवेदनअनुसारको रकममा भिन्नता देखिएको छ। साथै, ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको आ.व. २०७७/०७८ र २०७८/०७९ को विवरणमा गणितीय गल्ती देखिएको छ।

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को अन्य आम्दानी आ.व. २०७७/०७८ को तुलनामा १.२७% ले बढ्ने प्रक्षेपण गरेको छ तर अन्य आम्दानीअन्तर्गतका सम्पूर्ण शीर्षकहरूको विस्तृत विवरण पेस गरेको छैन। विस्तृत जानकारीको अभावमा आयोगले यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेअनुसारको रकम रु. ९ अर्ब ९९ करोड ८१ लाख ५७ हजार आ.व. २०७८/०७९ को लगानीमा प्रतिफलसहितको अन्य आय स्वीकृत गरेको छ।

तालिका ३१: आयोगद्वारा स्वीकृत अन्य आय

रु. हजारमा

रु. हजार मा क्र. सं.	विवरण	आ.व. २०७६/७७ (लेखापरीक्षण भएको)	आ.व. २०७६/७७ (ने.वि.प्रा.द्वारा पेस गरिएको प्रस्तावमा उल्लेखित)	आ.व. २०७७/७८ (अपरिष्कृत)	आ.व. २०७८/७९ (ने.वि.प्रा. द्वारा प्रक्षेपित)	आ.व. २०७८/७९ (आयोगद्वारा स्वीकृत)
१	विद्युत सम्बन्धी सामग्रीको बिक्री		८३,९७८	-	-	-
२	ढिला भुक्तानीबापतको हर्जाना		२,३१०,८६६	३,९६१,२१३	४,३६३,७०३	४,३६३,७०३
३	विद्युत खरिद सम्बन्धी हर्जाना		२५६,३३९	-	-	-
४	लिजबापतको भाडा आम्दानी		२१,१९२	-	-	-
५	अन्य सेवाहरूबाट आम्दानी		४९१,५२७	-	-	-
६	अन्य विविध आम्दानी		१,५२६,६२८	२,३४२,०९५	२,५४९,५५५	२,५४९,५५५
	जम्मा आम्दानी	४,६९०,५३२	४,६९०,५३०	६,३०३,३०८	६,९१३,२५८	६,९१३,२५८
७	ब्याज आम्दानी	५,३३६,५९९	५,०३७,७८७	३,३९४,४४५	२,९००,७१७	२,९००,७१७
८	इम्प्यरमेन्ट रिभर्सल (Impairment reversal -% NFRS)	-	-	-	-	-
९	जोइन्ट भेन्चर/एसोसियट्सबाट भएको आम्दानी (Share of profit from investment in JV/Associates-% NFRS)	१३७,९२४	१३५,२८८	१७५,४१२	१८४,१८२	१८४,१८२
	जम्मा आम्दानी (% NFRS)	**५,४७४,५२२**	**५,१७३,०७५**	**३,५६९,८५७**	**३,०८४,८९९**	**३,०८४,८९९**
	घटी, विगतका वर्षहरूको मुनाफाको लगानी गरी प्राप्त भएको ब्याज वा लाभांश	-	-	-	-	-
	जम्मा	**१०,१६५,०५४**	**९,८६३,६०५**	**९,८७३,१६५**	**९,९९८,१५७**	**९,९९८,१५७**

२.१४. रोयल्टी

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा आफ्ना विद्युत उत्पादन केन्द्रबाट विद्युत उत्पादन गरेबापतको नेपाल सरकारलाई बुझाउनुपर्ने रोयल्टी रु. १ अर्ब ८२ करोड ५० लाख हुने प्रक्षेपण गरेको छ तर ने.वि.प्रा.ले यस खर्चसम्बन्धी अन्य विवरण पेस नगरेको हुनाले आयोगले थप जानकारी माग गरेकोमा प्रचलित कानूनअनुसार विद्युत गृह सञ्चालनको अवधि र अवस्था

बमोजिम रोयल्टी बुझाउने व्यवस्थाको लागि विगत वर्षको तुलनामा थप रु. २० करोड रकम विनियोजन गरिएको, विद्युत गृहहरू १५ (पन्ध्र) वर्षभन्दा बढी सञ्चालन अवधि भएसँगै रोयल्टीबापतको खर्च वृद्धि हुँदै जाने र यो आर्थिक वर्षमा २ (दुई) वटा विद्युत गृह थप भई सञ्चालनमा रहेको कारण रोयल्टी खर्चमा वृद्धि भएको जानकारी पेस गरेको छ। तथापि, यति जानकारी विस्तृत विश्लेषणको लागि अपुग रहेका कारणले यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनका लागि ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेअनुसार रु. १ अर्ब ८२ करोड ५० लाख रोयल्टी खर्चको रूपमा स्वीकृत गरिएको छ।

२.१५. अन्य व्यवस्था

अन्य व्यवस्था खर्चको हकमा ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७७/०७८ को अपरिष्कृत रकम रु. ४ अर्ब भएको र आ.व. २०७८/०७९ मा रु. ४ अर्ब ५० करोड हुने प्रक्षेपण पेस गरेको छ। तर उक्त प्रक्षेपणसँग सम्बन्धित थप विवरण पेस नगरेकाले आयोगले ने.वि.प्रा.बाट थप जानकारी माग गरेकोमा ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को बजेट व्यवस्थामा अन्य दायित्व तर्फको रु. ४ अर्ब ५० करोड कर्मचारीको उपदान/पेन्सन, औषधि उपचार, सञ्चित विदा आदि जस्ता शीर्षकहरूमा (दिर्घकालिन दायित्वबापत Actuarial Valuation का आधारमा आवश्यक पर्ने रकम) खर्च गर्ने व्यवस्थाको लागि विनियोजन भएको र अघिल्ला वर्षका खर्चको अनुपातमा झैं यस आ.व.को लागि पनि सोही अनुपातमा खर्च हुने आधारमा बजेटको प्रक्षेपण गरिएको भन्ने जानकारी पेस गरेको छ तर यी विवरणको पुष्टि गर्ने कागजात पेस गरेको छैन। तसर्थ, आयोगले ने.वि.प्रा.को प्रक्षेपित रकममा रु. २५ करोड ९३ लाख ९६ हजार घटाई खिम्ती-१ जलविद्युत आयोजनाको नयाँ विद्युत खरिदबिक्री सम्झौता भविष्यमा सम्पन्न भइसकेपश्चात् सो आयोजनालाई तिर्नुपर्ने रकमको व्यवस्थाबापत रु. ७४ करोड ९८ लाख ४५ हजार थप गरी

यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि आ.व. २०७८/०७९ को अन्य व्यवस्थाबापतको खर्च रु. ४ अर्ब ९९ करोड २९ लाख ९८ हजार स्वीकृत गरेको छ।

२.१६. नियामकीय शुल्क

ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ मा नियामकीय शुल्कबापतको खर्च रकम विनियोजन गरेको छैन।

आयोगले ने.वि.प्रा.लाई मिति २०७८/०६/०७ मा आ.व. २०७८/०७९ को कुल विद्युत बिक्रीबापतको आयको ०.३०% ले हुन आउने रकम नियामकीय शुल्कको रूपमा भुक्तानी गर्न पत्राचार (च.नं. १०८) गरे तापनि ने.वि.प्रा.ले हालसम्म सो नियामकीय शुल्क भुक्तानी गरेको छैन।

आ.व. २०७८/०७९ मा आयोगको नयाँ कार्यालयको पूर्वाधारको तयारी रहेको पक्षलाई मध्यनजर गर्दै ऐनको दफा ३३ को उपदफा (ङ) अनुसार विद्युत व्यापारबाट गरेको वार्षिक कुल आयको १ % मा नबढ्ने गरी शुल्क लिन पाउने व्यवस्था भए तापनि आयोगले ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७८/०७९ को विद्युत बिक्रीबापतको रकमको ०.३०% ले हुन आउने रकम रु. रु. २५ करोड ६८ लाख ४८ हजार नियमकीय शुल्क खर्च स्वीकृत गरेको छ।

२.१७. मुद्रा सटही बापतको नोक्सान/(नाफा)

मुद्रा सटही बापतको नोक्सान/(नाफा)को सम्बन्धमा ने.वि.प्रा.ले आ.व.२०७८/०७९ को लागि कुनै प्रक्षेपण गरेको छैन। यस विषयमा विस्तृत विवरण उल्लेख नभएको कारण आयोगले ने.वि.प्रा.बाट थप जानकारीको माग गरेकोमा ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को प्रस्तावित बजेट विनियोजनमा वैदेशिक सटहीबापत थप नोक्सान/(नाफा) हुने अवस्था नभएकोले यस शीर्षकमा कुनै रकम व्यवस्थापन नगरिएको भन्ने जानकारी पेस गरेको तथा ने.वि.प्रा.ले पेस

गरेको आ.व. २०७७/०७८ मा मुद्रा सटहीबापत नाफा भएको पक्षलाई मध्यनजर गरी यस महसुल निर्धारणको प्रयोजनको लागि आयोगले यस शीर्षकमा ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेअनुसार कुनै खर्च नरहने गरी स्वीकृत गरेको छ।

२.१८. सम्पत्तिको क्षति

सम्पत्तिको क्षति शीर्षकमा ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७७/०७८ को अपरिष्कृत रकम रु. ७५ करोड ५० लाख रहेको भए तापनि आ.व. २०७८/०७९ को लागि कुनै क्षति नरहने प्रक्षेपण गरेको छ। यस विषयमा ने.वि.प्रा.ले थप विवरण पेस नगरेकाले आयोगले ने.वि.प्रा.बाट थप जानकारीको माग गरेकोमा त्यसको उत्तरमा विभिन्न सम्पत्तिहरू Impairment बापत व्यवस्था गरी खर्च हुने गरेको तर आ.व. २०७८/०७९ मा यस प्रकारको सम्पत्तिमा क्षति नहुने हुनाले कुनै पनि रकम विनियोजन नगरिएको भन्ने जानकारी पेस गरेको हुनाले आयोगले यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनको लागि ने.वि.प्रा.को प्रक्षेपणअनुसार यस शीर्षकमा कुनै रकम नरहने गरी स्वीकृत गरेको छ।

२.१९. बोनसको व्यवस्था

बोनस व्यवस्था खर्चको हकमा ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७७/०७८ को अपरिष्कृत रकम रु. १२ करोड २६ लाख ३ हजार भएकोमा आ.व. २०७८/०७९ मा रु. १९ करोड १० लाख हुने प्रक्षेपण गरेको छ। तर ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष बोनस व्यवस्थाबापतको खर्चको विश्लेषण गर्न आवश्यक पर्ने अन्य विवरण पेस नगरेकाले आयोगले ने.वि.प्रा.बाट थप जानकारीको माग गरेकोमा त्यसको प्रतिउत्तरमा ने.वि.प्रा.ले यस शीर्षकअन्तर्गतको खर्च विद्युत ऐनको प्रावधानअनुसार ने.वि.प्रा.को कर्मचारीहरूलाई बोनसबापतको रकम प्रदान गर्न विनियोजन गरिएको भन्ने जानकारी प्राप्त भएको छ। तसर्थ, आयोगले विद्युत नियमावली, २०५० को

नियम ८६ को उपनियम (२) को व्यवस्था अनुरूप आयोगले यस महसुल निर्धारण गर्ने प्रयोजनका लागि स्वीकृत गरेको ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७८/०७९ को आम्दानी तथा खर्चको आधारमा ने.वि.प्रा.को बोनस तथा कर अघिको नाफाको २% का दरले गणना गरी रु. १५ करोड ४६ लाख ७४ हजार बोनसको व्यवस्थाको लागि स्वीकृत गरेको छ।

२.२०. करबापतको खर्च

आय करबापतको खर्चको हकमा आ.व. २०७७/०७८ को अपरिष्कृत रकम रु. २ अर्ब ५० करोड १८ लाख ९१ हजार भएकोमा आ.व. २०७८/०७९ मा सो शीर्षकअन्तर्गतको रकम रु. २ अर्ब ७१ करोड ४३ लाख २७ हजार हुने प्रक्षेपण पेस गरेको छ। तर ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष करबापतको व्यवस्थासम्बन्धी खर्चको विश्लेषण गर्न आवश्यक पर्ने विस्तृत विवरण पेस नगरेकाले यस महसुल निर्धारणको प्रयोजनको लागि ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेअनुसार रु. २ अर्ब ७१ करोड ४३ लाख २७ हजार करबापत स्वीकृत गरेको छ।

३. ने.वि.प्रा.को अधिक बिक्री (Revenue Surplus)/अपुग बिक्री (Revenue Gap) को विश्लेषण

३.१. हालको महसुलको औसत बिलिङ्ग दर

आ.व. २०७७/०७८ को उपभोक्ता वर्ग अनुसारको जम्मा अपरिष्कृत बिक्री रकम र अपरिष्कृत बिक्री युनिटमा आधारित रही गणना गरिएको प्रत्येक उपभोक्ता वर्गको औसत बिलिङ्ग दर देहायबमोजिमको रहेको छ। छुटको गणना बिलिङ्ग गर्दाको अवस्थामा नगरी महसुल तिर्दाको अवस्थामा गरिने भएकाले औसत बिलिङ्ग दरमा सो छुटको अंश समायोजन गरिएको छैन।

तालिका ३२: हालको महसुलको औसत बिलिङ्ग दर

क्र.सं.	उपभोक्ता वर्ग	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत बिक्री रकम) रु. हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ (अपरिष्कृत बिक्री युनिट) किलोवाट-घण्टा हजारमा	आ.व. २०७७/०७८ को औसत बिलिङ्ग दर (रु. प्रति किलोवाट-घण्टा)
१.	ग्राहस्थ	२८,२०५,८५०	३,१३८,०००	८.९९
२.	गैह्र व्यापारिक	२,८८८,४९२	२०४,०००	१४.१६
३.	व्यापारिक	७,३३१,७६५	५११,०००	१४.३५
४.	औद्योगिक	२७,६८८,०५२	२,८१६,०००	९.८३
५.	खानेपानी	७०६,३५५	१२१,४४०	५.८२
६.	सिँचाइ	३८६,१७४	८७,५६०	४.४१
७.	सडक बत्ती	७९९,३६५	८८,०००	९.०८
८.	अस्थायी कनेक्सन	६७,३६५	४,०००	१६.८४
९.	यातायात	१८,६६९	२,०००	९.३३
१०.	धार्मिक स्थल (साबिक मन्दिर वर्ग)	५७,२४५	८,०००	७.१६
११.	गैह्र ग्राहस्थ	१,९०९,३९६	११६,०००	१६.४६
१२.	मनोरञ्जन व्यवसाय	७९,३०१	४,०००	१९.८३
१३.	सामुदायिक थोक उपभोक्ता	८२९,२८५	१७४,०००	४.७७
१४.	निर्यात	३१५,१७६	४४,०००	७.१६
	जम्मा/औसत	**७१,२८२,४९०**	**७,३१८,०००**	**९.७४**

३.२. हालको महसुल दरको आधारमा प्रत्येक उपभोक्ता वर्गको बिक्री

निर्यातबाहेकका विभिन्न उपभोक्ता वर्गहरूको हालको औसत बिलिङ्ग दरलाई यथावत राखी निर्यातको औसत बिलिङ्ग दरलाई ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को लागि प्रस्ताव गरेको औसत बिलिङ्ग दर रु. ४.९५ लाई आधार मानी आयोगले स्वीकृत गरेको आ.व. २०७८/०७९ को बिक्री युनिटको आधारमा गणना गर्दा ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७८/०७९ को कुल बिक्री रकम देहायबमोजिमको रहने देखिन्छ :

तालिका ३३: हालको महसुल दरको आधारमा प्रत्येक उपभोक्ता वर्ग अनुसारको कुल बिक्री रकम

क्र.सं.	उपभोक्ता वर्ग	आ.व. २०७८/०७९ को प्रक्षेपित बिक्री युनिट (किलोवाट-घण्टा हजारमा)	हालको औसत बिलिङ्ग दर (रु. प्रति किलोवाट-घण्टा)	हालको औसत बिलिङ्ग दरको आधारमा आ.व. २०७८/०७९ को बिक्री रकम (रु. हजारमा)
१.	ग्राहस्थ	३,६८६,५३७	८.९९	३३,१३६,३६४
२.	गैह्र व्यापारिक	२४६,१०२	१४.१६	३,४८४,६२६
३.	व्यापारिक	६२९,६६९	१४.३५	९,०३४,४१३
४.	औद्योगिक	२,९७३,८११	९.८३	२९,२३९,७१४
५.	खानेपानी	१३७,५५८	५.८२	८००,१०८
६.	सिँचाइ	९९,१८२	४.४१	४३७,४३०
७.	सडक बत्ती	१०७,९५६	९.०८	९८०,६३९
८.	अस्थायी कनेक्सन	४,१९७	१६.८४	७०,६८३
९.	यातायात	३,९३२	९.३३	३६,७०३
१०.	धार्मिक स्थल (साबिक मन्दिर वर्ग)	१०,१४४	७.१६	७२,५८७
११.	गैह्र ग्राहस्थ	१९५,४८८	१६.४६	३,२१७,७९३
१२.	मनोरञ्जन व्यवसाय	६,६१८	१९.८३	१३१,२०४
१३.	सामुदायिक थोक उपभोक्ता	१९४,९४९	४.७७	९२९,१२८
१४.	निर्यात	१,११५,२००	४.९५	५,५२०,२४०
	जम्मा	**९,४११,३४३**		**८७,०९१,६३०**

माथि उल्लेखित औसत बिलिङ्ग दरलाई आधार मान्ने हो भने यस अनुसारको कुल बिक्री रकम ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेको बिक्री रकमभन्दा बढी हुन आउँछ। साथै, यसअनुसारको बिक्री

रकम आयोगले स्वीकृत गरेको आ.व. २०७८/०७९ को आवश्यक वार्षिक खर्च रकमभन्दा बढी रहने देखिन्छ। तसर्थ, हालको महसुल दर ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७८/०७९ को आवश्यक वार्षिक खर्च पूर्तिका लागि पर्याप्त हुने देखिएकोले ने.वि.प्रा.ले विभिन्न उपभोक्ता वर्ग/उपवर्गको महसुल दरमा वृद्धिको प्रस्ताव पेस गरे तापनि विद्युत उपभोक्ता महसुल दरको वृद्धि गर्नुको कुनै औचित्य देखिँदैन।

३.३. हालको महसुल दरको आधारमा अधिक बिक्री/(अपुग बिक्री) को विश्लेषण

आयोगले स्वीकृत गरेअनुसारको ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७८/०७९ को लागि आवश्यक पर्ने वार्षिक खर्च, आ.व. २०७६/०७७ को महसुल निर्धारण गर्दा स्वीकृत गरिएको अधिक बिक्री रकम, निर्यातको औसत बिलिङ्ग दर ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को लागि प्रक्षेपण गरेअनुसार हुने र अन्य उपभोक्ताको हकमा हालको महसुल दरको आधारमा गणना गर्दा निर्यातसहितको आवश्यक वार्षिक बिक्री रु. १ अर्ब ८३ करोड ४ लाख ६१ हजार बराबरको अधिक बिक्री रकम हुने देखिएको छ।

<u>तालिका ३४: हालको महसुल दरको अधिक बिक्री रकम</u>

विवरण	आ.व. २०७८/७९ (रु. हजारमा)
खुद वार्षिक आवश्यक बिक्री रकम (Net Aggregated Revenue Requirement)	८५,७८४,३४०
माथि उल्लेख गरेअनुसार हालको महसुल दरको आधारमा विद्युत बिक्रीबाट हुने छुटपछिको आम्दानी	८०,६६२,०८७
विद्युत निर्यातबाट आम्दानी	५,५२०,२४०
आ.व. २०७६/०७७ को महसुल निर्धारण गर्दा स्वीकृत गरिएको अधिक बिक्री रकम	१,४३२,४७४
हालको महसुल दरको आधारमा अधिक बिक्री (छुट अघिको)	**१,८३०,४६१**

उपरोक्त विश्लेषणको आधारमा ने.वि.प्रा.ले प्रस्ताव गरेको बिक्रीमा रु. १ अर्ब ८३ करोड ४ लाख ६१ हजार बराबरको समायोजन गर्न सकिने देखिएको छ। तथापि, परिच्छेद-४ मा उल्लेख गरिएका आधारहरू तथा रणनीतिको आधारमा आयोगले यस अधिक बिक्रीबापतको रकममध्ये सम्पूर्ण रकम समायोजन नगरी यस पटकको समायोजनमा रु. १ अर्ब ४६ करोड ३ लाख ८ हजार बराबरको रकम मात्र समायोजन गरी बाँकी रु. ३७ करोड १ लाख ५४ हजार रकम अर्को पटक महसुल निर्धारण गर्दा समायोजन गर्ने गरी यथावत राखिएको छ।

४. अधिक बिक्री/(अपुग बिक्री)को विश्लेषणका आधार तथा रणनीतिहरू

सामान्यतया, अधिक बिक्रीबापतको सम्पूर्ण रकम उपभोक्ताले लाभ लिन पाउने गरी प्राथमिकताको आधारमा महसुलमा समायोजन गरिन्छ। आयोगले गरेको महसुल दरको समायोजनले ने.वि.प्रा.को नियमित कार्य तथा रणनैतिक कार्ययोजना र भावी कार्यदिशाअन्तर्गतका विकासका कार्यहरूको सञ्चालनमा बाधा नपर्ने गरी आयोगले महसुल निर्धारण गर्नु आयोगको दायित्व रहेको छ। तसर्थ, वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा निम्न पक्षहरू तथा ने.वि.प्रा.को व्यावसायिक स्थिरता (Corporate Sustainability) को सुनिश्चिततालाई मध्यनजर गर्दै आयोगले यस अधिक बिक्रीबापतको रकममध्ये सम्पूर्ण रकम समायोजन नगरी आंशिक रकम अर्को पटक महसुल निर्धारण गर्दा आवश्यकताअनुसार समायोजन गर्न सक्ने गरी यथावत राखेको छः

क) विगत २ (दुई) वर्षदेखि नोभेल कोरोनाभाइरस (कोभिड-१९) को प्रकोपको कारण देशको अर्थतन्त्रमा नकारात्मक प्रभाव भएको र यसले ने.वि.प्रा.को वित्तीय अवस्थामासमेत असर परेको छ। कोरोना महामारीका समयमा लागू गरिएको निषेधाज्ञाका कारण व्यावसायिक र औद्योगिक क्षेत्रको कार्यसम्पादन बन्द हुन गई विद्युत खपतमा कमी आउन गयो। यसले ने.वि.प्रा.को नगद प्रवाहको अवस्थामासमेत असर परेको देखिन्छ।

ख) ने.वि.प्रा.ले कुनै अल्पकालीन तथा अधिविकर्ष (Overdraft) कर्जा नलिएकोले यस महसुल निर्धारणको निर्णयमा अल्पकालीन कर्जामा कुनै ब्याज रकम स्वीकृत गरिएको छैन। ने.वि.प्रा.ले आफ्नो चालू पुँजीको आवश्यकता दीर्घकालीन कर्जाको अंश उपयोगबाट परिपूर्ति गरेको हुनसक्छ। वर्तमान बजारको स्थिति हेर्दा ने.वि.प्रा.को नगद प्रवाहको अवस्था अल्पकालीन अवधिमा केही कमजोर हुने देखिएको छ।

ग) ने.वि.प्रा.ले विद्युत उत्पादन, प्रसारण, वितरण एवम् व्यापारसम्बन्धी संस्थागत विकास योजना (Corporate Development Plan – 2020/24) बनाई कार्यान्वयनमासमेत ल्याइसकेको जानकारी दिएको छ। यस चार (४) वर्षे विकास योजनाको लक्ष्य विद्युत आपूर्तिमा वृद्धि गर्नु एवम् विद्युतमा राष्ट्रलाई आत्मनिर्भर बनाउनु रहेको र सबैको लागि स्वच्छ, भरपर्दो, नियमित र सुलभ ऊर्जा उपलब्ध गराउनु हो। यसबाट दिगो विकास लक्ष्यहरूको प्राप्तिमा पनि सहयोग पुग्ने अपेक्षा राखिएको छ।

घ) ने.वि.प्रा.ले आयोगसमक्ष पेस गरेको महसुल निर्धारणको निवेदन तथा निवेदनसँग पेस गरिएका विवरणहरू उपर सरोकारवालाहरूबाट लिखित तथा मौखिक रूपमा प्राप्त भएका तथा आयोगद्वारा आयोजित सार्वजनिक सुनुवाइमासमेत प्राप्त भएका विभिन्न राय, सुझाव तथा प्रतिक्रियासमेतलाई आयोगले मध्नजर गरेको छ।

माथि उल्लेखित कारणहरूलाई मध्यनजर गर्दै निम्न रणनीति प्रस्ताव गरिन्छः

अ) अधिक बिक्री मध्ये रु. १ अर्ब ४६ करोड ३ लाख ८ हजार बराबरको उपभोक्ताले लाभ लिन पाउने गरी महसुलमा समायोजन गरिने।

आ) समायोजनपश्चात् हुन आउने अधिक बिक्रीको बाँकी रकम रु. ३७ करोड १ लाख ५४ हजार आवश्यकताअनुरूप अर्को महसुल निर्धारण गर्दा समायोजन गर्ने गरी यथावत राख्ने। उक्त बाँकी रकमले ने.वि.प्रा.को नगद व्यवस्थापनमा सहयोग पुऱ्याउन सक्ने अपेक्षा गरिएको छ।

५. आयोगले निर्धारण गरेको महसुल दर

नेपाल सरकारको नीति, ने.वि.प्रा.को वित्तीय अवस्था एवम् उपभोक्ता हितलाई मध्यनजर गर्दै उपभोक्ता महसुल दर निर्धारण गर्नु आयोगको दायित्व हो। ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ का लागि प्रक्षेपण गरेको विभिन्न खर्च, आम्दानी र अपेक्षित प्रतिफलसँग सम्बन्धित विवरणहरूको विस्तृत अध्ययन तथा विश्लेषण गरी ने.वि.प्रा.ले माग गरेको अधिक खर्च वृद्धिमध्ये जायज एवम् तर्कसङ्गत खर्चमात्र स्वीकृत गरी ने.वि.प्रा.लाई आ.व. २०७८/०७९ को लागि आवश्यक पर्ने खर्च तथा बिक्री रकमको निर्धारण गरी सोही अनुरूप उपभोक्ता महसुलमा समायोजन गरिएको छ। ने.वि.प्रा.को निर्यातबाहेक अन्य आन्तरिक उपभोक्ताको हकमा औसतमा १.०४% ले महसुल घट्ने गरी आयोगले महसुल दर निर्धारण गरेको छ। ने.वि.प्रा.का निर्यात बाहेकका १३ (तेह्र) वटा उपभोक्ता वर्गहरू मध्येको कुल अनुमानित बिक्री रकमको ३७.६०% हिस्सा योगदान रहेको ग्राहस्थ वर्गमा विद्युत खपत बढाउन तथा उपभोक्ता माझ विद्युतको उचित मूल्य सुनिश्चित गर्न यस वर्गको महसुलमा समायोजन गरिएको छ। ग्रामिण तथा शहरी क्षेत्रका मध्यमवर्गीय उपभोक्ताहरू खाना पकाउने जस्ता कार्यहरू गर्न आयातित एल.पि. ग्यासबाट क्रमशः विद्युतीय उपकरणहरूमा आकर्षित हुन सकुन् र क्रमिक रूपमा आयातित इन्धनउपर राष्ट्रको परनिर्भरतासमेत कम गर्ने उद्देश्यले विद्युतको खपत बढाउन प्रोत्साहन गर्न यस वर्गको न्यूनतम तथा इनर्जी शुल्कमा समायोजन गरिएको छ।

ग्राहस्थ स्तरमा विद्युत खपत बढाउन तथा उपभोक्ता माझ विद्युतको उचित मूल्य सुनिश्चित गर्न ग्राहस्थ वर्गको महसुलमा औसतमा २.८४% ले घटाईएको छ। सिङ्गल फेजबाट मासिक १५१ देखि २५० युनिटसम्म खपत गर्ने ५ एम्पियर, १५ एम्पियर र ३० एम्पियरका ग्राहस्थ उपभोक्ताको मासिक न्यूनतम शुल्कको हकमा साबिकको महसुल दरमा रु. २५ ले घटाउने गरी क्रमशः प्रति ग्राहक रु. १००, रु. १२५ र रु. १५० कायम गरिएको छ। यसै गरी, सिङ्गल फेजबाट मासिक ४००

युनिटभन्दा बढी विद्युत खपत गर्ने ५ एम्पिएर, १५ एम्पियर, ३० एम्पियर र ६० एम्पिएरका ग्राहस्थ उपभोक्ताको मासिक न्यूनतम शुल्कको हकमा साबिकको महसुल दरमा रु. २५ ले घटाउने गरी क्रमशः प्रति ग्राहक रु. १५०, रु. १७५, रु. २०० र रु. २५० कायम गरिएको छ।

विपन्न नागरिकलाई लक्षित गरी ५ एम्पियरबाट मासिक २० युनिटसम्म खपत गर्ने ग्राहस्थ वर्गका उपभोक्ताको हकमा इनर्जी शुल्क नलाग्ने र न्यूनतम शुल्कमात्र लाग्ने गरी निर्णय गरिएको छ। यसै गरी, सिङ्गल फेजबाट आपूर्ति लिई मासिक १५१ देखि २५० युनिटसम्म खपत गर्ने ग्राहस्थ वर्गका उपभोक्ताको इनर्जी शुल्कको हकमा साबिकको दरमा प्रति युनिट ५० पैसा घटाई प्रति युनिट रु. ९.५० कायम गरिएको छ। साथै, सिङ्गल फेजबाट आपूर्ति लिई मासिक ४०० युनिटभन्दा माथि विद्युत खपत गर्ने ग्राहस्थ वर्गका उपभोक्ताको इनर्जी शुल्कमा प्रति युनिट रु. १ घटाई प्रति युनिट रु. ११ कायम गरिएको छ।

अतः आन्तरिक रूपमा विद्युत खपत वृद्धि गराउन उपभोक्तालाई प्रेरित गर्ने नेपाल सरकारको नीति अनुरूप सिङ्गल फेजबाट आपूर्ति लिई मासिक १५१ युनिटभन्दा बढी विद्युत खपत गर्ने ग्राहस्थ वर्गका उपभोक्ताका लागि विद्युतीय चुल्हो जस्ता घरयासी उपकरणको प्रयोगलाई प्रोत्साहन गर्ने हेतुले साबिकको भन्दा कम महसुल हुने गरी उपभोक्ता महसुल दर निर्धारण गरिएको छ।

आयातीत इन्धनलाई प्रतिस्थापन गर्ने तथा विद्युतीय सवारी साधनको प्रयोगलाई बढावा दिने हेतुले थ्री-फेजबाट विद्युत आपूर्ति लिने ग्राहस्थ वर्गका उपभोक्ताको हकमा आषाढदेखि कार्तिकसम्म वर्षा यामको महसुल दर र मङ्सिरदेखि जेष्ठसम्म सुख्खा यामको महसुल दर हुने गरी मौसमी दर कायम गरिएको छ। थ्री-फेज तल्लो भोल्टेज (२३०/४०० भोल्ट) बाट आपूर्ति लिने ग्राहस्थ वर्गका उपभोक्ताको हकमा मासिक ४०० युनिटसम्म विद्युत खपत गर्ने उपभोक्ताको वर्षा यामको इनर्जी शुल्कको हकमा साबिकको दरमा प्रति युनिट रु. १ ले घटाई प्रति युनिट रु. १०.५० कायम गरिएको छ भने मासिक

४०० भन्दा बढी युनिट विद्युत खपत गर्ने उपभोक्ताको वर्षा यामको इनर्जी शुल्क प्रति युनिट रु. १.५० ले घटाई प्रति युनिट रु. १०.५० र सुख्खा यामको इनर्जी शुल्क ५० पैसाले घटाई प्रति युनिट रु. ११.५० कायम गरिएको छ। साथै, ११/३३ किलोभोल्ट (के.भि.) बाट आपूर्ति लिई मासिक १००० युनिटसम्म विद्युत खपत गर्ने ग्राहस्थ वर्गका उपभोक्ताको वर्षा यामको इनर्जी शुल्कको हकमा साबिकको दरमा प्रति युनिट ५० पैसाले घटाई प्रति युनिट रु. १०.५० कायम गरिएको छ भने १००० भन्दा बढी युनिट विद्युत खपत गर्ने उपभोक्ताको वर्षा यामको इनर्जी शुल्क प्रति युनिट रु. १.५० ले घटाई प्रति युनिट रु. १०.५० र सुख्खा यामको इनर्जी शुल्क प्रति युनिट रु. १ ले घटाई प्रति युनिट रु. ११ कायम गरिएको छ। अतः आन्तरिक विद्युत खपत वृद्धि गराउने नेपाल सरकारको नीति अनुरूप तथा थ्री-फेजबाट विद्युत उपभोग गर्ने ग्राहस्थ वर्गका उपभोक्ताकोसमेत साबिकको भन्दा कम महसुल हुने गरी महसुल दर स्वीकृत गरिएको छ।

साथै, नेपालमा जनसङ्ख्याको ठूलो हिस्सा अझै पनि कृषिमा निर्भर रहेको र अर्थतन्त्रमा कृषिको योगदान उल्लेख्य रहेको पक्षलाई मध्यनजर गर्दै यस क्षेत्रको उत्थानमार्फत अर्थतन्त्रलाई गति दिने उद्देश्यका साथ सिँचाइ उपभोक्ता वर्गको हकमा औसतमा ४०.६९ % ले महसुल घटाइएको छ। टाइम अफ डे (टि.ओ.डि.) मिटरमार्फत ३३ के.भि.बाट आपूर्ति लिने सिँचाइ वर्गका उपभोक्ताको राति ११ बजेदेखि बिहान ५ बजेसम्मको इनर्जी शुल्क प्रति युनिट रु. १.१५ ले घटाई प्रति युनिट रु. २ कायम गरिएको छ भने बिहान ५ बजेदेखि साँझ ५ बजेसम्मको इनर्जी शुल्क प्रति युनिट रु. १.७० ले घटाई प्रति युनिट रु. ३ कायम गरिएको छ। यसै गरी, टि.ओ.डि. मिटरमार्फत ११ के.भि.बाट आपूर्ति लिने सिँचाइ वर्गका उपभोक्ताको राति ११ बजेदेखि बिहान ५ बजेसम्मको इनर्जी शुल्क प्रति युनिट रु. १.५० ले घटाई प्रति युनिट रु. २ कायम गरिएको छ भने बिहान ५ बजेदेखि साँझ ५ बजेसम्मको इनर्जी शुल्क प्रति युनिट रु. १.६५ ले घटाई प्रति युनिट रु. ३.१० कायम गरिएको छ।

टि.ओ.डि. मिटर नराखी ३३ के.भि.बाट आपूर्ति लिने सिँचाइ वर्गका उपभोक्ताको इनर्जी शुल्क प्रति युनिट रु. २.३० ले घटाई प्रति युनिट रु. २.५० कायम गरिएको छ। यसै गरी, टि.ओ.डि. मिटर नराखी ११ के.भि.बाट आपूर्ति लिने सिँचाइ वर्गका उपभोक्ताको इनर्जी शुल्क प्रति युनिट रु. २.३० ले घटाई प्रति युनिट रु. २.६० कायम गरिएको छ भने टि.ओ.डि. मिटर नराखी २३०/४०० भोल्टबाट आपूर्ति लिने सिँचाइ वर्गका उपभोक्ताको इनर्जी शुल्क प्रति युनिट रु. २.०५ ले घटाई प्रति युनिट रु. २.२५ कायम गरिएको छ।

सामुदायिक थोक उपभोक्ताले आफ्नो ग्राहक सङ्ख्या गुणा ३० बराबरको मासिक न्यूनतम शुल्क ने.वि.प्रा.लाई बुझाउने गरी र सोबापत आफ्नो ग्राहक सङ्ख्या गुणा २० बराबरको युनिट विद्युत ऊर्जा निःशुल्क प्राप्त गर्ने तथा सोभन्दा वढी विद्युत ऊर्जा परिमाणका लागी निर्धारित ईनर्जी शुल्क अनुसार बिलिङ्ग गरिने छ। अन्य उपभोक्ताको हकमा साबिकको महसुल दरमा कुनै परिवर्तन गरिएको छैन।

साथै, सिङ्गल फेज तथा थ्री-फेजबाट विद्युत खपत गर्ने उपभोक्ताले मिटरको क्षमता वृद्धि गर्दा लाग्ने दस्तुर निःशुल्क गरिएको छ। उपरोक्त समायोजनको कुल योग रु. १ अर्ब ४६ करोड ३ लाख ८ हजार हुन आउँछ जुन अधिक बिक्री रकमको ७९.७८% हो।

माथि उल्लेख गरिएको जानकारीहरूको आधारमा आ.व. २०७८/०७९ मा विभिन्न उपभोक्ता वर्गको बिक्री समायोजन गरी निम्नबमोजिमको कुल बिक्री रु. ८५ अर्ब ६१ करोड ५९ लाख १५ हजार हुने गरी विद्युत बिक्री स्वीकृत गरिएको छ :

तालिका ३५: आयोगद्वारा स्वीकृत विद्युत बिक्री

क्र.सं.	उपभोक्ता वर्ग	आ.व २०७६/०७७ औसत बिलिङ्ग दर (रु. प्रति किलोवाट-घण्टा)	आ.व २०७७/०७८ औसत बिलिङ्ग दर (रु. प्रति किलोवाट-घण्टा	आ.व. २०७८/०७९ प्रस्तावित औसत बिलिङ्ग दर (रु. प्रति किलोवाट-घण्टा)	आ.व. २०७८/०७९ समायोजित औसत बिलिङ्ग दर (रु. प्रति किलोवाट-घण्टा)	आ.व २०७८/०७९ प्रक्षेपित बिक्री युनिट (किलोवाट-घण्टा हजारमा)	आ.व. २०७८/०७९ समायोजित बिक्री (रु. हजारमा)
१.	ग्राहस्थ	९.५५	८.९९	८.७८	८.७३	३,६८६,५३७	३२,१९३,९८१
२.	गैह्र व्यापारिक	१५.३८	१४.१६	१४.२०	१४.२०	२४६,१०२	३,४९४,६४८
३.	व्यापारिक	१४.८३	१४.३५	१४.३१	१४.३१	६२९,६६९	९,०१०,५६३
४.	औद्योगिक	१४.२२	९.८३	१०.१३	९.७८	२,९७३,८११	२९,०७४,३९३
५.	खानेपानी	७.७०	५.८२	५.६९	५.६९	१३७,५५८	७८२,७०५
६.	सिँचाइ	४.५९	४.४१	२.६२	२.६२	९९,१८२	२५९,४६०
७.	सडक बत्ती	९.११	९.०८	९.११	९.११	१०७,९५६	९८३,४७९
८.	अस्थायी कनेक्सन	२१.४२	१६.८४	१९.९८	१९.९८	४,१९७	८३,८५६
९.	यातायात	७.९६	९.३३	९.०३	९.०३	३,९३२	३५,५०६
१०.	धार्मिक स्थल (साबिकको मन्दिर वर्ग)	६.४९	७.१६	६.७१	६.७१	१०,१४४	६८,०६६
११.	गैह्र ग्राहस्थ	१५.३७	१६.४६	१६.३९	१६.३९	१९५,४८८	३,२०४,०४८
१२.	मनोरञ्जन व्यवसाय	१८.८०	१९.८३	२०.४६	२०.४६	६,६१८	१३५,४०४
१३.	सामुदायिक थोक उपभोक्ता	४.९२	४.७७	३.९५	३.९५	१९४,९४९	७६९,५६४
१४.	निर्यात	०.००	७.१६	४.९५	४.९५	१,११५,२००	५,५२०,२४०
	जम्मा	**११.५५**	**९.७४**	**९.२३**	**९.१०**	**९,४११,३४३**	**८५,६१५,९१५**
	छुट (ने.वि.प्रा.ले प्रक्षेपण गरेको अनुपातमा)						(८९३,८९५)
	खुद बिक्री						८४,७२२,०२०

ने.वि.प्रा.को आ.व. २०७८/०७९ को लागि आवश्यक खर्च, आवश्यक बिक्री तथा निर्यातको प्रक्षेपणको आधारमा देखिएको अधिक बिक्री मध्ये रु. १ अर्ब ४६ करोड ३ लाख ८ हजार बराबरको लाभ उपभोक्ताले पाउने गरी ग्राहस्थ र सिँचाई उपभोक्ता वर्गको महसुल केही घट्ने गरी महसुलमा समायोजन गरी बाँकी रु. ३७ करोड १ लाख ५४ हजार बराबरको रकम आवश्यकता अनुसार आगामी महसुल निर्धारणमा समायोजन गर्न सक्ने गरी यथावत राखिएको छ।

तालिका ३६: आगामी महसुल निर्धारणमा समायोजन गर्न सकिने बाँकी अधिक बिक्री रकम

विवरण	आ.व. २०७८/७९ (रु. हजारमा)
खुद वार्षिक आवश्यक बिक्री (समायोजित)	८५,७८४,३४०
विद्युत बिक्रीबाट हुने छुटपछिको आम्दानी (समायोजित)	७९,२०१,७८०
विद्युत निर्यातबाट आम्दानी	५,५२०,२४०
अघिल्लो महसुलसम्बन्धी निर्णयवाट दिइएको अधिक बिक्रीको समायोजन	१,४३२,४७४
बाँकी अधिक बिक्री	**३७०,१५४**

विद्युत महसुल दर

१. ग्राहस्थ वर्ग

१.१ सिङ्गल फेज तल्लो भोल्टेज (२३० भोल्ट)

क्र.सं.	किलोवाट-घण्टाः युनिट (मासिक)	५ एम्पियर		१५ एम्पियर		३० एम्पियर		६० एम्पियर	
		मासिक न्यूनतम शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	मासिक न्यूनतम शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	मासिक न्यूनतम शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	मासिक न्यूनतम शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)
१	० देखि २०	३०	०	५०	४.००	७५	५.००	१२५	६.००
२	२१ देखि ३०	५०	६.५०	७५	६.५०	१००	६.५०	१२५	६.५०
३	३१ देखि ५०	५०	८.००	७५	८.००	१००	८.००	१२५	८.००
४	५१ देखि १००	७५	९.५०	१००	९.५०	१२५	९.५०	१५०	९.५०
५	१०१ देखि २५०	१००	९.५०	१२५	९.५०	१५०	९.५०	२००	९.५०
६	२५० भन्दा माथि	१५०	११.००	१७५	११.००	२००	११.००	२५०	११.००

नोटः ५ एम्पियरका ग्राहकको हकमा यदि मासिक २० किलोवाट-घण्टाः युनिटभन्दा बढी खपत गरेमा १ देखि २० किलोवाट-घण्टाः युनिटसम्मको इनर्जी शुल्क रु. ३.०० प्रति युनिटका दरले लाग्ने छ।

१.२ थ्री-फेज तल्लो भोल्टेज (४०० भोल्ट)

क्र. सं.	किलोवाट-घण्टाः युनिट (मासिक)	१० के.भि.ए.सम्म			१० के.भि.ए.भन्दा माथि		
		मासिक न्यूनतम शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)		मासिक न्यूनतम शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	
			आषाढदेखि कार्तिकसम्म	मङ्सिरदेखि जेष्ठसम्म		आषाढदेखि कार्तिकसम्म	मङ्सिरदेखि जेष्ठसम्म
१	जुनसुकै खपतको लागि	१,१००	१०.५०	११.५०	१,८००	१०.५०	११.५०

१.३ थ्री-फेज मझ्यौला भोल्टेज (३३/११ के.भी.)

क्र.सं.	किलोवाट-घण्टाः युनिट (मासिक)	मासिक न्यूनतम शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	
			आषाढदेखि कार्तिकसम्म	मङ्सिरदेखि जेष्ठसम्म
१	जुनसुकै खपतको लागि	१०,०००	१०.५०	११.००

२. अन्य उपभोक्ता

२.१ तल्लो भोल्टेज स्तर (२३०/४०० भोल्ट)

क्र.सं.	उपभोक्ता वर्ग	डिमाण्ड शुल्क (रु.प्रति के.भि.ए. प्रति महिना)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)
१	औद्योगिक		
	क. ग्रामिण तथा घरेलु उद्योग	६०	७.८०
	ख. साना उद्योग	११०	९.६०
२	व्यापारिक	३२५	११.२०
३	गैह्र व्यापारिक	२१५	१२.००
४	सिँचाइ	०	२.२५
५	खानेपानी		
	क. सामुदायिक खानेपानी	०	४.२०
	ख. अन्य खानेपानी	१६०	७.२०
६	**यातायात**		
	क. सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)	२००	५.७५
	ख. अन्य यातायात	२२०	८.९०
७	**धार्मिक स्थल**	०	६.१०
८	**सडक बत्ती**		
	क. मिटर जडान भएको	०	७.३०
	ख. मिटर जडान नभएको	२४७५	०
९	**अस्थायी कनेक्सन**	०	१९.८०
१०	**गैह्र ग्राहस्थ**	३५०	१३.००
११	**मनोरञ्जन व्यवसाय**	३५०	१४.००

२.२ माथिल्लो भोल्टेज स्तर

क्र.सं.	उपभोक्ता वर्ग	डिमाण्ड शुल्क (रु.प्रति के.भि.ए. प्रति महिना)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)
अ.	**माथिल्लो भोल्टेज**		
१	औद्योगिक (१३२ के.भी.)	२३०	८.२०
२	औद्योगिक (६६ के.भी.)	२४०	८.३०
आ.	**मझ्यौला भोल्टेज (३३ के.भी.)**		
१	औद्योगिक	२५५	८.४०
२	व्यापारिक	३१५	१०.८०
३	गैह्र व्यापारिक	२४०	११.४०
४	सिँचाइ	०	२.५०
५	खानेपानी		
	क. सामुदायिक खानेपानी	०	४.६०
	ख. अन्य खानेपानी	१६०	६.६०
६	**यातायात**		
	क. सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)	२३०	५.६०
	ख. अन्य यातायात	२५५	८.६०
७	**गैह्र ग्राहस्थ**	३५०	१२.५५
८	**मनोरञ्जन व्यवसाय**	३५०	१३.५०
इ.	**मझ्यौला भोल्टेज (११ के.भी.)**		
१	औद्योगिक	२५५	८.६०
२	व्यापारिक	३१५	११.१०
३	गैह्र व्यापारिक	२४०	११.५०
४	सिँचाइ	०	२.६०
५	खानेपानी		

क्र.सं.	उपभोक्ता वर्ग	डिमाण्ड शुल्क (रु.प्रति के.भि.ए. प्रति महिना)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)
	क. सामुदायिक खानेपानी	०	४.८०
	ख. अन्य खानेपानी	१५०	६.८०
६	**यातायात**		
	क. सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)	२३०	५.६०
	ख. अन्य यातायात	२५५	८.८०
७	**धार्मिक स्थल**	२२०	९.९०
८	**अस्थायी कनेक्सन**	३३०	१२.००
९	**गैह्र ग्राहस्थ**	३५०	१२.९०
१०	**मनोरञ्जन व्यवसाय**	३५०	१३.९०

३. टाइम अफ डे (टि.ओ.डि.) महसुल दर

३.१. वैशाखदेखि मङ्सिरसम्मको विद्युत महसुल दर

क्र.सं.	उपभोक्ता वर्ग	डिमाण्ड शुल्क (रु. प्रति के.भि.ए. प्रति महिना)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)		
			पिक समय (साँझ ५ बजेदेखि राति ११ बजेसम्म)	अफ पिक समय (राति ११ बजेदेखि बिहान ५ बजेसम्म)	अन्य समय (बिहान ५ बजेदेखि साँझ ५ बजेसम्म)
अ.	**माथिल्लो भोल्टेज**				
१	औद्योगिक (१३२ के.भी.)	२३०	१०.००	४.६५	८.२०
२	औद्योगिक (६६ के.भी.)	२४०	१०.१०	४.७५	८.३०
आ.	**मझ्यौला भोल्टेज (३३ के.भी.)**				
१	औद्योगिक	२५०	१०.२०	५.२५	८.४०
२	व्यापारिक	३१५	१२.३०	६.७५	१०.८०

क.सं.	उपभोक्ता वर्ग	डिमाण्ड शुल्क (रु. प्रति के.भि.ए. प्रति महिना)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)		
			पिक समय (साँझ ५ बजेदेखि राति ११ बजेसम्म)	अफ पिक समय (राति ११ बजेदेखि बिहान ५ बजेसम्म)	अन्य समय (बिहान ५ बजेदेखि साँझ ५ बजेसम्म)
३	गैह्र व्यापारिक	२४०	१३.२०	७.००	१२.००
४	सिँचाइ	०	६.३०	२.००	३.००
५	खानेपानी				
	क. सामुदायिक खानेपानी	०	६.२०	३.१०	४.६०
	ख. अन्य खानेपानी	१५०	१०.२०	५.२५	८.४०
६	**यातायात**				
	क. सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)	२३०	७.००	३.७०	५.५०
	ख. अन्य यातायात	२५५	९.३५	३.७०	८.४०
७	सडक बत्ती	८०	८.४०	३.५०	४.२०
इ.	**मझ्यौला भोल्टेज (११ के.भी.)**				
१	औद्योगिक	२५०	१०.५०	५.४०	८.५५
२	व्यापारिक	३१५	१२.६०	६.९०	११.१०
३	गैह्र व्यापारिक	२४०	१३.५०	७.१५	१२.२५
४	सिँचाइ	०	६.४०	२.००	३.१०
५	खानेपानी				
	क. सामुदायिक खानेपानी	०	६.३०	३.४०	४.७०
	ख. अन्य खानेपानी	१५०	१०.५०	५.४०	८.५०
६	**यातायात**				
	क. सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)	२३०	७.१५	४.२०	५.६०
	ख. अन्य यातायात	२५५	९.६५	४.२०	८.५०
७	सडक बत्ती	८०	८.८०	३.७५	४.४०

क.सं.	उपभोक्ता वर्ग	डिमाण्ड शुल्क (रु. प्रति के.भि.ए. प्रति महिना)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)		
			पिक समय (साँझ ५ बजेदेखि राति ११ बजेसम्म)	अफ पिक समय (राति ११ बजेदेखि बिहान ५ बजेसम्म)	अन्य समय (बिहान ५ बजेदेखि साँझ ५ बजेसम्म)
८	धार्मिक स्थल	२२०	११.३०	५.१५	९.१०
९	अस्थायी	३३०	१४.४०	६.६०	११.७५
ई.	**तल्लो भोल्टेज (२३०/४०० भोल्ट)**				
१	**यातायात**				
	क. सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)	२००	७.२५	४.३०	५.७५
	ख. अन्य यातायात	२२०	९.७५	४.३०	८.६०

३.२. पौषदेखि चैत्रसम्मको विद्युत महसुल दर

क.सं.	उपभोक्ता वर्ग	डिमाण्ड शुल्क (रु. प्रति के.भि.ए. प्रति महिना)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	
			पिक समय (साँझ ५ बजेदेखि राति ११ बजेसम्म)	अन्य समय (राति ११ बजेदेखि भोलिपल्ट साँझ ५ बजेसम्म)
अ.	**माथिल्लो भोल्टेज**			
१	औद्योगिक (१३२ के.भी.)	२३०	१०.००	८.२०
२	औद्योगिक (६६ के.भी.)	२४०	१०.१०	८.३०
आ.	**मझ्यौला भोल्टेज (३३ के.भी.)**			
१	औद्योगिक	२५०	१०.२०	८.४०
२	व्यापारिक	३१५	१२.३०	१०.८०
३	गैह्र व्यापारिक	२४०	१३.२०	१२.००
४	सिँचाइ	०	६.३०	३.००

क.सं.	उपभोक्ता वर्ग	डिमाण्ड शुल्क (रु. प्रति के.भि.ए. प्रति महिना)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	
			पिक समय (साँझ ५ बजेदेखि राति ११ बजेसम्म)	अन्य समय (राति ११ बजेदेखि भोलिपल्ट साँझ ५ बजेसम्म)
५	खानेपानी			
	क. सामुदायिक खानेपानी	०	६.२०	४.६०
	ख. अन्य खानेपानी	१५०	१०.२०	८.४०
६	**यातायात**			
	क. सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)	२३०	७.००	५.५०
	ख. अन्य यातायात	२५५	९.३५	८.४०
७	सडक बत्ती	८०	८.४०	४.२०
इ.	**मझ्यौला भोल्टेज (११ के.भी.)**			
१	औद्योगिक	२५०	१०.५०	८.५५
२	व्यापारिक	३१५	१२.६०	११.१०
३	गैह्र व्यापारिक	२४०	१३.५०	१२.२५
४	सिँचाइ	०	६.४०	३.१०
५	खानेपानी			
	क. सामुदायिक खानेपानी	०	६.३०	४.७०
	ख. अन्य खानेपानी	१५०	१०.५०	८.५०
६	**यातायात**			
	क. सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)	२३०	७.१५	५.६०
	ख. अन्य यातायात	२५५	९.६५	८.५०
७	सडक बत्ती	८०	८.८०	४.४०

क.सं.	उपभोक्ता वर्ग	डिमाण्ड शुल्क (रु. प्रति के.भि.ए. प्रति महिना)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	
			पिक समय (साँझ ५ बजेदेखि राति ११ बजेसम्म)	अन्य समय (राति ११ बजेदेखि भोलिपल्ट साँझ ५ बजेसम्म)
८	धार्मिक स्थल	२२०	११.३०	९.१०
९	अस्थायी	३३०	१४.४०	११.७५
ई.	**तल्लो भोल्टेज (२३०/४०० भोल्ट)**			
१	**यातायात**			
	क. सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)	२००	७.२५	५.७५
	ख. अन्य यातायात	२२०	९.७५	८.६०

३.३. डिमाण्ड शुल्क नलाग्ने टाइम अफ डे (टि.ओ.डि.) यातायात उपभोक्ता (Automatic Swap Card) विद्युत महसुल दर

१) सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)

वैशाखदेखि मङ्सिरसम्मको विद्युत महसुल दर

विवरण	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)		
	पिक समय (साँझ ५ बजेदेखि राति ११ बजेसम्म)	अफ पिक समय (राति ११ बजेदेखि बिहान ५ बजेसम्म)	अन्य समय (बिहान ५ बजेदेखि साँझ ५ बजेसम्म)
३३ के.भी.	८.४०	४.४५	६.६०
११ के.भी.	८.६०	५.०५	६.७०
तल्लो भोल्टेज (२३०/४०० भोल्ट)	८.७०	५.०५	६.९०

पौषदेखि चैत्रसम्मको विद्युत महसुल दर

विवरण	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	
	पिक समय (साँझ ५ बजेदेखि राति ११ बजेसम्म)	अन्य समय (राति ११ बजेदेखि भोलिपल्ट साँझ ५ बजेसम्म)
३३ के.भी.	८.४०	६.६०
११ के.भी.	८.६०	६.७०
तल्लो भोल्टेज (२३०/४०० भोल्ट)	८.७०	६.९०

२) अन्य यातायात

वैशाखदेखि मङ्सिरसम्मको विद्युत महसुल दर

विवरण	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)		
	पिक समय (साँझ ५ बजेदेखि राति ११ बजेसम्म)	अफ पिक समय (राति ११ बजेदेखि बिहान ५ बजेसम्म)	अन्य समय (बिहान ५ बजेदेखि साँझ ५ बजेसम्म)
३३ के.भी.	११.२०	४.४५	१०.१०
११ के.भी.	११.६०	५.०५	१०.२०
तल्लो भोल्टेज (२३०/४०० भोल्ट)	११.७०	५.१५	१०.३०

पौषदेखि चैत्रसम्मको विद्युत महसुल दर

विवरण	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	
	पिक समय (साँझ ५ बजेदेखि राति ११ बजेसम्म)	अन्य समय (राति ११ बजेदेखि भोलिपल्ट साँझ ५ बजेसम्म)
३३ के.भी.	११.२०	१०.१०
११ के.भी.	११.६०	१०.२०
तल्लो भोल्टेज (२३०/४०० भोल्ट)	११.७०	१०.३०

नोटः

१) चार्जिङ्ग स्टेशन सञ्चालकले विद्युतीय सवारी साधनलाई चार्जिङ्ग सेवा दिएबापत उपरोक्त महसुल दरमा प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिटमा अधिकतम २० % सम्म थप गरी लिन पाउने छ।

२) **सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)**ः प्रचलित कानूनबमोजिम भाडादर निर्धारण हुने सार्वजनिक यातायातको रूपमा ट्रलिबस र सार्वजनिक सवारी साधनमा प्रयोग हुने इलेक्ट्रिक बस/मिनिबस, सफा टेम्पो एवम् अन्य सवारी साधनको ब्याट्री चार्ज गर्न विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने चार्जिङ्ग स्टेशनका उपभोक्ताहरू।

३) **अन्य यातायात** : प्रचलित कानूनबमोजिम भाडादर निर्धारण हुने सार्वजनिक यातायातका साधन जस्तैः केबलकार, रोपवे, मेट्रो आदि र अन्य विद्युतीय सवारी साधन सञ्चालनका लागि विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने उपभोक्ताहरू।

४. सामुदायिक थोक उपभोक्ता महसुल दर

क्र.सं.	उपभोक्ता वर्ग	मासिक न्यूनतम शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु.प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)
अ.	मझ्यौला भोल्टेज (११ के.भी./३३ के.भी.)		
	N x २० युनिटसम्म (मासिक)	N x३०	०
	N x २० युनिटभन्दा माथि (मासिक)		६.००
आ.	तल्लो भोल्टेज (२३०/४०० भोल्ट)		
	N x २० युनिटसम्म (मासिक)	N x३०	०
	N x २० युनिटभन्दा माथि (मासिक)		६.२५

नोटः

१) N = सम्बन्धित सामुदायिक थोक उपभोक्ताअन्तर्गत रहेका कुल उपभोक्ता सङ्ख्या।

२) यस तालिकाबमोजिमको महसुल सामुदायिक थोक उपभोक्ताले ने.वि.प्रा.लाई मासिक रूपमा बुझाउनुपर्ने छ।

५. अन्य दस्तुर तथा सेवा शुल्क

सेवा	दररेट (रु.)
१. आवेदन फारम	
क) ग्राहस्थ तर्फ	१००
ख) अन्य ग्राहक	२००
ग) अन्य प्रयोजनको निवेदनमा	१०
२. फ्यूज सेवा	
क) सिङ्गल फेज	१००
ख) थ्रि फेज	२००
३. मिटर सिल लगाउँदा	
क) बाकसको सिल	
१) ग्राहकले निवेदन दिएकोमा	२००
२) कार्यालयले फेला पारेमा	५००
ख) अन्य सिल	
१) टर्मिनल सिल	४००
२) रिडिङ्ग सिल	१०००
३) सि.टि./पि.टि. सिल	१०००
४. नयाँ बत्ति जडान गर्दा	
४.१ ग्राहस्थ वर्ग (इनर्जी मिटर क्षमता)	
क) ५ एम्पियर	१००
ख) १५ एम्पियर	१५०
ग) ३० एम्पियर	३००
घ) ६० एम्पियर	५००
ङ) थ्रि फेज	१०००
४.२ अन्य ग्राहक	

सेवा	दररेट (रु.)
क) १० के.भि.ए.सम्मको	१०००
ख) १० के.भि.ए.भन्दा माथि	१५००
ग) टाइम अफ डे (टि.ओ.डि.) मिटर	१५००
५. पोल जडान गर्नु परेमा	
क) सिङ्गल फेज प्रति पोलको	५००
ख) थ्रिफेज प्रति पोलको	१०००
६. मिटरको क्षमता थपघट गर्दा	
६.१ सिङ्गल फेज	
क) मिटरको क्षमता बढाउँदा	०
ख) मिटरको क्षमता घटाउँदा	३००
६.२ थ्रिफेज	
क) मिटरको क्षमता बढाउँदा	०
ख) मिटरको क्षमता घटाउँदा	५००
७. विद्युत सप्लाई काट्ने र पुनः जोड्ने (सिङ्गल फेज र थ्रि फेज)	
क) लाइन काट्ने परेमा	२५०
ख) लाइन जोड्न परेमा	५००
८. ठाउँ सारी गर्दा	
क) सिङ्गल फेज	७००
ख) थ्रिफेज	१०००
९. नाम सारी गर्दा	
क) ग्राहस्थ	
१) अंशवण्डा भएको कारणले लिखित आधारमा नामसारी गरी दिनु पर्दा	५००
२) घर बिक्री भएको अवस्थामा लिने दिने दुवैको रोहोवरमा हक हस्तान्तरण गर्दा	१०००
३) खरिदबिक्री भई घरजग्गाको स्वामित्व हस्तान्तरण हुने अवस्थामा पत्रपत्रिकामा सार्वजनिक सूचना प्रकाशित गरी नामसारीको कारबाही गर्नु पर्दाको अवस्थामा	१५००

सेवा	दररेट (रु.)
ख) औद्योगिक र अन्य	२०००
१०. मिटर टेष्टिङ	
क) सिङ्गल फेज	५००
ख) थ्रिफेज	१०००
ग) टाइम अफ डे (टि.ओ.डि.) मिटर	२०००
घ) सवमिटर	५००
ङ) सि.टि. मिटर	१५००
११. लगत खारेज दस्तुर	
क) सिङ्गल फेज	५००
ख) थ्रिफेज	१०००

६. निर्देशन

आयोगले यस अघि मिति २०७७/०३/०१ देखिको विद्युत खपतमा लागू हुने गरी ने.वि.प्रा.का उपभोक्ता (सामुदायिक थोक उपभोक्ता संस्थाअन्तर्गत रहेका उपभोक्तासमेत) को विद्युत महसुल दर निर्धारणसम्बन्धी निर्णय, २०७७ (निवेदन सङ्ख्या [Petition Number] : ERC/076/77/tariff-01) (यसपश्चात् "साबिकको निर्णय" भनिएको) जारी गर्दाको बखत उक्त निर्णयानुसार निर्धारित महसुल दर लागू गर्ने क्रममा ने.वि.प्रा.सँग उपभोक्ता महसुल कार्यान्वयन सम्बन्धी राखेको अपेक्षा, निर्देशिकाको दफा ५ मा निर्दिष्ट गरिएका निर्देशक सिद्धान्तको कार्यान्वयन एवम् ऐन तथा नियमावलीले परिकल्पना गरेको लक्ष्य प्राप्त गर्न ने.वि.प्रा.लाई ऐनको दफा ३७ बमोजिम निर्देशनसमेत[1] प्रदान गरेको थियो। ती निर्देशनहरू उक्त महसुल दर निर्धारणसम्बन्धी आदेशको अंश रहेको र ने.वि.प्रा.लाई सोको पालना गर्न बाध्यकारी हुनेसमेत साबिकको निर्णयमा उल्लेख गरिएको हो।

ने.वि.प्रा.द्वारा आयोगसमक्ष आ.व. २०७८/०७९ को उपभोक्ता महसुल निर्धारणसम्बन्धी प्रस्ताव पेस गर्दा साबिकको निर्णयसँग उल्लेख गरिएका निर्देशनको पालनाको सम्बन्धमा कुनै जानकारी पेस नभएको र त्यस सम्बन्धमा विवरण पेस गर्न आयोगले पत्राचार गरेकोमा ने.वि.प्रा.ले आयोगबाट दिइएका संस्थागत सुधार, कार्यक्षमता र पारदर्शिता, चुस्त सेवा प्रवाह र लागत कटौतीका विषयमा निरन्तर ने.वि.प्रा.को तर्फबाट सुधार गर्दै आफ्नो सेवा प्रवाह गरिरहेको जानकारीको सारांश देहायबमोजिम रहेको छ :

[1] भाग ६, पृष्ठ ६१, विद्युत नियमन आयोग, नेपाल विद्युत प्राधिकरणका उपभोक्ता (सामुदायिक थोक उपभोक्ता संस्थाअन्तर्गत रहेका उपभोक्तासमेत) को विद्युत महसुल दर निर्धारणसम्बन्धी निर्णय (आ.व. ०७७/७८) को पूर्ण विवरण।

तालिका ३७: ने.वि.प्रा.बाट प्राप्त जानकारीको सारांश

क्र. सं.	विषय	प्रगति विवरण
१.	ग्राहकसम्बन्धी विवरण	उपभोक्ता महसुल वर्गीकरण अनुसार सबै उपभोक्ताको मासिक ग्राहक सङ्ख्या, विद्युत खपतको अवस्था र आयसम्बन्धी एकिकृत विवरण तयारको लागि ने.वि.प्रा.को Billing System लाई Computerized Software मार्फत मासिक Consumption Pattern बमोजिमको विवरण सङ्कलन हुने प्रणालीमार्फत समस्त ग्राहकको एकिकृत विवरण तयार हुने गर्दछ।
२.	प्राधिकरणको रणनैतिक कार्ययोजना र भावी कार्यदिशा	आगामी २ वर्ष भित्र हरेक नेपालीको पहुँचमा विद्युत सेवा पुऱ्याउने नेपाल सरकारले लिएको लक्ष्यलाई ने.वि.प्रा.ले पूरा गर्ने गरी कार्ययोजना बनाएको छ। साथै विद्युत सेवालाई भरपर्दो, सर्वसुलभ, गुणस्तरीय, विश्वसनीय तथा सुरक्षित बनाउन आवश्यक रणनीति एवम् कार्ययोजनाका साथ कार्यक्रम बनाई कार्यान्वयन गरिँदै लगिएको छ। प्राधिकरणले विद्युत उत्पादन, प्रसारण, वितरण एवम् व्यापारसम्बन्धी समग्र खाका तयार गरी आगामी ४ वर्षे संस्थागत विकास योजना (Corporate Development Plan – 2020/24) बनाई कार्यान्वयनमासमेत ल्याइसकेको छ।
३.	सूचना प्रविधिको उपयोग एवम् स्वचालित प्रणालिको विकास	सूचना प्रविधिको मार्गचित्रलाई प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयनमा ल्याई Digital NEA को अवधारणा अनुरूप प्राधिकरणका हरेक क्रियाकलापलाई डिजिटलाइजेसन (Digitalization) गर्ने कार्य सुरु भई सकेका छन्। वितरण प्रणालीलाई स्वचालित बनाउन तथा स्मार्ट मिटर लगायत सूचना प्रविधि सम्बद्ध कार्य गर्न स्यूचाटारको भार प्रेषण केन्द्रमा वितरण प्रणाली नियन्त्रण सहितको डाटा भण्डारण तथा सञ्चालनका लागि डाटा सेन्टर निर्माण गर्ने कार्य अगाडि बढाइसकिएको छ।
४.	आगामी वर्षहरूमा लगानी हुने पुँजीगत विवरणको जानकारी सम्बन्धमा	ने.वि.प्रा.ले विद्युत उत्पादन, प्रसारण एवम् वितरणका क्षेत्रमा आवश्यक अल्पकालीन एवम् मध्यकालीन योजनाका साथ लगानीको कार्ययोजनाका कार्यक्रम बनाएको छ। नेपाल सरकार, ने.वि.प्रा.को आन्तरिक स्रोत एवम् दातृ निकाय र वित्तीय संस्थाको ऋण र अनुदान सहयोगसमेतबाट स्रोत जुटाई विद्युत उत्पादन, प्रसारण एवम् वितरणका क्षेत्रमा लगानी हुने गर्दछ।
५.	चुहावट नियन्त्रण	चुहावट नियन्त्रणसम्बन्धी आगामी ४ वर्षे विस्तृत कार्ययोजना सहित ने.वि.प्रा.को लक्ष्य प्राप्तिलाई नोभेल कोरोनाभाइरस (कोभिड-१९) महामारीले गहन असर गरेका कारण तय गरिएका लक्ष्यहरू पूरा हुन सकेको छैन। आम जनताको जीउधनको सुरक्षाका लागि नेपाल सरकार र स्थानिय प्रशासनबाट जारी गरिएका बन्दाबन्दी र निषेद्याज्ञाले नियमित मिटर रिडिङ्ग र विद्युत चुहावट नियन्त्रण गर्ने कार्य प्रभावित हुन गएको कारण प्रणालीमा १७.१८% को चुहावट रहेको छ। आगामी वर्ष क्रमशः घटाई लाने लक्ष्य मुताविक चुहावट नियन्त्रण गरिने छ। आगामी वर्ष प्रणालीमा चुहावट १५.५०% मा झार्ने लक्ष्य तय गरिएको छ।

क्र. सं.	विषय	प्रगति विवरण
६.	वेबसाइटको उपयोग	ने.वि.प्रा.बाट जारी गरिएका नियम र विनियम, ग्राहकसँग सम्बन्धित विवरण लगायत सुसूचित गर्नुपर्ने प्रत्येक कागजातहरू आफ्नो वेबसाइटलगायत अन्य माध्यमबाट पनि समय मै सुसूचित गराई व्यवस्थित गर्ने गरिएको।
७.	ग्राहस्थ वर्गमा टि.ओ.डि. महसुल कार्यान्वयन गर्ने सम्बन्धमा	ने.वि.प्रा.बाट सुरु गरिएको वितरण प्रणालीलाई आधुनिकीकरण गर्ने योजनाअनुरूप ग्राहकको घर घरमा स्मार्ट मिटर जडानको कामसँगै ग्राहस्थ वर्गका उपभोक्तालाई टि.ओ.डि. महसुल कार्यान्वयन हुने अवस्था भएकोले सो अनुरूप काठमाडौं उपत्यका र उपत्यकाबाहिरका शहरमा थालिएको भूमिगत वितरण प्रणालीवाट टि.ओ.डि. महसुलको सम्भावना हुने भएकोले यसको व्यवस्थापन गर्न सुरु भइसकेको स्मार्ट मिटरको जडानपश्चात् क्रमशः अन्य वर्गका उपभोक्तालाई पनि टि.ओ.डि. महसुल कार्यान्वयन गर्दै लगिने छ।

आयोगको साबिकको निर्णयबमोजिमको निर्देशन पालनाको सिलसिलामा ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको उल्लेखित जानकारी तथा ने.वि.प्रा. द्वारा आ.व. २०७८/७९ को विद्युत उपभोक्ता महसुल दर प्रस्तावसँग संलग्न गरिएको विवरण विश्लेषण गरी ने.वि.प्रा.लाई देहायबमोजिमको निर्देशन दिइन्छ :

१. साबिकको निर्णयले निर्देशित गरेबमोजिम ने.वि.प्रा.ले विवरण पेस गर्दा ग्राहस्थ वर्ग तथा औद्योगिक वर्गको भोल्टेजस्तर, समय (टाइम अफ डे) अनुसारको विद्युत खपत एवम् उपभोक्ता सङ्ख्यासम्बन्धी विवरण पेस गरेको भए तापनि अन्य ग्राहक वर्गको भोल्टेजस्तर एवम् समय (टाइम अफ डे) अनुसारको विद्युत खपत तथा उपभोक्ता सङ्ख्यासम्बन्धी विवरण पेस गरिएको छैन। आयोगले ने.वि.प्रा.को उपभोक्ता महसुल दर निर्धारण गर्दा ने.वि.प्रा.को वित्तीय अवस्थामा पर्ने प्रभावको यथार्थ आङ्कलन गर्न त्यस्ता जानकारी एवम् तथ्याङ्क अत्यावश्यक हुने भएका कारण ने.वि.प्रा.बाट पेस हुने आगामी महसुलसम्बन्धी प्रस्तावमा टाइम अफ डे मिटर जडान भएका उपभोक्ताको खपतको विश्लेषणसम्बन्धी जानकारी अनिवार्य रूपमा र टाइम अफ डे मिटर जडान नभएका बाँकी उपभोक्ताको हकमा कहिलेसम्म जडान गर्न सकिने हो, सोको जानकारी आ.व. २०७९ आषाढ मसान्तसम्म आयोगसमक्ष पेस गर्नुपर्ने छ।

२. साबिकको निर्णयमामा आयोगले घर बहालमा बस्ने बहालवालालाई उक्त घरमा रहेको मिटरको खपतको आधारमा बिलिङ्ग हुँदा तय भएको अधिकतम दर भन्दा बढी महसुल उठाउन नपाउने व्यवस्था गर्न एवम् बहालवालाले नै मिटर वा सबमिटर लिनसक्ने व्यवस्था गर्ने सम्बन्धमा अध्ययन गरी सो प्रतिवेदन अर्को महसुल निर्धारणको लागि निवेदन दिनु अघि आयोगसमक्ष पेस गर्न ने.वि.प्रा.लाई निर्देशन दिइएको थियो। यसतर्फ ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको आ.व. २०७८/०७९ को महसुल दर निर्धारणको निवेदनको साथ समेत सोसम्बन्धी जानकारी पेस नगरेकोले आ.व. २०७९ आषाढ मसान्तसम्म आयोगसमक्ष पेस गर्नुपर्ने छ।

३. ने.वि.प्रा.ले आ.व. २०७८/०७९ को महसुल दर निर्धारणसम्बन्धी निवेदनसँग संलग्न गरेको विवरणमा हाल केही स्थानका ग्राहस्थ वर्गका उपभोक्ताको घरमा कार्य अगाडि बढाइएको उल्लेख गरिएको भए तापनि घरायसी प्रयोजनको लागि टाइम अफ डे महसुल लागू गर्ने सम्बन्धमा कुनै जानकारी आयोगसमक्ष पेस गरिएको छैन। जडान गरिएका स्मार्ट मिटरसँग सम्बन्धित रेडियो फ्रिक्वेन्सीको लागत तथा सो मिटरको राष्ट्रव्यापी रूपमा जडान गर्दा ने.वि.प्रा.लाई पर्न जाने वित्तीय असरसम्बन्धी विवरण र सोको प्रगति विवरण आयोगसमक्ष पेस गर्न निर्देशन दिइन्छ।

४. आयोगले ने.वि.प्रा.लाई साबिकको निर्णयबमोजि दिएको निर्देशन यस उपभोक्ता महसुलदर निर्धारणको प्रस्ताव पेस गर्दा कार्यान्वयन नभएकोमा आयोगको ध्यानाकर्षण भएको छ। तसर्थ, ने.वि.प्रा.ले अब उपरान्त आयोगसमक्ष विद्युत उपभोक्ता महसुल दर निर्धारणको लागि प्रस्ताव पेस गर्दा सो प्रस्तावका साथ उपभोक्ता महसुल दर निर्धारणका लागि आवश्यक विवरण तथा यस निर्णयबमोजिमका निर्देशन अनुसारका विवरण अनिवार्य रुपमा आयोगसमक्ष पेस गर्नुपर्ने छ। ने.वि.प्रा.ले विद्युत महसुललाई असर पर्ने विवरणको सङ्कलन, अभिलेखन तथा प्रस्तुतीकरण गर्दा तथ्यपरक बनाउनुका साथै आगामी महसुलसम्बन्धी प्रस्ताव आयोगसमक्ष पेस गर्दा यथेष्ट पूर्वतयारी गर्न र सो प्रस्तावसँग संलग्न गरिने

तथ्याङ्कको यथार्थता तथा स्पष्टतामा ध्यान दिई आवश्यक सूचना, जानकारी र तथ्याङ्क समयमै आयोगसमक्ष पेस गर्न निर्देशन दिइन्छ।

५. <u>नियामकीय अनुपालन सम्बन्धमा जिम्मेवारी</u> : नियमनका विषयमा आयोगसँग नियमित सम्पर्कमा रहनुपर्ने भएकोले निर्देशनालय/विभाग/महाशाखा/पदाधिकारीलाई देहायबमोजिमको भूमिका निर्वाह गर्ने गरी जिम्मेवारी प्रदान गर्न निर्देश गरिन्छः

क) विभिन्न जानकारी, तथ्याङ्क र विवरण सङ्कलन एवम् अद्यावधिक गर्ने,

ख) ने.वि.प्रा.को ऋण, ब्याज, स्थिर सम्पत्ति, स्वलगानी/स्वपुँजीको सम्बन्धमा आवश्यक विवरण सङ्कलन एवम् अद्यावधिक गर्ने,

ग) आयोगको विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण निर्देशिका, २०७६ ले तोकेका विवरणहरूको सङ्कलन तथा अद्यावधिक गर्ने,

घ) आयोगको निर्देशनको परिपालन सम्बन्धमा जानकारी राख्ने तथा प्रगति सङ्कलन एवम् अद्यावधिक गर्ने,

ङ) उपभोक्ता हकहितसम्बन्धी विषयमा गरिनुपर्ने कारबाही एवम् निर्णय प्रक्रिया तय गर्ने,

च) आयोगसमक्ष पेस गर्नुपर्ने विभिन्न प्रतिवेदन, अध्ययन, विश्लेषणसम्बन्धी कार्य गर्ने,

छ) सूचना, जानकारी एवम् तथ्याङ्कहरूको व्यवस्थापन एवम् प्रस्तुतिसम्बन्धी कार्य गर्ने।

६. <u>सूचना, जानकारी एवम् तथ्याङ्कहरूको व्यवस्थापन एवम् प्रस्तुति सम्बन्धमा:</u>

- आयोगले अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिद्वारा प्रदान गरिने जानकारी, तथ्याङ्क र विवरणका आधारमा महसुलसम्बन्धी निर्णय लिनुपर्ने हुन्छ। नियामकीय निर्णय न्यायोचित र यथार्थपरक तथ्याङ्क वा जानकारीमा आधारित होस् भन्ने सुनिश्चितता गर्न अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिद्वारा उपलब्ध गराइने सूचना, जानकारी एवम् तथ्याङ्क सही, स्पष्ट तथा पूर्ण हुनु जरुरी हुन्छ। आगामी दिनमा ने.वि.प्रा.ले

सूचना, जानकारी एवम् तथ्याङ्कहरूको सङ्कलन, अभिलेखन र प्रस्तुतीकरण गर्न ने.वि.प्रा.ले विशेष दक्षताको विकास एवम् प्रदर्शन गर्न निर्देशन दिइन्छ।

- महसुलसम्बन्धी प्रस्ताव प्रस्तुत गर्दा विद्युत उपभोक्ता महसुल निर्धारण निर्देशिका, २०७६ को अनुसूची-४ अन्तर्गतको विभिन्न शीर्षक (Form CTF) अन्तर्गत उल्लेख गरिने रकमहरूको वर्गीकरण सम्बन्धमा विस्तृत जानकारी अग्रिम रूपमा महसुल प्रस्तावसँगै संलग्न गरी पेस गर्न निर्देशन दिइन्छ।

७. खानेपानी, मन्दिर/धार्मिक स्थल, सामुदायिक अस्पताल आदि जस्ता मुनाफा आर्जन नगर्ने उपभोक्ताहरूको महसुल दर सुलभ र न्यायोचित बनाउने सम्बन्धमा अध्ययन गरी आगामी महसुल दर निर्धारणको प्रस्ताव अघि आयोगसमक्ष प्रतिवेदन पेस गर्न निर्देशन दिइन्छ।

८. अन्तरदेशीय विद्युत व्यापारको सम्बन्धमा आवश्यक विवरण, तथ्याङ्क, तथा जानकारीहरू अभिलेखीकरण गर्न निर्देशन दिइन्छ।

९. ने.वि.प्रा.को उत्पादन निर्देशनालयको वार्षिक प्रतिवेदनअनुसार माथिल्लो त्रिशुली ३ "ए" विद्युत केन्द्रको वार्षिक उत्पादन ४८९.७६ गिगावाट-घण्टा प्रति वर्ष हुनुपर्ने छ। तथापि, उक्त आयोजनाबाट विद्युत उत्पादनको तेस्रो वर्षको सुरुवातसम्म पनि पूर्ण क्षमतामा विद्युत उत्पादन हुन नसकेको देखिन्छ। आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ र २०७७/०७८ मा उक्त विद्युत केन्द्रको उत्पादन डिजाइन इनर्जीको ८३.८३% र ६४.२७% मात्र रहेको छ। डिजाइन इनर्जीको हाराहारीमा सञ्चालन हुन नसक्नुको कारण पेस यस निर्णयको मितिले तीन महिना भित्र आयोगसमक्ष पेस गर्न निर्देशन दिइन्छ।

१०. ने.वि.प्रा.को Net Metering सँग सम्बन्धित जडान उपकरण एवम् बिलिङ्ग प्रक्रियामा सुधार गरी उचित अन्तर्राष्ट्रिय अभ्यासलाई मध्यनजर गरी नेपालको ऊर्जा क्षेत्रको हकमा वर्तमान परिप्रेक्षमा

सुहाउँदो व्यवस्थाको अध्ययन गरी आ.व. २०७९ आषाढ मसान्त भित्र आयोगसमक्ष पेस गर्न निर्देशन दिइन्छ।

११. साबिकको निर्णयमा ने.वि.प्रा.लाई आयोगले प्रदान गरेका दीर्घकालीन महत्वका सान्दर्भिक निर्देशनहरूको पालना गर्न निर्देशन दिइन्छ।

१२. विद्युतको चोरी तथा अनधिकृत प्रयोगको प्रभावकारी नियन्त्रण गर्न आवश्यक कारबाही अघि बढाउन निर्देशन दिइन्छ।

१३. ग्राहस्थ वर्गभित्रका उपभोक्ताको मासिक खपतको आधारमा वैज्ञानिक ढंङ्गले पुनरावलोकन गरी समयसापेक्ष रुपमा यस वर्ग भित्र रहेका उपभोक्तालाई न्यूनतम सङ्ख्यामा वर्गीकरण गरी सरलीकृत महसुल दर लागू गर्ने सम्बन्धमा आयोगसमक्ष आगामी महसुल दर निर्धारणसम्बन्धी प्रस्ताव गर्दा संलग्न गर्न निर्देशन दिइन्छ।

१४. विद्युत उत्पादन क्रमशः आन्तरिक मागभन्दा अधिक हुँदै गएको अवस्थालाई मध्यनजर गर्दै विद्युत खपत बढाउन प्रोत्साहन गर्ने हेतुले ग्राहस्थ वर्गको उपभोक्ताले आफ्नो विद्युतको खपत बढाउँदा महसुल दर क्रमशः कम हुने प्रकारको महसुल दरको सम्भाव्यता अध्ययन गरी आयोगसमक्ष पेस गर्न निर्देशन दिइन्छ।

१५. विद्युत आपूर्तिको सेवाको लागतको गणना गर्ने सम्बन्धमा प्रयोग गरिएको आधार एवम् प्रक्रियासम्बन्धी जानकारी आयोगसमक्ष पेस गर्न निर्देशन दिइन्छ।

१६. विद्युत प्रणालीको अविछिन्न आपूर्ति तथा विश्वसनीयता कायम राख्नको लागि प्रणालीमा आवश्यक पर्ने Spinning Reserve को यकिन गरी आगामी महसुल दर निर्धारणसम्बन्धी प्रस्ताव पेस गर्दा संलग्न गर्न निर्देशन दिइन्छ।

इति सम्वत् २०७८ साल कार्तिक ०८ गते रोज २ शुभम्।

अनुसूची-१
बिलिङ्ग गर्ने तरिका

क. ग्राहस्थ वर्ग : सिङ्गल फेज तल्लो भोल्टेज (२३० भोल्ट)

५ एम्पियरतर्फ

क्र.सं.	किलोवाट-घण्टा (मासिक)	न्यूनतम मासिक शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु. प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	बिलिङ्ग गर्ने तरिका
१	० देखि २०	३०	०	२० युनिटसम्म न्यूनतम शुल्क रु. ३० लाग्ने र इनर्जी शुल्क बापतको महसुल नलाग्ने। (उदाहरणः ५ युनिटः रु. ३०+५x० = जम्मा रु. ३०.००)
२	२१ देखि ३०	५०	६.५०	न्यूनतम शुल्क रु. ५० लाग्ने र १ देखि २० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ३ र २१ युनिटदेखि ३० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ६.५० का दरले महसुल लाग्ने। (उदाहरणः २५ युनिटः रु. ५०+२०x३+५x६.५० = जम्मा रु. १४२.५०)
३	३१ देखि ५०	५०	८.००	न्यूनतम शुल्क रु. ५० लाग्ने र १ देखि २० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ३ र २१ युनिटदेखि ३० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ६.५० र ३१ युनिटदेखि ५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ८ का दरले महसुल लाग्ने। (उदाहरणः ३५ युनिटः रु. ५०+२०x३+१०x६.५०+५x८ = जम्मा रु. २१५.००)
४	५१ देखि १००	७५	९.५०	न्यूनतम शुल्क रु. ७५ लाग्ने र १ देखि २० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ३ र २१ युनिटदेखि ३० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ६.५० र ३१ युनिटदेखि ५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ८ र ५१ युनिटदेखि १०० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ९.५० का दरले महसुल लाग्ने। (उदाहरणः ५५ युनिटः रु. ७५+२०x३+१०x६.५०+२०x८+५x९.५० = जम्मा रु. ४०७.५०)
५	१०१ देखि २५०	१००	९.५०	न्यूनतम शुल्क रु. १०० लाग्ने र १ देखि २० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ३ र २१ युनिटदेखि ३० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ६.५० र ३१ युनिटदेखि ५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ८ र ५१ युनिटदेखि २५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ९.५० का दरले महसुल लाग्ने। (उदाहरणः १०५ युनिटः रु. १००+२०x३+१०x६.५०+२०x८+(५०+५)x९.५० = जम्मा रु. ९०७.५०)

क्र.सं.	किलोवाट-घण्टा (मासिक)	न्यूनतम मासिक शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु. प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	बिलिङ्ग गर्ने तरिका
६	२५० माथि	१५०	११.००	न्यूनतम शुल्क रु. १५० लाग्ने र १ देखि २० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ३ र २१ युनिटदेखि ३० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ६.५० र ३१ युनिटदेखि ५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ८ र ५१ युनिटदेखि २५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ९.५० र २५० युनिटमाथि प्रति युनिट रु. ११ का दरले महसुल लाग्ने। (उदाहरणः २५५ युनिटः रु. १५०+२०x३+१०x६.५०+ २०x८+(५०+१५०)x९.५०+५x११ = जम्मा रु. २,३९०.००)

१५ एम्पियरतर्फ

क्र.सं.	किलोवाट-घण्टा (मासिक)	न्यूनतम मासिक शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु. प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	बिलिङ्ग गर्ने तरिका
१	० देखि २०	५०	४.००	२० युनिटसम्म न्यूनतम शुल्क रु. ५० लाग्ने र इनर्जी शुल्क प्रति युनिट रु. ४ का दरले महसुल लाग्ने। (उदाहरणः ५ युनिटः रु. ५०+५x४ = जम्मा रु. ७०.००)
२	२१ देखि ३०	७५	६.५०	न्यूनतम शुल्क रु. ७५ लाग्ने र १ देखि २० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ४ र २१ युनिटदेखि ३० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ६.५० का दरले महसुल लाग्ने। (उदाहरणः २५ युनिटः रु. ७५+२०x४+५x६.५० = जम्मा रु. १८७.५०)
३	३१ देखि ५०	७५	८.००	न्यूनतम शुल्क रु. ७५ लाग्ने र १ देखि २० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ४ र २१ युनिटदेखि ३० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ६.५० र ३१ युनिटदेखि ५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ८ का दरले महसुल लाग्ने। (उदाहरणः ३५ युनिटः रु. ७५+२०x४+१०x६.५०+५x८ = जम्मा रु. २६०.००)
४	५१ देखि १००	१००	९.५०	न्यूनतम शुल्क रु. १०० लाग्ने र १ देखि २० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ४ र २१ युनिटदेखि ३० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ६.५० र ३१ युनिटदेखि ५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ८ र ५१ युनिटदेखि १०० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ९.५० का दरले महसुल लाग्ने। (उदाहरणः ५५ युनिटः रु. १००+२०x४+१०x६.५०+ २०x८+ ५x९.५० = जम्मा रु. ४५२.५०)

क्र.सं.	किलोवाट-घण्टा (मासिक)	न्यूनतम मासिक शुल्क (रु.)	इनर्जी शुल्क (रु. प्रति किलोवाट-घण्टाः युनिट)	बिलिङ्ग गर्ने तरिका
५	१०१ देखि २५०	१२५	९.५०	न्यूनतम शुल्क रु. १२५ लाग्ने र १ देखि २० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ४ र २१ युनिटदेखि ३० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ६.५० र ३१ युनिटदेखि ५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ८ र ५१ युनिटदेखि २५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ९.५० का दरले महसुल लाग्ने। (उदाहरणः १०५ युनिटः रु. १२५+२०x४+१०x६.५०+ २०x८+(५०+५)x९.५० = जम्मा रु. ९५२.५०)
६	२५० माथि	१७५	११.००	न्यूनतम शुल्क रु. १७५ लाग्ने र १ देखि २० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ४ र २१ युनिटदेखि ३० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ६.५० र ३१ युनिटदेखि ५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ८ र ५१ युनिटदेखि २५० युनिटसम्म प्रति युनिट रु. ९.५० र २५० युनिटमाथि प्रति युनिट रु. ११ का दरले महसुल लाग्ने। (उदाहरणः २५५ युनिटः रु. १७५+२०x४+१०x६.५०+ २०x८+(५०+१५०)x९.५०+५x११ = जम्मा रु. २,४३५.००)

यसै तरिकाले ३०, र ६० एम्पिएरका सिङ्गल फेजको बिलिङ्ग गर्ने।

ख. सामुदायिक थोक उपभोक्ताः

११ के.भि. अथवा ३३ के.भि. बाट आपूर्ति लिने सामुदायिक थोक उपभोक्ताको हकमा प्रति ग्राहक (सम्बन्धित सामुदायिक थोक उपभोक्ताका ग्राहक) मासिक न्यूनतम शुल्क रु. ३० लाग्ने तथा कुल मासिक विद्युत खपत औसतमा प्रति ग्राहक २० किलोवाट-घण्टाभन्दा धेरै भएमा सो परिमाणका लागि इनर्जी शुल्क रु. ६ प्रति युनिटका हिसाबले रहने गरी गणना गरिने छ। यसै गरी २३०/४०० भोल्टबाट आपूर्ति लिने सामुदायिक थोक उपभोक्ताको हकमा प्रति ग्राहक (सम्बन्धित सामुदायिक थोक उपभोक्ताका ग्राहक) मासिक न्यूनतम शुल्क रु. ३० लाग्ने तथा कुल मासिक विद्युत खपत औसतमा प्रति ग्राहक २० किलोवाट-घण्टाभन्दा धेरै भएमा सो परिमाणका लागि इनर्जी शुल्क रु. ६२५ प्रति युनिटका हिसाबले रहने गरी गणना गरिनेछ।

ग. बिलिङ्गसम्बन्धी अन्य व्यवस्थाः

१. थ्री-फेजबाट विद्युत आपूर्ति लिने ग्राहस्थ वर्गका उपभोक्ताको हकमा आषाढदेखि कार्तिकसम्म वर्षा यामको महसुल दर र मङ्सिरदेखि जेष्ठसम्म सुख्खा यामको महसुल दर लाग्नेछ।

२. जुन उपभोक्ताको डिमाण्ड मिटर किलोभोल्ट-एम्पियरमा नभई किलोवाटमा छ उक्त उपभोक्ताको किलोवाटलाई ०.८ पावर फ्याक्टरले भाग गरी किलोभोल्ट-एम्पियरमा परिणत गरिने छ। यस्ता उपभोक्ताले अनिवार्यरूपमा ने.वि.प्रा.ले तोकेको अवधिभित्र क्यापासिटर जडान गर्नुपर्ने छ। तोकिएको अवधिभित्र क्यापासिटर जडान नभएको उपभोक्ताको डिमाण्ड शुल्क हिसाब गर्ने हकमा किलोवाटलाई ०.८ को सट्टा ०.७ ले भाग गरी किलोभोल्ट-एम्पियरमा परिणत गर्ने।

३. नेपाल सरकारले तोकेको औद्योगिक क्षेत्र र सोअन्तर्गतका कार्यालयको हकमा कुल मासिक बिल रकममा १० प्रतिशत छुट दिने साबिकको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिने। यस खण्डका उपभोक्ताहरूले मिटर रिडिङ्ग गरेको ७ दिनभित्र महसुल बुझाएमा बिल रकमको २ प्रतिशत छुट दिने।

४. सरकारी अस्पताल तथा स्वास्थ्य चौकी (आवास गृह बाहेक) ले २१ दिनभित्र बिल भुक्तानी गरेमा कुल बिल रकममा २० प्रतिशत छुट दिने।

५. खण्ड (घ) बाहेकका अन्य उपभोक्ताहरूले मिटर रिडिङ्ग गरेको ७ दिनभित्र महसुल बुझाएमा बिल रकमको २ प्रतिशत छुट दिने।

अनुसूची-२

उपभोक्ता वर्गको परिभाषा एवम् वर्गीकरण

आयोगले स्वीकृत गरेको विद्युत उपभोक्ता महसुलको प्रयोजनको लागि प्रत्येक उपभोक्ता वर्गको परिभाषा एवम् वर्गीकरण निम्नानुसार रहेको छः

१. ग्राहस्थ

यस वर्गभित्र देहायका उपभोक्ताहरू पर्नेछन्:

(क) आवासीय उद्देश्यका लागि विद्युत आपूर्ति लिने व्यक्तिगत र थोक उपभोक्ताहरू,

(ख) सिङ्गल फेज ३० एम्पियरसम्म जडित क्षमता भएका साना पसल, व्यवसाय, धार्मिक वा सामाजिक संघ संस्था, हेल्थ क्लिनिक, शिक्षण संस्था, कुखुरापालन, होटल, लज, रेष्टुरेन्ट व्यवसाय,

(ग) तल्लो भोल्टेजमा जडान भएका सिङ्गल फेज सप्लाई ५ एम्पियरदेखि ६० एम्पियर क्षमतासम्मका विद्युत शक्ति खपत गर्ने उपभोक्ताहरू

(घ) थ्रि-फेज तल्लो भोल्टेजमा सप्लाई भएका उपभोक्ताहरू,

(ङ) थ्रि-फेज मझौला भोल्टेजमा सप्लाई भएका उपभोक्ताहरू।

२. औद्योगिक

यस वर्गभित्र देहायका उपभोक्ताहरू पर्नेछन् :

(क) उत्पादनमूलक उद्योगः कोरामाल, अर्ध प्रशोधन वा उत्पादनमूलक उद्योगहरू जस्तैः चामल, दाल, पिठो, तेल, चिनी, खाँडसारी, दुध, घ्यु, दुग्ध पदार्थ, पाउरोटी, विस्कुट, चिया, कपडा, जुत्ता, चप्पल, साबुन, सलाई, कागज, स्टेशनरी सामान, औषधी उत्पादन गर्ने, कपास स्पिनिङ्ग, गार्मेन्ट उद्योग, कोरामाल रङ्गाउने (डाइङ्ग) उद्योग लगायत नेपाल सरकारले तोकेको अन्य उत्पादन मूलक उद्योग,

(ख) खनिज उत्खनन् उद्योग,

(ग) कृषिमा आधारित उद्योगः पशुपालन, कुखुरापालन, मौरीपालन, मत्स्यपालन, रेशमखेती, चिया/कफी खेती, शित भण्डार आदि,

(घ) सञ्चार व्यवसाय बाहेकका छापाखाना,

(ङ) यन्त्रशाला, वर्कसप आदि,

(च) निर्माण सामाग्री उत्पादन गर्ने उद्योग जस्तैः सिमेन्ट, आइरन तथा स्टिल आदि र

(छ) घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय विकास समिति, उद्योग विभाग तथा कम्पनी रजिष्ट्रारको कार्यालयमा दर्ता भएका अन्य उद्योगहरू,

(ज) गैह्र नाफामूलक उद्देश्यले स्थापित सामुदायिक रेडियो।

स्पष्टिकरण : *औद्योगिक वर्गका उपभोक्ताको हकमा तल्लो भोल्टेज स्तर (४००/२३० भोल्ट) मा जडित १० के.भि.ए वा सो भन्दा कम जडित क्षमता भएका औद्योगिक उपभोक्ता ग्रामिण एवम् घरेलु उद्योग उपवर्गभित्र पर्नेछन्। सोभन्दा बढी क्षमता भएका उद्योग साना उद्योगअन्तर्गत पर्नेछन्।*

३. व्यापारिक

यस वर्गभित्र देहायका उपभोक्ताहरू पर्नेछन् :

(क) पर्यटन व्यवसाय: होटल, रेष्टुरेन्ट, बार र व्यवसायिक रूपमा सञ्चालित आवास गृह, ट्राभल एजेन्सी र पर्यटनसँग सम्बन्धित अन्य सेवाहरू,

(ख) निर्माण व्यवसाय,

(ग) परामर्श सेवा,

(घ) बैंक तथा वित्तीय संस्था, दूरसञ्चार व्यवसायसँग सम्बन्धित सेवा प्रदान गर्ने कार्यालय,

(ङ) फोटोग्राफी, कलर ल्याब,

(च) पूर्वाधार विकास निर्माणका लागि विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने उपभोक्ताहरू,

(छ) नाफा आर्जन गर्ने उद्देश्यका साथ स्थापना भएका नेपाल सरकारको पूर्ण वा आंशिक स्वामित्वका संघ/संस्थाहरू,

(ज) व्यवसायिक/नाफामूलक रूपमा सञ्चालित यातायातका साधनहरू जस्तैः केवलकार, रोपवे, ट्रलि आदि सञ्चालनका लागि विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने उपभोक्ताहरू र

(झ) नाफा आर्जन गर्ने उद्देश्यले स्थापित जुनसुकै व्यापार व्यवसाय गर्ने औद्योगिक, गैरग्राहस्थ र मनोरञ्जन वर्गका उपभोक्ता बाहेकका अन्य फर्म, कम्पनी, संघ सस्था, कार्यालय, प्रतिष्ठान, अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, सञ्चार व्यवसायसम्बन्धी छापाखाना आदि।

४. गैह्र व्यापारिक

यस वर्गभित्र देहायका उपभोक्ताहरू पर्नेछन् :

(क) नेपाल सरकारको सम्पूर्ण कार्यालयहरू।

(ख) विकास समिति ऐनद्वारा स्थापित विकास समितिहरू।

(ग) नेपाल सरकारको पूर्ण तथा अधिकांश स्वामित्व भएका अन्य संघ संस्थाहरू।

(घ) रेडियो नेपाल, नेपाल टेलिभिजन।

(ङ) नेपाल सरकारको पूर्ण वा अधिकांश स्वामित्वमा सञ्चालित अन्य गैह्र व्यापारिक संस्थाहरू।

(च) सामुदायिक उद्देश्यले सञ्चालित विद्यालय, विश्वविद्यालय, अस्पताल आदि गैह्र नाफामूलक संस्थाहरू।

५. सिँचाई

कृषि प्रयोजनको लागि सिँचाई संयन्त्रहरूमा कृषि मिटर जडान गरी विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने उपभोक्ताहरू।

स्पष्टिकरण *: कृषि मिटर भन्नाले कृषिजन्य उपजहरू खाद्यान्न, दलहन, तेलहन, फलफूल र तरकारी खेतीमा प्रयोग हुने मिटर सम्झनु पर्छ।*

६. खानेपानी

यस वर्गभित्र देहायका उपभोक्ताहरू पर्नेछन्ः

(क) **सामुदायिक खानेपानी :** नेपाल सरकार एवम् सामुदायिक संस्थाहरूले खानेपानी प्रयोजनका लागि सञ्चालन गरेका संयन्त्रहरूमा विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने कार्यालय तथा संघ संस्थाहरू, नेपाल सरकार वा नेपाल सरकारले स्थापना गरेका फोहोर पानी प्रशोधन केन्द्रहरू।

(ख) **अन्य खानेपानी :** गैरव्यापारिक प्रयोजनका लागि निजी क्षेत्रबाट सञ्चालित खानेपानीका संयन्त्रमा विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने उपभोक्ता, कार्यालय तथा संघ संस्थाहरू।

७. सडक बत्ति

सार्वजनिक सडकमा बत्ति बाल्ने प्रयोजनका लागि स्थानीय तह वा टोल/सडक क्षेत्रका नागरिकले उपभोक्ता समूह गठन गरी सम्बन्धित स्थानीय तहको सिफारिसमा छुट्टै मिटर जडान भएका र नभएका सडक बत्तिसँग सम्बन्धित उपभोक्ताहरू।

८. यातायात

यस वर्गभित्र देहायका उपभोक्ताहरू पर्नेछन्।

(क) **सार्वजनिक यातायात (चार्जिङ्ग स्टेशनसमेत)** : विद्युतीय सवारी साधन चार्ज गर्न स्थापना भएका चार्जिङ्ग स्टेशन र सार्वजनिक सवारी साधनको रूपमा प्रयोग हुने सफा टेम्पोको ब्याट्री चार्ज गर्न विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने उपभोक्ताहरू।

(ख) **अन्य यातायात :** अन्य सार्वजनिक यातायातका साधन जस्तैः केवलकार, रोपवे, मेट्रो आदि सञ्चालनका लागि विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने उपभोक्ताहरू।

९. धार्मिक तथा आध्यात्मिक स्थल

नेपालीले मान्ने गरेका धर्म तथा आध्यात्मसम्बन्धी मठ, मन्दिर, गुम्बा, विहार, चर्च, मस्जिद, ध्यान केन्द्र, कुटी, विद्युतीय शवदाह गृह आदिमा मिटर जडान हुने उपभोक्ताहरू।

स्पष्टिकरणः *धार्मिक तथा आध्यात्मिक स्थल परिसरभित्र रहेका आवासीय भवन, व्यापारिक पसल लगायत अन्य व्यापारिक तथा व्यावसायिक प्रयोजनका लागि छुट्टै मिटर जडान गर्नुपर्नेछ र त्यस्ता उपभोक्ताको हकमा सोही वर्गको विद्युत महसुल लाग्नेछ।*

१०. अस्थायी बत्ति

साधारणतया ९० दिन वा सोभन्दा कम समयको लागि विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने उपभोक्ताहरू।

११. गैह्र ग्राहस्थ

राजदूतावास, वैदेशिक नियोग, अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, निजी क्याम्पस तथा शिक्षण संस्था, तारे होटल, रिसोर्ट (स्वीकृत लोड ५० के.भि.ए वा सोभन्दा माथिका), सपिङ मल आदिका लागि विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने उपभोक्ताहरू।

स्पष्टिकरण : *सपिङ मल भन्नाले व्यावसायिक रूपमा सञ्चालित भवनमा एउटै कम्पनी वा विभिन्न कम्पनीका वस्तु, निर्माण सेवा, परामर्श वा अन्य सेवा उपलब्ध गराउने डिपार्टमेन्ट स्टोर, मार्ट, सुपरमार्केट आदिसमेतलाई जनाउने छ।*

१२. मनोरञ्जन व्यवसाय

सिनेमा हल, फन पार्क, नाचघर आदिको लागि विद्युत शक्ति प्रयोग गर्ने उपभोक्ताहरू।

१३. सामुदायिक थोक ग्राहक

ग्रामीण क्षेत्रमा सामुदायिक रूपमा विद्युत वितरण सेवा प्रदान गर्ने उद्देश्यले सहकारी ऐन, २०७४ बमोजिम दर्ता भई एक विन्दुमा मिटर जडान गरी त्यस क्षेत्रका उपभोक्ताहरूलाई विद्युत वितरण गर्न नेपाल विद्युत प्राधिकरणसँग सम्झौता गरेका वितरक संस्थाहरू।

अनुसूची-३

आयोगसमक्ष ने.वि.प्रा.ले पेस गरेको महसुल निर्धारणसम्बन्धी निवेदनउपर सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त राय, सुझाव तथा प्रतिक्रिया

प्रस्तावित विद्युत उपभोक्ता महसुल दरको सम्बन्धमा विभिन्न वर्गका उपभोक्ता, उद्योग व्यवसायी, सर्वसाधारण तथा सर्वसाधारण उपभोक्ताका प्रतिनिधिमूलक संस्था एवम् विद्युत क्षेत्रसँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरूबाट ईमेल र पत्रमार्फत राय, सुझाव तथा प्रतिक्रिया प्राप्त भएका छन्। साथै, मिति २०७८/०६/१४ मा नोभेल कोरोनाभाइरस (कोभिड-१९) महामारीले उब्जाएको जोखिमको सतर्कता अपनाई आयोगको कार्यालयमा सीमित सङ्ख्यामा आयोगका पदाधिकारी, ने.वि.प्रा.का प्रतिनिधि तथा सरोकारवालाहरूको भौतिक उपस्थितिमा साथै विद्युतीय माध्यमबाटसमेत सरोकारवालाले सहभागी गर्न सकिने गरी आयोजित सार्वजनिक सुनुवाइबाट समेत राय, सुझाव तथा प्रतिक्रिया प्राप्त भएका छन्। सरोकारवालाहरूबाट प्राप्त राय, सुझाव तथा प्रतिक्रियाले आयोगलाई विद्युत महसुल निर्धारण गर्न अत्यन्त मद्दत पुगेको छ।

आयोगले आयोजना गरेको सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रममा विभिन्न उपभोक्ता वर्गका कुल त्रिचालिस (४३) जना सरोकारवालाहरूबाट राय, सुझाव तथा प्रतिक्रिया प्राप्त भएको थियो। उक्त राय, सुझाव र प्रतिक्रिया तथा सो उपर ने.वि.प्रा.ले दिएको जवाफ तथा स्पष्टिकरणको सार संक्षेप देहायबमोजिम रहेको छः

१. सरोकारवालाको राय, सुझाव र प्रतिक्रियाः

क) ग्राहस्थ वर्गअन्तर्गत २० युनिटसम्म विद्युत खपतबापत प्रस्तावित सहुलियतको सम्बन्धमा

२० युनिटसम्म विद्युत खपत गर्दा प्रत्यक्ष लाभ पाइने अवस्था देखिँदैन। महसुल प्रस्तावबापत पाइने सहुलियतले विद्युत खपत बढाउने भन्दा पनि उपभोक्तालाई सो खपतको परिधि भित्रै रहन

प्रोत्साहन गर्ने देखिन्छ। श्रम बचत प्रविधि (Labour Saving Technology) लाई टेवा पुग्ने गरी विद्युतको खपत बढाउन महसुल दर समायोजन गर्नु आवश्यक रहेको छ।

ने.वि.प्रा.ले के आधारमा यस प्रकारको सहुलियतको प्रस्ताव गरेको हो ? ग्राहस्थ उपभोक्ता समूहभित्र आवश्यकतानुसार परिभाषित नगरी समग्र रूपमा २० युनिटसम्म छुट प्रदान गर्नु जायज नभएको देखिन्छ। सर्वसाधारण जनताको आर्थिक स्तरलाई सहज हुने गरी तथा प्रचलित कानून तथा विभिन्न सूचकअन्तर्गत विपन्न वर्गलाई पहिचान गरी विद्युत महसुल समायोजन गर्दै सोहीअनुसारले छुट दिँदा उचित हुनेछ।

ख) औद्योगिक वर्गको डिमाण्ड चार्ज बढाएको सम्बन्धमा

औद्योगिक तथा व्यावसायिक वर्गतर्फ लगभग ९२,००० जति मात्र ग्राहक ने.वि.प्राको उपभोक्ता सङ्ख्यामा पर्दछ। यो ने.वि.प्रा.को कुल ग्राहक सङ्ख्याको २% जति मात्र हुन आउँछ। गत वर्ष करिब रु. ७१ अर्ब विद्युत बिक्री हुँदा रु. ३५ अर्ब बराबर औद्योगिक तथा व्यावसायिक वर्गले मात्र खपत गरेको देखिन्छ। तथापि, ने.वि.प्रा.लाई गत वर्षको महसुलबाट विभिन्न वर्गमा घाटा भए तापनि औद्योगिक तथा व्यावसायिक वर्गको महसुल दरबाट भने नाफामा भएको देखिन्छ। साथै गत वर्षको चुवाहट तर्फको क्षति आङ्कलन गर्ने हो भने पनि औद्योगिक तथा व्यावसायिक क्षेत्रमा न्यूनतम क्षति भएको देखिन्छ। औद्योगिक वर्गको डिमाण्ड शुल्क रु.१०० प्रति के.भि.ए वृद्धि गर्दा बाह्रैं महिना लगातार सञ्चालन नहुने उद्योगमा पनि डिमाण्ड शुल्क लाग्ने देखिन्छ। तसर्थ, यो न्यायोचित भएन।

खिम्ति जलविद्युत आयोजनाको विद्युत खरिदबिक्री दर घट्ने, अप्पर तामाकोशी जलविद्युत आयोजनाबाट उत्पादित विद्युत बिक्री सुरु हुने, प्रसारण/वितरण चुहावटमा नियन्त्रण हुने आदि कारणले गर्दा यस वर्ष ने.वि.प्रा.को कुल आय नघट्ने बरु अझ बढ्ने प्रक्षेपण गर्न सकिन्छ।

यद्यपि, वर्तमान परिप्रेक्ष्यमा नेपालको विद्युत क्षमता पूर्ण रूपमा उपयोग गर्न विद्युतको खपत अझ बढाउनुपर्ने देखिएको छ। तसर्थ, ने.वि.प्रा.को गत वर्षको वित्तीय अवस्थामा औद्योगिक वर्गले गरेको योगदान, राष्ट्रको औद्योगिकरण तथा नोभेल कोरोनाभाइरस (कोभिड-१९) महामारीले उद्योग क्षेत्रमा गरेको असरलाई मध्यनजर गर्दै यस वर्गमा डिमाण्ड शुल्क बढाउनु जायज छैन।

ग) नेट मिटरिङ्गको सम्बन्धमा

आयोग नेपाल सरकार ऊर्जा, जलस्रोत तथा सिँचाइ मन्त्रालय र ने.वि.प्रा., यी तीनै निकायले नेट मिटरिङ्गको घोषणा गरिसकेका छन्। तसर्थ, नेट मिटरिङ्गको आधारमा पनि महसुल निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ। ने.वि.प्रा.ले यसको कार्यान्वयन पनि गरेको जानकारी प्राप्त भए तापनि हाल ने.वि.प्रा.को ग्राहकमा नेट मिटरिङ्ग गर्ने गरेको छैन। नेट मिटरिङ्गलाई ५०० कि.वा.मा सीमित गरिएको छ। साना तथा ठूला ग्राहक बीच नेट मिटरिङ्गमा भिन्नता नहुनुपर्ने हो। त्यसकारण महसुल निर्धारण गर्दा ५०० कि.वा.भन्दा ठूलो ग्राहकलाई पनि नेट मिटरिङ्ग गर्नुपर्छ। ग्राहकले नेट मिटरिङ्गको लागि निवेदन दिएको ३० दिनभित्र ने.वि.प्रा.द्वारा नेट मिटरिङ्गको लागि आवश्यक प्रक्रिया पूरा गर्नुपर्दछ। नेट मिटरिङ्गमा Programming को लागि महँगोमा स्मार्ट मिटर किन्नुपर्ने बाध्यता भएकोले सो मिटरको खर्च घटाउने वा मिटर निःशुल्क गरिनुपर्छ। ने.वि.प्रा.ले ग्राहकसँग प्लान्ट लाइफ भरिको लागि सम्झौता गर्नुपर्ने व्यवस्था लागू गर्नु जायज हुनेछ।

घ) सामुदायिक विद्युत वितरक संस्थासम्बन्धी

प्राविधिक पक्ष (वितरण प्रणालीमा हुने चुहावट) र सञ्चालन खर्च हेरेर अहिलेको छुटबमोजिम महसुल समायोजन हुनुपर्ने देखिन्छ। ने.वि.प्रा.को विवरणमा ४३ जिल्लाहरूमा ९० %-१००% विद्युतीकरण गर्न सफल हुनुको कारण सामुदायिक विद्युतीकरण पनि हो। गत वर्षको महसुलमा

१० युनिटसम्म निःशुल्क गर्दा ने.वि.प्रा.ले टाइम अफ डे मिटरमा रिडिङ्ग गर्ने र सामुदायिक संस्थाले आफ्नो ग्राहकलाई छुट दिएको शुल्क ने.वि.प्रा.लाई बुझाउनु पर्ने अवस्था रहेको छ। सामुदायिक विद्युतीकरण सम्बन्धी महसुल दर निर्धारण गर्दा सामुदायिक सस्थाले व्यहोर्ने सञ्चालन खर्च र वितरण प्रणालीमा हुने चुहावटलाई धान्न सक्ने गरी महसुल निर्धारण गर्नुपर्ने हुन्छ र २० युनिटसम्मको महसुल छुट सामुदायिकका ग्राहकले पनि पाउनु पर्छ। साथै, महसुल निर्धारण Nx३० को दरले समायोजन गरिनुपर्दछ।

यसपालीको महसुल निर्धारण गर्दा २० युनिटसम्म खपत गर्ने उपभोक्तालाई इनर्जी शुल्क छुट गर्ने गरी आएको प्रस्तावलाई सामुदायिक वर्गको हकमा कसरी व्यवस्थापन गरिन्छ?

ङ) टाइम अफ डे मिटरको सम्बन्धमा

सुख्खा याममासमेत रातीको समयमा विद्युतको उपलब्धता बढ्दै गएको हुनाले सुख्खा याममासमेत अफपिक (राती ११ बजेदेखि बिहान ५ बजेसम्म) को दर कायम हुनुपर्छ। अफपिक समयमा महसुल दर घटाइने गरी समायोजन गरिएको छ भने महसुल दरलाई औद्योगिक हितको लागि २४ घण्टा नै घट्ने गरी निर्धारण गरिनुपर्छ। किनकि राती महसुलमा सहुलियत दिएपनि त्यस समयको श्रमको दरले गर्दा कुल श्रमसम्बन्धी खर्च बढेर जाने देखिन्छ।

च) अन्य शुल्क नलिने भन्ने सन्दर्भमा

ने.वि.प्रा.ले विद्युत महसुल दरका अतिरिक्त, लिज भाडा, ट्रान्सफर्मर लस, सेवा शुल्क आदि शीर्षकमा शुल्क लिएको पाइएको छ। अब महसुल समायोजन गर्दा आयोगले निर्धारण गर्ने महसुल दरबाहेक अन्य कुनै शुल्क लिन नहुने गरी समायोजन गरिनुपर्छ।

छ) अस्पताललाई प्रस्ताव गरिएको महसुल महसुल दर महँगो भएको सम्बन्धमा

उपभोक्ता वर्ग वर्गीकरणमा राष्ट्रलाई स्वास्थ्य जनशक्ति विकासमा योगदान गर्दै आएका सामुदायिक अस्पताललाई गैरव्यापारिक समूहमा वर्गीकरण गरी महसुल दर प्रस्तावमा सामुदायिक अस्पतालले बुझाउने महसुल सबैभन्दा बढी भएकोले अस्पतालहरू मर्कामा परेका छन् ।

ज) व्यावसायिक वर्गमा दोस्रो पक्ष महसुल समायोजनसम्बन्धी

व्यावसायिक मल/सटर भाँडामा लिएर व्यवसाय गर्ने उपभोक्ताको हकमा हाल महँगो दर तिर्नुपर्ने बाध्यता भएकोले सेकन्ड पार्टी महसुल समायोजन गर्दा जायज हुने देखिन्छ।

झ) धार्मिक स्थलमा न्यूनतम महसुल निर्धारण गर्ने सम्बन्धमा

मिटर जडान हुने गरी विद्युत प्रवाह होस् र न्यूनतम महसुल निर्धारण होस्।

ञ) खानेपानी उपभोक्ताको महसुल सम्बन्धमा

नेपाल सरकारको बजेट वक्तव्यको बुँदा नं. ५६ मा खानेपानी तथा सिँचाइ प्रणालीमा महसुल छुटको कुरा उल्लेख भए तापनि ने.वि.प्रा.ले खानेपानीको महसुल यथावत राखेको देखियो। सरकार र ने.वि.प्रा. बीच किन तालमेल भएन ? साथै, खानेपानी वर्गमा टाइम अफ डे मिटरको व्यवस्थासमेत हटाइनु पर्ने देखिन्छ।

ट) नीतिगत सुझावः

१. उत्पादनलाई व्यवस्थापन गर्ने गरी वितरण लाइनमा भएको लगानीको आधारमा महसुल निर्धारण हुनुपर्छ।

२. उत्पादनको क्रममा ने.वि.प्रा.लाई लाग्ने खर्च तथा ने.वि.प्रा.को वितरण र प्रसारण लाइनको सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च आदिको आधारमा महसुल समायोजन हुनुपर्ने हो।

३. नेपाल सरकारले बजेट कार्यक्रममा Power Wheeling को बारेमा उल्लेख गरे तापनि यो महसुल दर प्रस्तावमा समायोजन गरिएन।

४. इन्धनलाई प्रतिस्थापन गर्ने गरी महसुल समायोजन हुनुपर्छ (ग्याँस चुल्हो तथा इन्धन गाडीलाई प्रतिस्थापन गर्दै इन्डक्सन चुल्हो तथा विद्युतीय गाडीलाई प्रोत्साहन गरिनुपर्ने)।

५. सिँचाइ वर्गको महसुल समायोजन हुँदा Right of Way मा नीतिगत व्यवस्था गरिनुपर्छ।

६. सामुदायिक रेडियोलाई गैरव्यापारिक वर्गमा नराखी सामुदायिक वर्गमा वर्गीकरण गरिनुपर्छ।

७. औद्योगिक क्षेत्रभित्र विद्युत खपत गरेबापतको विद्युत महसुल समयमा भुक्तानी गरेबापतको समयावृद्धि समायोजन गरिनुपर्छ तथा एकमुष्ट रूपमा न्यायोचित छुटको व्यवस्था गरिनुपर्छ।

८. मझ्यौला भोल्टेज (३३ के.भी.) मा महसुल समायोजन न्यायोचित ढंगबाट गरिनुपर्छ।

९. उपभोक्ता शिक्षा तथा उपभोक्ता गुनासो प्रणाली प्रोत्साहन गर्न थप कार्यक्रम ल्याउनुपर्छ।

१०. ने.वि.प्रा. तथा सामुदायिक विद्युत वितरक संस्थाबाट संयुक्त महसुल प्रस्ताव गर्ने गरी व्यवस्था गरिनुपर्छ।

११. आगामी महसुल समायोजनसम्बन्धी प्रस्तावमा आयोगले प्रत्येक वर्गको लागि छुट्टाछुट्टै वर्गगत सार्वजनिक सुनुवाइ आयोजना गर्दा उचित हुनेछ।

१२. महसुल दरको स्ल्याबमा ०-२०, २१-५०, ५१-१५०, १५१-४००, ४०० भन्दा माथी हुने गरी युनिट परिमार्जित गरिनुपर्छ।

१३. मिटर क्षमता न्यूनतम १५ एम्पियरको बनाइनुपर्छ।

१४. महिला उद्यमीलाई विशेष ध्यान दिएर महसुल दर समायोजन गरिनुपर्छ।

१५. ग्रामिण भेगमा महसुल भुक्तानी गर्दा ने.वि.प्रा.को जिल्ला कार्यालयसम्म धाउनुपर्ने समस्याको समाधानको लागि प्रत्येक गाउँपालिकामा भुक्तानी कार्यालय खोलिनुपर्छ।

१६. निर्यात क्षेत्रका उद्योगलाई विशेष सहुलियतसहित महसुल निर्धारण गरिनुपर्छ।

१७. एकचोटी महसुल बढाए पछि ५-६ वर्ष बढाउन नमिल्ने व्यवस्था गर्नुपर्छ।

२. ने.वि.प्रा.को जवाफः

प्रस्तावित महसुल दरले विद्युतको खपत बढाउँछ कि बढाउँदैन भन्ने तर्फ सरोकारवालाको चासोलाई ने.वि.प्रा.ले अत्यन्त सकारात्मक रूपमा लिएको छ। हाल ने.वि.प्रा.ले महसुल दर शुन्य नै गरे पनि खपत अत्याधिक बढ्ने अवस्था रहेको छैन। प्रस्तावित महसुल धेरै वर्षको लागि नभएर १ (एक) वर्षको लागि मात्रै भएको हुनाले वर्तमान अवस्थाको मूल्याङ्कनमा आधारित रहेको हामीले बुझ्नुपर्ने हुन्छ। अर्को वर्षको प्रस्तावमा आज उठेका सुझावहरू उपर छलफल गरेर पुनर्विचार गरिनेछ। शतप्रतिशत उत्पादनमा शतप्रतिशत खपत हुनु विद्युत बजारमा लागू हुँदैन। विद्युतको माग र वितरण दैनिक, साप्ताहिक र मासिक रूपमा फरक परिरहेको हुन्छ र यसको मिलनबिन्दुमा नै विद्युतको उचित व्यवस्थापन गर्नुपर्ने तर्फ ने.वि.प्रा. अग्रसर छ। प्रणाली विश्वसनीयता (System Reliability) को लागि ने.वि.प्रा. जस्तो संस्थाले रिजर्भ मार्जिन राख्दा उचित हुने भए तापनि हामीले हालको महसुल दर समायोजनको लागि सोको खर्च जोडेका छैनौं।

ने.वि.प्रा.को नाफा क्रमशः घट्दै गईरहेको अवस्था छ। तथापि, सञ्चालन पक्षको कार्यक्षमता वृद्धि, प्रसारण/वितरण क्षति न्यूनीकरण तथा बिक्री वृद्धिको पाटोबाट आफ्नो वित्तीय अवस्थामा सुदृढ राख्ने प्रति ने.वि.प्रा. जागरूक रहेको छ।

ने.वि.प्रा.ले सेवा शुल्क (Service Charge) असुल गरिरहेको भन्ने सरोकारवालाको प्रश्न उठेको छ। हाम्रो महसुलको दुईवटा पाटो हुने गरेको छ। ग्राहस्थ तर्फ ऊर्जाको शुल्क (Energy Charge) को

अतिरिक्त न्यूनतम शुल्क लिने गरिन्छ । महसुलमा यस्तै किसिमको न्यूनतम शुल्क हुने कुरा नौलो होइन। न्यूनतम शुल्क विद्युत महसुल कै एक अंश भएकाले यसलाई सेवा शुल्क भनेर व्याख्या नगरिदिनुहुन समस्त सरोकारवालालाई अनुरोध गर्दछौं। यसैगरी, औद्योगिक वर्गको महसुलमा ऊर्जाको शुल्क (Energy Charge) को अतिरिक्त डिमाण्ड शुल्क राखिएको हुन्छ। एउटा कुनै उद्योगले विद्युत सञ्चय गर्ने र अर्को उद्योगले विद्युत प्रवाह नपाउने स्थितिको अन्त्य गर्न डिमाण्ड शुल्कको व्यवस्था राखिएको हो। हाल औद्योगिक वर्गको कुल महसुलमा जम्मा ७% देखि ८% डिमाण्ड शुल्कको योगदान रहेको छ।

औद्योगिक वर्ग तथा व्यापारिक वर्गको महसुलले मात्र ने.वि.प्रा.लाई नाफा भएको होइन। औद्योगिक वर्गको महसुल र हाम्रो औसत महसुलमा करिब ६% देखि ७% घाटा रहेको अवस्था छ।

ने.वि.प्रा.को कुल आयको अधिक अनुपात सञ्चालन खर्च कसरी हुन आयो भन्ने प्रश्न तर्फ हाल हाम्रो विद्युत खरिद खर्च. सञ्चालन तथा मर्मतसम्भार खर्च, बिक्री खर्च, कर्मचारी खर्च आदि सबै खर्च शीर्षकको समयानुकूल समायोजन गर्नुपर्ने आवश्यकता छ। ने.वि.प्रा. आफ्नो खर्चको भार महसुल दर समायोजन तर्फ धकेल्ने पक्षमा छैन। यद्यपि, भविष्यमा विद्युत खरिद घर घट्दै जाने अवस्थामा उपभोक्ता महसुल दरमा क्रमिक सुधार आउँदै जाने नै छ।

वितरण पक्ष तर्फ ने.वि.प्रा.ले विगतका केही वर्ष देखि लगानी बढाएको छ र यसकारण विद्युतीकरण ६० % बाट लगभग ९० % सम्म पुगेको छ र यसपाली ९५ % सम्म प्राप्ति गर्ने लक्ष्य लिइएको छ। ने.वि.प्रा. प्रसारण/वितरण लाइन र सबस्टेसन सहज हुने स्थानमा औद्योगिक वर्गलाई थप लोड जति आवश्यक पर्न जान्छ त्यही तवरमा लोड बढाउँदै जानेमा पनि प्रतिबद्ध रहेको छ। अन्य स्थानमा केही समय लागे तापनि विद्युत प्रवाहमा कुनै कमी हुने छैन। काठमाडौं उपत्यकाभित्र

पनि १३२ के.भि.का प्रसारण/वितरण लाइन सुचारु हुने तर्फ ने.वि.प्रा.को योजना केन्द्रित रहेको छ।

नेट मिटरिङ्गतर्फ निकट भविष्यमा नै सोलार विद्युतको महसुल दर घट्ने नै प्रक्षेपण गरिएको छ। तथापि, हामीले प्राप्त गर्ने ऊर्जाको अनुपातसम्म नेटिङ्ग गर्न सकिने देखिन्छ।

सामुदायिक विद्युत वितरक संस्थाको हकमा सर्वसाधारणबाट ने.वि.प्रा.लाई प्राप्त गुनासो तथा निजकै प्रदर्शन मूल्यांकन गर्दा दीर्घकालीन रूपमा हालको ढाँचामा अघि बढ्न कठिनाई हुने हाम्रो अनुभव रहेको छ। तथापि, सामुदायिक संस्थाहरूले विगतमा खेलेको भूमिकाको मूल्यांकन पक्कै पनि हुनुपर्छ। अहिलेको अवस्थामा सामुदायिक संस्थालाई केही घाटा हुने देखिए तापनि आम जनतालाई लाभ भएको नै अवस्था छ। यसरी घाटामा रहेका सामुदायिक विद्युत वितरकलाई ने.वि.प्रा.लाई हस्तान्तरण गरेर अघि बढ्न सकिने देखिन्छ।

भाडामा बस्ने ग्राहकको हकमा आयोगले तोकेको अधिकतम महसुल दरभन्दा बढी लिन नमिल्ने गरी समायोजन गरे उचित हुने देखिन्छ। ने.वि.प्रा.ले महसुल भुक्तानी गर्न शिघ्र नै डिजिटल माध्यमबाट प्रिपेड भुक्तानीको व्यवस्था सुरु गर्ने योजनासमेत लिएको छ।

नीतिगत पाटोका सुझावहरूमा दीर्घकालीन तथा दिगो रूपमा आयोग तथा नेपाल सरकारको निर्णयानुसार नै हुनेछ। विद्युतीय उपकरणको प्रयोगलाई अनुकूल हुनेगरी नीतिगत व्यवस्थापन गरिनुपर्ने देखिन्छ। नेपालको विद्युत महसुल छिमेकी मुलुक (विशेषगरी. भुटान, बङ्गलादेश आदि) भन्दा अत्यन्त महँगो होइन। हाम्रो बचत भएको विद्युत निर्यात हुँदा र विद्युत क्षेत्रलाई थप सहुलियत प्राप्त हुँदा महसुल दर अझ सस्तो हुन सक्दछ।

समयको सीमाको कारणले सरोकारवाला प्राप्त राय/सुझाव/प्रतिक्रिया मध्ये उपरोक्त केही सम्बोधन गर्न पाएकोमा हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दछौं।